

SOSIAALIDEMOKRAATTISEN
TYÖLÄISNAISLIITON

Toimintakertomus

1947 - 1949

JA

ALUSTUKSIA

LIITON XIX EDUSTAJAKOKOUKSELLE
MARRASKUUN 4 ja 5 PNÄ

1950

Hämeenlinna 1950
Oy. Hämeen Kansan Kirjapaino

Sos.-dem. Työläisnaisliiton XIX edustajakokous Helsingissä
marraskuun 4 ja 5 pnä 1950.

ESITYSLISTA

1. Kokouksen, avaus, liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson
2. Todetaan kokouksen laillisuus
3. Valtakirjojen tarkastajien lausunto ja edustajien valtuuksien hyväksyminen
4. Valitaan kokouksen, virkailijat: puheenjohtajat, sihteerit ja pöytäkirjan tarkastajat
5. Päätetään pöytäkirjan laajuudesta ja sen painattamisesta
6. Työjärjestyksen ja kokoussäännön hyväksyminen
7. Kutsuvieraiden tervehdykset ja kokoukselle saapuneiden kirjallisten tervehdysten esittäminen
8. Asetetaan tarvittavat valiokunnat
9. Selostus poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta
10. Liittotoimikunnan kertomus vv. 1947—49
11. Tilikertomukset vv. 1947—49
12. Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä
13. Liiton puheenjohtajan vaali
14. Liiton toimikunnan jäsenten vaali
15. Liittoneuvoston asettaminen
16. Tilintarkastajien vaali
17. Päätetään valistustyön suorittamisesta tulevalla työkaudella:

Valistustyömme, siv. 85—91

Kotitaloudellinen valistustyö siv. 91—94

Tulevaisuuden levitystyö, esittää suullisesti kokouksessa toimitussihteeri Anu Karvinen

Järjestönaânen, siv. 105—106

4

18. Vanhusten asuntokysymys, liittotoimikunnan alustus, siv. 94—96
19. Perheettömien asuntokysymys asuntokeskuksissa, liittotoimikunnan alustus, siv. 96—98
20. Eläkkeet yksinäisille ja leskiäideille, liittotoimikunnan alustus, siv. 98—100
21. Perheenäitien kesävirikistystoiminta, liittotoimikunnan alustus, siv. 101—104
22. Liiton sääntöjen muuttaminen, liittotoimikunnan alustus, siv. 100—101
23. Työväen Akatemian Stipendirahasto, liittotoimikunnan alustus, siv. 104—105
24. Huoltolaitoksia vajaamielisille lapsille, Popinniemen sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus, siv. 106—107
25. Muutoksia perhelisäläkiin ja verolafceihin, Haukilahden Ty:n naisjaosto, siv. 107—108
26. Liiton toimihenkilöt, Kymintehtaan sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus, siv. 109
27. Kokouksen lopettaminen

Sos.;dem. Työläisnaisliiton toiminta vv. 1947—49.

YLEISKATSAUS.

Maailmani tilanteen kehitys kuluneen kolmivuotiskauden aikana antaa syytä huolestumiseen varsinkin kaikille pienille kansoille, jotka näkevät että suurvaltain keskinäiset ristiriidat ja valtapyrkimykset jälleen nostattavat sodan pilviä ei vain Euroopan, vaan koko maapallomme yläpuolelle, ja samalla kun keksitään entistä tuhoavampia aseita ja menetelmiä, myöskin jo jatkuvasti puhutaan kolmannen maailmansodan uhkasta. Suurvaltojen intressivyöhykkeet ovat jakautuneet yhä selväpiirteisimmiksi, toisaalla ovat idän kansandemokratiat, joissa kansojen vapaus on puristettu kommunistisen diktatuurin kahleisiin, ja lännessä taas Amerikan Yhdysvaltojen taloudellisen ja sotilaallisen tuen varassa elävät Marshall-maat. Puolueettomuutta ei näiden kahden ryhmityksen Väliin jäävillä alueilla enää tahdota tunnustaa mahdolliseksi, vaan jokaisen pienenkin maan, on tunnustettava »väriä» tahtoipa sitten vai ei.

Samaan aikaan on maailman taloudellinen tilanne kehittynyt huolestuttavaan suuntaan. Sodan hävittäjä Eurooppa' pystyy vain sangen hitaasti kohoamaan ja sen elintarviketuotanto samoin kuin teollisuus ei vielä läheskään ole päässyt toisen maailmansodan edelliselle tasolle. Tämä aiheuttaa hätää' ja puutetta ja varsinkin työttömyyttä siitä huolimatta, että esim. rakentamista sodan raunioittamissa Keski-Euroopan maissa olisi nopeassa tahdissa tehtävä, jotta saataisiin ihmisille elämän arvoiset olosuhteet.

Omassa maassamme tilanne oli vuoden 1947 aikana kehittymässä sekä valtiollisesti että taloudellisesti sangen huolestuttavaan suuntaan. Kommunistit olivat »kolmen suureni» hallituksessa saavuttaneet voimasuhteisiinsa katsoen aivan liian määräävän aseman. Tätä he käyttivät hyväkseen vai-

lataukseen tärkeitä asemia hallinto- ja virkakoneistossa, voidakseen niitä sitten myöhemmin käyttää hyväkseen vallantavoittelupyrkimyksissään. Mm. oli valtiollinen poliisi (Valpo) heidän miehittämänsä ja se kohdisti urkintansa myöskin sosialidemokraattisiin puoluejärjestöihin. Myöhemmät kokemukset ovat osoittaneet, että kommunistit tässä seurasivat samaa taktiikkaa, jota Tshekkoslovakiassa, Unkarissa ym. menestyksellisesti noudatettiin kansandemokratian valanastuksen edistämiseksi.

Vuonna 1947 kunnallisvaaleissa saadut tulokset osoittivat kuitenkin, että kommunistien kannatus äänestäjien keskuudessa oli huomattavasti pienentynyt ja tätä toteamusta vakiinnuttivat vuoden 1948 valtiollisten vaalien tulokset, jotka muodostuivat kipeäksi tappioksi meidän maamme kansandemokratialle.

Myöskin taloudellinen elämämme osoitti jatkuvaa alaspäin menoa Pekkalan hallituksen aikana. Vaikka tuotannon määrät kohosivatkin, pysyivät hinnat korkeina ja kun mm. maataloustuotteiden hintoja kommunististen ja maalaisliittolaisten ministerien yhteisin sopimuksin vuoden 1947 maaliskuulla korotettiin, merkitsi se uuden, voimakkaan inflatorisen kehityksen alkua. Tämä todettiinkin saman vuoden kuluessa, sillä kun elinkustannusindeksi vuoden 1947 tammi-kuussa oli 471 pistettä oli se saman vuoden joulukuuhun mennessä jo ehtinyt kiivetä 720 pisteeseen.

Vuoden 1948 vaalien tulokset veivät, kuten jo edellä huomautimme, pohjain kommunistien harjoittamalta valtapolitiikalta'. Vaalien jälkeen hallitusneuvotteluissa nämä kuitenkin suhtautuivat tilanteeseen aivan kuin voimasuhteet olisivat pysyneet ennallaan ja siinä mielessä vaativat itselleen entisen suurista edustusta maan hallituksessa. Kun eduskunnan enemmistöön nöjaavan hallituksen muodostaminen näin oli käynyt mahdottomaksi joutuivat sosialidemokraatit muodostamaan hallituksen yksinään ja tähän tuli myöskin toiseksi sosiaaliministeriksi liittomme puheenjohtaja Tyyne *Leivo-Larsson*. Sosialidemokraattisen hallitukseni työkausi, joka jatkui vuoden 1948 heinäkuusta presidentinvaalien jälkeen v. 1950 oli maallemme erikoisen onnellinen ja tuloksekas ajanjakso. Hallituksen tärkeimpänä tehtävänä oli ensiksi palauttaa maahan laillinen järjestys ja lopettaa »valpo»-toimenpiteet ja mielipiteiden vainoaminen, joka eräillä työpaikoilla oli suorastaan kehittynyt kommunistien terroriksi toisinajattelevia kohtaan. Mutta

myöskin taloudellisen elämämme vakiinnuttamisessa sos.-dem. hallitus suoritti suurtyön. Markan arvo alkoi vakiintua, ihmisten usko taloudellisiin mahdollisuuksiimme vahvistui ja elinkeinoelämämme vilkastui monin tavoin. Hallituksen reippaat otteet, esim. asuntorakennustoiminnan elvyttäminen n.s. Aravalakien avulla, monet sosiaaliset lait, jotka naisministerimme valmisteli eduskunnani käsiteltäviksi, kaikki nämä toimenpiteet herättivät kansalaisten mielissä uskoa ja luottamusta maamme tulevaisuuteen ja lisäsivät sosialidemokraattisen hallituksen arvovaltaa.

Vuoden 1950 aikana sen jälkeen kun maalaisliitto presidentin virkaanastumisen jälkeen, muodosti hallituksen, johon edistyksen ja, ruotsalaisten edustajat on otettu mukaan, on tilanne täydellisesti muuttunut. Hallituksen toimenpiteet hintojen korottamiseksi ovat jälleen horjuttaneet uskoa markan arvoon, uusi inflaatiovyöry on alkanut, eikä meillä tätä kirjoittaessa ole tietoa siitä, mikä on oleva se matkan pää, johon maalaisliittolaisten johtama hallitus tulee kansamme johtamaan.

Oman Uittomme toiminta on kuluneen kolmivuotiskauden aikana jatkuvasti voimistunut ja vilkastunut. Jäsenmäärämme on vuosi vuodelta kasvanut ja valistustyömme monipuolistunut ja laajentunut. Järjestöissämme vallitsee työrauha, sillä viimeisetkin kommunisteja liehakoineet ainekset ovat siirtyneet SKDLM toiminnan piiriin. Voimine todeta., että liittomme viettäessään v. 1950 olemassaolonsa 50-vuotisjuhlia on voimakkaampi ja yksimielisempi kuin koskaan aikaisemmin. Tämän tietoisuuden innoittamana luomme katseemme tulevaisuutta kohti, toivoen, että se tulee tuomaan uusia voittoja ja entistä parempia mahdollisuuksia maamme työläisnaisten yhteiskunnallisille ja taloudellisille saavutuksille.

TUONEN SATOA.

Työläisnaisliikkeen lähestyttyä puolivuotissataista merkki-paaluaan, alkaa myöskin vanhojen veteraaniemme joukko jatkuvasti harventua. Elämän ja kuoleman ankarien lakien mukaisesti he vähitellen siirtyvät rajan tuolle puolelle, ja meidän jällelle jäävien tehtäväksi jää tämän kipeää kaipausta herättävän tapahtuman' toteaminen. Kuluneen kolmivuotiskauden aikana ovat surunviestit kantautuneet eri puolilta järjestöjemme piiristä, joukostamme on poistunut vanhoja,

elämänsä korkeaan iltapäivään ehtineitä tovereita samoin kuin nuorempiakin, joilta on kesken jäänyt kynitämänsä sarja. Muistelemme heitä kaikkia hartain, kiitollisin mielin, sillä heistä jokainen merkitsee omalla kohdallaan menetystä: toiminnallemme ja heidän poismenonsa jättää' kaipauksen tunteet läheisen toveripiirin mieleen.

Niiden joukossa, jotka viimeisen kokoontumisemme jälkeen ovat joukostamme poistuneet, on mainittava pari toveria, jotka erikoisen vaikuttavalla, tavalla ovat olleet mukana toiminnassamme.

Tammikuun 16 p:nä 1949 siirtyi hiljaa ja rauhallisesti pois elämästä toveri Laina *Vesterlund* Tampereella. Toveri V. joka joulukuun 19 p:nä 1948 ehti täyttää 70 vuotta, oli jo ollut yli 50 vuotta työläisnaisten toiminnoissa. Hän oli tullut mukaan nuorena intomielisenä neitosena perustamaan Tampereen sos.-dem. naisyhdistystä ja tamperelainen puolue- ja naisten toiminta muodostuikin, hänelle koko elämän aikaiseksi työpiiriksi. Herttaisena, ystävällisenä, aina alttiina tarttumaan sellaisiin tehtäviin, jotka järjestöissä on suoritettava vaikka niistä ei tekijänsä osaksi kartukaan enempää palkkiota kuin kunniaakaan, sellaisena tulee toveri L. V. muisto aina elämään, ei ainoastaan tamperelaisten toverien vaan kaikkien niiden mielessä, joilla oli onni päästä hänen kanssaan kosketuksiin.

Lokakuun 14 p:nä 1949 kohtasi liittomme jäseniä järkyttävä surun viesti kun saatiin kuulla, että toveri Aino *Lehtokoski* oli poistunut keskuudestamme. Inhimillisesti katsoen hänellä olisi vielä pitänyt olla työn ja toiminnan aikaa jäljellä, sillä hän oli kuollessaan vasta 63 vuotias. Intensiivinen ja vuosikymmeniä jatkunut työ työväenliikkeen ja ennenkaikkea työläisnaisten hyväksi oli kuitenkin kuluttanut hänen voimansa niin, etteivät ne jaksaneet vastustaa hiipivää sairautta, joka vähitellen sai murretuksi Aino Lehtokosken sitkeän tahdon ja elämänvoiman. Aino Lehtokoskin oli tullut mukaan varhain, jo 16-vuotiaana ja hänen panoksensa toiminnassamme oli monipuolinen ja arvokas. Hän oli eräs kaikkein ahkerimpia parlamenttinaisiamme, keväällä 1949 hän tuli olleeksi eduskunnassa 30 vuotta, ja kun esimerkillistä kansanedustajaa etsittiin, silloin mainittiin hänen nimensä. Hänen harrastuspiiriinsä kuului myöskin raittiusasia ja ennenkaikkea vähävaraisen kansanosan aseman helpottaminen ja parantaminen. Sen työn hyväksi hän koko elämänsä uhrasi.

LIITTOTOIMIKUNTA vv. 1947—49.

Liittotoimikuntaan kuuluivat vuoden 1947 alkupuolella puheenjohtaja *Miina Sillanpää*, varapuheenjohtaja *Tyyne Leivo-Larsson*, vakinaisina jäseninä *Aino Lehtokoski*, *Lyyli Takki*, *Selma Hiisivaara-Mörk*, *Lempi Lehto*, *Martta Salmela-Järvinen* ja *Elsa Peräläinen* sekä varajäseninä *Ida Aalle-Teljo*, *Toini Sinervo* ja *Aino Malkamäki*. Liittokokouksessa toukokuuillai valittiin liiton puheenjohtajaksi *Tyyne Leivo-Larsson* ja toimikuntaan vakinaisiksi jäseniksi *Martta Salmela-Järvinen*, *Aino Lehtokoski*, *Anu Karvinen*, *Aino Malkamäki*, *Lempi Lehto* ja *Kaisa Hiilelä* sekä varajäseniksi *Ulla Tiilikainen*, *Selma Hiisivaara-Mörk*, *Toini Sinervo*, *Airi Rantanen*, *Ida Aalle-Teljo* ja *Elsa Peräläinen*.

Toini Sinervo ei ole vuoden 1949 aikana käynyt kertaaan liittotoimikunnan kokouksissa, joten, hänet on katsottava toimikunnasta eronneeksi. Varapuheenjohtajaksi valittiin edustajakokouksen jälkeen *Aino Lehtokoski* ja hänen kuoltuaan *Aino Malkamäki*. Toimikunta on, pitänyt v. 1947 16 kokousta, joista pöytäkirjaan on merkitty 180 §:ää. Vuonna 1948 oli kokouksien lukumäärä 10 ja pykälää 137, ja v. 1949 on pidetty 9 kokousta, pykälien lukumäärän ollessa 99.

Liiton tilintarkastajina ovat olleet vuoteen 1947 *Maria Sinisalo* ja *Anni Harvala*, sekä varalla *Kerttu Koivisto* ja *Ester Lankinen*. Edustajakokouksessa valittiin tilintarkastajiksi *Maria Sinisalo* ja *Kerttu Koivisto*, sekä varalta *Ester Lankinen* ja *Vera Sumu*.

Työvaliokuntaan, joka valmistelee asioita, kuuluvat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä sihteeri ja toimikunnan jäsenet *Lempi Lehto* ja *Aino Malkamäki*. Viimeksimainitun tultua liiton varapuheenjohtajaksi valittiin työvaliokuntaan *Kaisa Hiilelä*.

JAOSTOT.

Ammattiyhdistysjaostoon ovat kuuluneet *Tyyne Leivo-Larsson*, puheenjohtajana ja muina jäseninä *Laura Härmä*, *Lempi Lehto*, *Elina Vuohio*, *Siiri Saarinen* ja *Elsa Lappe*, viimeksimainittu sihteerinä. Ammattiyhdistysjaosto on ollut yhteistoiminnassa sos.-dem. puolueen A-jaoston kanssa. Sen kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalla on ryhdytty toimenpiteisiin A-jaostojen perustamiseksi myöskin, naisten piiri-toimikuntien yhteyteen, jotka hoitaisivat propagandaa ammattiyhdistysnadsten keskuudessa kunkin vaalipiirin alueella.

Lisäksi kehoitettiin naispiirijärjestöjen A-jaostoja nimeämään edustajansa paikallisiin A-jaostoihin sekä huolehtimaan siitä, että piirin alueella perustetaan ainakin suurempien työpaikkajärjestöjen yhteyteen sos.-dem. naisjaostoja. Tämän suunnitelman toteuttamiseksi toimivat myöskin molemmat liiton poliittiset järjestäjät käyden eri vaalipiireissä piiritoimikuntien kokouksissa antamassa ohjeita A-jaostojen perustamisesta.

Kotitalous jaosto, jonka tehtävänä on kotitalo ustoiminnan suunnittelu ja johto. Jaostoon ovat kuuluneet Aino Lehtokoski puheenjohtajana, myöhemmin Aino Malkamäki, Elli Nurminen sihteerinä, Lempi Lehto ja Airi Rantanen.

Sanomalehti jaosto. Kiinteämmän yhteyden aikaansaamiseksi liittomme ja sos.-dem. sanomalehtinaisten välille perustettiin vuoden 1948 alussa sanomalehtijaosto, johon tulivat jäseniksi: Anu Karvinen Terttu Sainio, Eila Vuokko, Ella Malinen ja Martta Salmela-Järvinen. Jaosto lähetti valistusviikon edellä sos.-dem. lehtien pää- ja naistoimittajille kirjeelmät, joissa selostettiin jaoston toimintaa ja pyydettiin myötävaikutusta jaoston lähettämän aineiston julkaisemisesta. Valistusviikon edellä lähetettiin jaoston toimesta sos.-dem. sanomalehdille artikkeleja ja kuva-aineistoa, jonka nämä myöskin melkein poikkeuksetta julkaisivat. Vaalien edellä toimittiin samaan suuntaan ja myöskin tällöin lähetettiin jaoston toimesta lehdille aineistoa, jonka ne julkaisivat. Syksyllä 1948 maaseudun naisten valistusviikon aikana jatkettiin samaa menettelyä hyvällä menestyksellä. Sos.-dem. sanomalehdet ovat myötätuntoisesti suhtautuneet sanomalehtijaoston toimenpiteisiin ja toimittajien taholta on lausuttu tunnustus jaoston toimittamasta täysipainoisesta materiaalista.

LIITON TOIMISTO JA TOIMIHENKILÖT

vv. 1947—49.

Liiton toimisto sijaitsee edelleenkin Helsingin työväentalossa. Toimitsijoiden lisääntyttyä on työhuoneiden ahtaus tullut yhä vaikeammaksi, mutta talossa vallitsevan huoneistopulan vuoksi ei ole ollut mitään mahdollisuuksia saada lisää tilaa. Kuitenkin helpottui tilanne jonkun verran, kun tammikuun 15 pstä 1949 saatiin liiton haltuun 3 huonetta talon 5:stä kerroksesta, huoneisto n:o 42, jossa toimisto edelleenkin sijaitsee.

Sihteerinä ja Tulevaisuuden päätoimittajana on ollut Marta Salmela-Järvinen, kotitaloustoiminnanjohtajana Elli Nurminen, taloudenhoitajana Lydia Kyröläinen ja järjestösihteerinä Terttu Sainio. Toimistoapulaisina ovat olleet Lyyli LeTito ja Sirkka Lehto, joka tuli liiton palvelukseen 15/12 —47. Lähettinä- on ollut Leila Virtanen, joka lokakuun 1 p:nä 1949 erosi omasta pyynnöstään. Hänen tilalleen on tullut Liisa Lahtinen. Järjestäjinä ovat olleet Elsa Lappe, joka 15/8 —48 siirtyi Sos.-dem. Puolueen A-jaoston palvelukseen, Anni Flinck, joka' erosi liiton palveluksesta kesäkuun 1 p:nä 1947, Irja Salmela, joka otettiin tätä tehtävää hoitamaan syyskuun 15 p:stä 1947 ja Taimi Rinne 15/7 -47. Kotitalousneuvojina ovat olleet Hanna Pohjola, Sofia Nyrkkö ja Helga Suutarinen, joka tuli toimeeni 1/3 —47, ja Irma Koskinen 1/10 —47 sekä Aino Sohi 15/11 —48—15/5 -49.

Inflaation' johdosta ovat palkat olleet jatkuvasti järjestelyn alaisina. Lokakuun 15 p:stä 1947 ne on hoidettu hallituksen palkkapäätöksen mukaisesti siten, että ne kohoavat indeksin perusteella. Täten huomioitiin tammikuun 1 p:nä 1948 ja huhtikuun 1 p:nä 1948 palkkapäätöksen mukaiset 5,5 % indeksikorotukset. Lokakuun 15 p:nä 1948 allekirjoitettiin työehtosopimus, jonka toiselta puolen hyväksyivät Sos.-dem. Puoluetoimikunta, Sos.-dem. Työläisnaisliitto, Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto, Uudenmaan Sos.-dem. Piiritoimisto ja Helsingin Sos.-dem. Kunnallisjärjestö sekä työntekijäin puolelta S. Liiketyöntekijäin Liitto ja SLTL:n Helsingin Konttorityöntekijäin osasto n:o 44. Kun työehtosopimuksen mukaan palkkauksessa on huomioitava myöskin työntekijäin palvelusajan pituus ja annettava ikälisiä määrättyjen palvelusvuosien jälkeeni, järjestettiin palkkasuhteet tämän mukaisesti syyskuun 1 p:stä 1948 alkaen.

Liiton toimistossa on hoidettu liiton taloudenhoitoon, valistus- ja järjestelytyöhön liittyvät asiat, Tulevaisuuden tilaukset ja osoitteiden kirjoittaminen, Järjestönaisen osoitteiden kirjoittaminen ja postitus, Työväen Kukkasrahaston adressien lähettäminen ja postitus y.m.

Toimistosta on vuonna 1947 lähetetty kaikkiaan 14.032 postilähetystä, joista kirjeitä on ollut 1655, paketteja 506, kortteja 823, pikkupaketteja 264, postiennakkoja 272, postiosoituksia 29, ristisiteitä 10.166, express-ristisiteitä 4, kirjattuja kirjeitä 288, kirjattuja paketteja 14 ja express-lähettyksiä 11 kappaletta.

V. 1948 19.616 postilähetystä, joista kirjeitä on ollut 1.843,

paketteja 400, kortteja 1.889, pikkupaketteja 12, postiennakkoja 332, postiosoituksia 47, ristisiteitä 15.093.

V. 1949 15.183 lähetystä, joista kirjeitä 1.524, postikortteja 2.529, paketteja 448, postiennakkoja 198, postiosoituksia 15, ristisiteitä 10.458 ja pikkupaketteja 11 kpl.

Rahatilityksissä ovat järjestöt lisääntyvässä määrin ryhtyneet käyttämään liiton postisiirtotiliä, mikä osaltaan on helpottanut postiitusmenoja. Postisiirtotilin numero on 6487.

KIERTOKIRJEET.

Toimintakauden aikana on osastoille lähetetty v. 1947 10 kiertokirjettä, joissa on käsitelty liiton valistustyötä, edustajakokousta, vaalitoimintaa ym koskevia asioita. Vaalipiirien keskusjärjestöille on lähetetty 5 kiertokirjettä. V. 1948 on lähetetty 10 kiertokirjettä osastoille, sekä piirien keskusjärjestöille 9 kiertokirjettä. V. 1949 oli kirjelmien lukumäärä osastoille 7 ja piirijärjestöille 6 kpl.

Vuoden 1947 alussa lähetettiin kaikille maan työväenyhdistyksille kiertokirje, jossa näitä kehoitettiin kiinnittämään huomiota naisjaostojen perustamiseen ja Tulevaisuuden, levitystyöhön sekä valitsemaan asiamiehiä Työväen Kukkasrahastolle. Viimeksi mainitun kirjeen johdosta on saatu paljon tiedusteluja ja tilauksia, joten se on johtanut sangen myönteiseen tulokseen.

JÄRJESTÖN AINEN.

Järjestönainen, joka on sisältänyt neuvoja ja ohjeita järjestöjen toimihenkilöille, on julkaistu v. 1947 3 kertaa, v. 1948 3 kertaa ja v. 1949 3 kertaa. Lehti on lähetetty vapaasti osastojen johtokuntien jäsenille.

KERHOHUONEISTO. ,

Liiton hallinnassa on ollut Miina Sillanpään naisten kerhohuoneistoksi luovuttama osakehuoneisto Saariniemenk. 8. Kerhohuoneistoni toimikuntaan ovat kuuluneet Miina Sillanpää puheenjohtajana ja muina jäseninä Elli Nurminen, Toini Sinervo ja Selma Hiisivaara-Mörk. Tov. Sillanpää ilmoitti 80-v. päivänsä yhteydessä, lahjoittavansa huoneiston omistusoikeuden kokonaan liitolle ja siirsi osakekirjat liiton hallintaan ja vielä lahjoitti kerhohuonerahastoon 7.000 mk. Samalla tov. Sillanpää pyysi vapautusta kerhohuoneistotoimi-

kunnan jäsenyydestä, ja valittiin hänen tilalleen Tyyne Leivo-Larsson. Toimikunnan rahai-asiat hoitaa liiton taloudenhoitaja.

YHTEISTOIMINTA MUIDEN JÄRJESTÖJEN KANSSA.

Paitsi läheistä yhteistyötä Sos.-dem. Puolueen kanssa ja yhteistä esiintymistä puolueen pyrkimyksiä koskevissa kysymyksissä, on liittomme ollut edustettuna eri järjestöjen edustajakokouksissa ja myöskin sellaisten keskusjärjestöjen edustajistoissa ja toimikunnissa, joiden toimintaan olemme päättäneet osallistua tai joihin olemme liittyneet. Naisten yhteisille kunnallispäiville y.m. on liittomme niinikään osallistunut ja ovat liittomme jäsenet esiintyneet niissä luennoitsijoina sekä osanottajina.

Sos.-dem. Puoluetoimikunnassa ovat olleet jäseninä. Tyyne Leivo-Larsson ja Martta Salmela-Järvinen, v. 1949 puoluekokouksessa valittiin puoluetoimikuntaan vain yksi naisjäsen ja valituiksi tuli M. Salmela-Järvinen.

Sos.-dem. Puolueneuvoston kokouksissa ovat liittotoimikuntaa edustaneet Ida Aalle-Teljo ja Tulevaisuus-lehteä Elsa Peräläinen ja Anu Karvinen.

Sos.-dem. Puolueopiston avajaisissa 31/5 1947 edusti liittotoimikuntaa Anu Karvinen.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton kokouksessa toukokuun 24 ja 25 p:nä 1947 oli edustajana Ida Aalle-Teljo.

SAK:n edustajakokouksessa kesäkuun 16 p:nä 1947 edusti liittotoimikuntaa Kaisa Hiilelä.

Suomen Eduskunnan 40-vuotisjuhlaan 23/5 1947 oli liittomme saanut kutsun ja oli siellä edustajanamme Tyyne Leivo-Larsson.

Sos.-dem. Raittiusliiton edustajakokouksessa Kotkassa kesäkuun 4—6 p:nä 1948 Ida Aalle-Teljo.

TUL:n liittokokouksessa Helsingissä 6—9 toukokuuta 1948 Ulla Tiilikainen.

Liittomme on jäseninä seuraavissa keskus järjestöissä:

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliitossa, jonka vuosikokouksessa 24—25/4 —48 liittomme edustajana oli Tyyne Leivo-Larsson esittäen kokouksessa alustuksen ansioaitikysymyksestä. Liittomme edustajana liiton toimikunnassa on ollut Martta Salmela-Järvinen, joka on ollut liiton toisena varapuheenjohtajana.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton alakomiteoissa on liitto ollut edustettuna seuraavasti:

Naisedustuskomitea: Martta *Salmela-Järven.*

Naspoliisikomitea: Tyyne *Leivo-Larsson.*

Kasvatuskomitea: Toini *Sinervo.*

Rauhankomitea: Lyyli *Takki.*

Lalkilkomitea: Lempi *Lehto.*

Siveellisyyskomitea: Toini *Sinervo.*

Väestöliiton kokouksissa ovat liittoamme edustaneet: Selma *Hiisivaara-Mörk* ja Martta *Salmela-Järvinen.* Aino *Mal-kamäki* ja Martta *Salmela-Järvinen* kuuluvat liiton hallitukseen.

Naisten Raittiuskeskuksessa on edustajana ollut Aino *Lehkoski* ja Ulla *Tiilikainen.*

Rauhan Yhteistyökomiteassa Emmi *Leimu* ja varalta Airi *Rantanen.*

Työväen Sivistysliitossa Elli *Nurminen,* Elsa *Peräläinen* ja Toini *Sinervo* ja varalta Anu *Karvinen* ja Terttu *Sainio.*

Työväen Akatemian Kannatusyhdistyksessä Aino *Lehtokoski* ja Tyyne *Leivo-Larsson* ja jäsenenä hallintoneuvostossa Terttu *Sainio.*

Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminman Keskusliitossa Martta *Salmela-Järvinen* joka kuuluu liiton toimikuntaan varapuheenjohtajana.

Työväen Matkailuliiton kokouksissa on hittoa edustanut Tyyne *Leivo-Larsson,* Varajäsenenä liiton toimikunnassa on Martta *Salmela-Järvinen.*

Lomaliiton edustajakokouksissa olivat edustajina' v. 1947 Toini *Sinervo,* v. 1948 Elli *Nurminen* ja v. 1949 Martta *Salmela-Järvinen.*

Lomaliiton järjestämässä naisten neuvottelukokouksessa maaliskuun 15 ja 16 p:nä 1948 oli liittomme edustajina Linnea *Valkama* Helsingistä ja Siiri *Metsä* Lahdesta.

Yhteismainoksen ja Kansan Pika-arpajaisten yhtiö- ja edustajakokouksissa on liittoamme edustanut Tyyne *Leivo-Larsson.*

Työväen Ohjelmapalvelun perustavassa kokouksessa toukokuun 23 p:nä 1948 oli liittomme edustajana Tyyne *Leivo-Larsson.* Liittomme on päättänyt liittyä TOP:n jäseneksi. Niinikään olemme Kansan Elokuva O.Y:ön merkinneet osakkeita 100.000 markan arvosta. Liittomme edustajina ovat Tyyne *Leivo-Larsson* ja Elli *Nurminen.*

Nuorten Tuki-järjestön perustamisessa on liittomme ollut mukana ja on päättänyt liittyä siihen. Edustajanamme on ollut Tyyne *Leivo-Larsson*.

Kuluttajani toimikunnassa on liittoamme edustanut Lydia *Kyröläinen* ja v:sta 1948 Anu *Karvinen*, varalla Sirkka *Lehto*.

Nuorten Kotkien Ystävät edustajana Aino *Malkamäki*, Terttu *Sainio* ja M. *Salmela-Järvinen*.

Yhteisesiintymisestä on toimikunnallemme tehty ehdotuksia useiden keskusjärjestöjen taholta ja on niihin päätetty osallistua, ellei ole ollut periaatteellista tai muuta syytä, jonka on katsottu antavan aihetta kielteiseen päätökseen.

Sos.-dem. Puolueen muodostaessa v. 1947 n.s. kansantarvoudellista neuvottelukuntaa ehdotettiin sen kotitalousjaoston puheenjohtajaksi Aino *Lehtokoski* ja jäseniksi Aili *Lindström*, Elli *Nurminen*, Marjatta *Joutsen* ja Eeva *Laihue*. Tässä kokoonpanossa jaosto sitten muodostettiin ja on se jo sille annetun tehtävän suorittanut ja jättänyt mietintönsä Sos.-dem. Puoluetoimikunnalle.

Rauhansopimuksen lopullisen hyväksymisen johdosta v. 1947 järjesti SNS rauhanjuhlan, johon liittoamme pyydettiin osallistumaan. Päätettiin, ettei liittomme erillisenä osallistu näihin juhliin, vaan seuraa tässä (kohdin Sos.-dem. Puoluetoimikunnan tekemiä päätöksiä).

Samaa periaatetta noudatettiin suhtautumisessa saman järjestön joukkoadressiin Neuvostoliiton lokakuun vallankumouksen 30-vuotismuistojuhlan johdosta. Päätettiin, ettei liittomme osallistu tähän adressiin, vaan sensijaan lähettää onnittelunsa yhdessä Sos.-dem. Puolueen kanssa. Näin sitten tapahtuikin Sos.-dem. Puolueen lähettäessä sähkösanoman, jonka yhtenä allekirjoittajana liittomme esiintyi.

Sos.-dem. Raittiusliiton toimeenpanemaan Työväen Raittiuspäivän viettoon on vuosittain osallistuttu ja allekirjoitettu sen johdosta laadittu julkilausuma.

Niinikään on osallistuttu Kodin viikon viettämiseen allekirjoittamalla kehoitus sen viettämisestä.

Naisten äänioikeuden 40-vuotisjuhlatoimikunnan muodostamisesta oli liittomme taholta tehty aloite jo vuonna 1946. Toimikunnan jäseninä olivat Martta *Salmela-Järvinen*, puheenjohtajana, Ida *Aalle-Teljo*, Kaisa *Hiilelä* ja Aino *Lehtokoski* ja toimikunnan sihteerinä Anu *Karvinen*.

SAK:n ehdotuksesta muodostettiin 1947 n.s. Francon Es-

panjan vastainen komitea, johon liittomme edustajiksi nimettiin Martta Salmela-Järvinen ja varalta Tyyne Leivo-Larsson. K.o. toimikunta ei ole kokoontunut kertaakaan.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton järjestämille naisten kunnallispäiville Helsingissä marraskuun 9—11 p:nä 1947 kehoitettiin liittomme jäseniä osallistumaan. Osanottajien joukossa, olikin runsaasti kunnallisissa luottamustehtävissä toimivia sos.-dem. naisia. Luennoitsijoina esiintyivät Selma Hiisivaara ja Martta Salmela-Järvinen. Tampereella pidetyillä asutopädvilla syyskuulla 1948 luennoivat Tyyne Leivo-Larsson ja Martta Salmela-Järvinen.

Metallialan naiset ehdottivat, että järjestettäisiin naisten yhteinen neuvottelu aborttikysymyksestä. Tämän aloitteen pohjalta SAK:n naisjaosto järjesti neuvottelukokouksen huhtikuun 16 p:nä 1948. Kokouksessa edustivat liittoamme Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Aino Malkamäki ja Kaisa Hiilelä. Neuvottelun tuloksena päätettiin käydä hallituksen asianomaisen ministerin puheilla kiirehtimässä lakiehdotuksen antamista eduskunnalle. Niinikään annettiin selostus kokouksessa käydyistä keskusteluista sanomalehdille.

Sos.-dem. Pienviljelijäin neuvottelukunnan kanssa keskusteltiin järjestäjän palkkaamisesta etupäässä pienviljelijäkotien naisia varten. Neuvottelussa olivat liiton edustajina Aino Lehtokoski, Elli Nurminen ja Martta Salmela-Järvinen. Neuvottelun tuloksena palkattiin neuvottelukunnan palvelukseen naisjärjestäjäksi Taimi Rinne, joka kuitenkin 15/7 -47 siirtyi liiton järjestäjäksi.

Liittomme aloitteesta järjestettiin helmikuun 5 p:nä 1948 neuvottelukokous, johon kutsuttiin Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton, TUL:n, SAK:n, Sos.-dem. Raittiusliiton ja Työväen Sivistysliiton johtoelimien naisjäseniä. Kokouksessa keskusteltiin nuorten naisten poliittisen aktiivisuuden lisäämisestä ja yhteisistä menettelytavoista.

Sos.-dem. sanomalehtien naistoimittajien ja eduskuntaehdokkaiden yhteinen neuvottelukokous järjestettiin toukokuun 5 p:nä 1948.

SNDL:n taholta on useissa eri yhteyksissä esitetty yhteistoimintaa ja yhteistä esiintymistä, mutta liittomme on torjunut kaikki tämän' tapaiset esitykset nojautuen Sosialistisen Internationalen naisten kongressin ottamaan kielteiseen kantaan Naisten Kansainväliseen Demokraattiseen Liittoon.

KUNNIANOSOITUKSET.

v. 1947.

Toveri Olga Leinosen täyttäessä 70 vuotta kesäkuuni 11 p:nä käytiin häntä onnittelemassa ja annettiin hänelle rahalahja.

Talousneuvos Hedvig Gebhardin 80-vuotispäivänä kävi liittotoimikunnan lähetystö, johon kuuluivat Ida Aalle-Teljo, Aino Lehtokoski ja Elsa Peräläinen, hänen luonaan onnitelukä ynnillä.

Maaherratar Maja Sandleriile lähetettiin hänen 70-vuotispäivänään onnitelusähkköisanoma.

Toveri Fanny Ahlforssin hautaustilaisuudessa esittivät liittomme surunvalittelut liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson ja Aino Lehtokoski.

- Toimitusjohtaja Jalo Auran muistoa kunnioitettiin lähetämällä hautaustilaisuuteen liiton surunvalittelut adressilla.

Intendentti Vera Hjeltin hautaustilaisuudessa edustivat liittomme Tyyne Leivo-Larsson ja Ida Aalle-Teljo.

v. 1948.

Liiton perustajajäsenelle toveri Mandi Freybergille (Ahlsedt) lähetettiin hänen täyttäessään 70 vuotta 7 p:nä maaliskuuta liiton tervehdys ja rahalahja huomaavaisuudenosoitukseksi hänen työstään työläisnaisten järjestäytymisen hyväksi.

Oskari Takuille lähetettiin onniteluadressi hänen täyttäessään 75 vuotta toukokuun 13 p:nä.

Väinö V. Salovaaraa käytiin hiton puolesta onnittelemassa hänen 60-vuotispäivänään.

v. 1949.

Turkulaisen toverin ja liiton perustajajäsenen Tekla Tuomolan täyttäessä 70 vuotta 16/4 kävi liittotoimikunnan puolesta lähetystö häntä onnittelemassa ja ojentamassa muistoesineen.

Samoin muistettiin liiton monivuotista tilintarkastajaa Maria Sinisaloa hänen täyttäessään 60 vuotta! 26/7.

Ulkomaalaisille tovereille Gabriella Proftille Wieniin hänen täyttäessään 75 vuotta ja Klara Kalninsille Tukholmaan hänen täyttäessään 70 vuotta lähetettiin tervehdyssähkeet.

Liiton neuvojan Hanna Pohjolan 50-vuotispäivänä hänelle annettiin huomaavaisuuden osoituksena; pieni lahja.

ÄITIEN KUNNIAMERKIT.

Väestöliitoni aloitteesta on ryhdytty jakamaan Valkoisen Ruusun ansiomerkkejä monilapsisten perheiden äideille, jotka muutenkin ovat yhteiskunnallisessa mielessä tai lastensa ja perheensä kasvattajina ja huoltajina ansioituneet. Liittomme on fcehoittanut nattsften piirijärjestöjä suosittelemaan kunniamerkin saajiksi sopivia henkilöitä ja näiden suositusten perusteella myönnettiin v. 1947 tämä huomionosoitus seuraaville liittomme jäsenille: Fiina Pietikäinen Helsingistä, Aveliina Tammero Turusta, Hanna Roman Jämsänkoskelta. Vuonna 1948 saivat kunniamerkin Olga Hiltunen Parikkalasta, Anna Karttunen Kotkasta, Fanny Toivonen Tamperelalta ja, Hilda Väyrynen, Rovaniemeltä. Vuonna 1949 sai tämän kunnianosoituksen, Hilja Kurki Luopioisista. Merkit on tavallisesti annettu asianomaisille äitienpäivänä joko Helsingissä pidettävässä äitienpäiväjuhlassa tai jossain paikallisessa juhlatilaisuudessa.

Toiminta v. 1947.

Liiton suorittama valistustyö.

Liiton palveluksessa oli vuoden alussa* kaksi järjestäjää Elsa Lappe ja Anni Flindk, joista viimeksi mainittu erosi kesäkuun 1 p:nä. Syyskuun 15 p:stä liiton palvelukseen tuli järjestäjäksi Irja Salmela. Järjestäjät ovat liikkuneet eri vaalipiirien alueilla ja on heidän palkkauksensa järjestynyt siten, että liitto on suorittanut kuukausipalkan ja asianomainen piiritoimikunta päivärahat ja matkakulut.

Järjestäjät ovat matkoistaan esittäneet seuraavan yhteenvedon: Elsa Lappe ollut matkoilla 119 päivää. Matkat ovat suuntautuneet eri vaalipiirien alueille seuraavasti:

Oulun 1. vp.		15/ 1—28/ 2	puh. 18 kuulij. 365 per. naisj. 3
Kuopion länt.	..	1/3—7/ 3 » 5 »	442 » 1
Uudenmaan vp.	. .	8/ 4— 8/ 5 » 14 »	230 » 1'
Mikkelin vp.	. .	21/ 9—13/10 » 8 »	252 » v 1
Vaasan et.		20/10—22/11 » 14 »	472 » 2
Oulun vp.		25/11—11/12 » 6 »	170 » 1
Tilapäisp.		 4 »	490
Yhteensä			puh. 69 kuulij. 2421 per. naisj. 9

Irja Salmelan matikat:

Hämeen et. vp. ..	21/ 9—20/10	puh. 18 kuulij.	603 per. naisj.	1
Vaasan p. vp. marras—jouluk.	» 20 »	945 »	»	1
viimeksi mainitussa pidetty yhdet kaksi viikkoa kestäneet toimitsij akurssit.				
Tilapäispuheita ..	3 »	210		
Yhteensä		puh. 41 kuulij.	1758 per. naisj.	2

Paitsi järjestäjien matkoja on lähetetty tilapäispuhujia eri tilaisuuksiin. Piirien edustaja- ja neuvottelukokouksissa on liiton edustajia ollut saapuvilla. Samoin on merkkijuhliin pyritty, mikäli suinkin mahdollista lähettämään liiton edustaja.

Liiton toimistosta pyydetään myöskin erilaisiin tilaisuuksiin puhujia paljon enemmänkin kuin on mahdollisuus saada liikkeelle. Vuoden kuluessa saapui toimistoon 335 puhujapyyntöä, näistä voitiin täyttää ainoastaan 311.

Liiton puheenjohtaja ja liittotoimikunnan jäsenet ovat käyneet puhumassa seuraavasti:

Tyyne Leivo-Larsson	22	tilaisuutta
Martta SalmelanJärvinen	34	»
Aino Malkamäki	31	»
Ulla Tiilikainen	26	»
Aino Lehtokoski	24	»
Anu Karvinen	23	»
Lempi Lehto	15	»
Kaisa Hiilelä	14	»
Selma Hiisivaara	2	»
Elsa Peräläinen:	2	»
Airi Rantanen	2	»
Ida Aalle-Telja	1	»
Toini Sinervo	—	»

Yhteensä 196 tilaisuutta

Muita puhujia:

Elli Nurminen	36	tilaisuutta
Terttu Sainio	28	»
Elsa Lappe	10	»
Anni Rinne	6	»
Kaarina Heinonen	5	»
Fiina Pietikäinen	3	»

Impi Karvonen	3	tilaisuutta
Lydia Kyröläinen	3	»
Annikki Saarela	3	»
Anni Flinck	3	»
Irja Salmela	3	»
Ella Malinen	2	»
Aune Seme	2	»
Sofia Nyrkkö	1	»
Ellen Oittinen	1	»
Laila Laakkonen	1	»
Anni Vallanti	1	»

Ulkomaalaisia: Turussa 15/3 kansanedustaja Ruth Gustafsson Tukholmasta, Helsingissä 10/8 ministeri Karin Kock Tukholmasta, Kokkolassa 10/8 kansanedustaja Ragna Karlsson Norjasta sekä liittokokousvieraat. Kuulijoita näissä tilaisuuksissa yhteensä 113.811 henkeä.

Erikoisjuhlat.

Perinteelliset erikoisjuhlamme ovat jo pysyvästi painuneet tietoisuuteen; ja niiden vietto on vuosi vuodelta lisääntynyt ja varmistunut. Naistenpäivä juhlat vietettiin tänä vuonna yhdistyneinä naisten: äänioikeuden 40-vuotisjuhliin. Täten ne saivat entistä juhlavamman sävyn. Eräillä paikkakunnilla ovat järjestömme viettäneet yhteisiä naistenpäivä-juhlia SNDL:n osastojen kanssa, niinikään on äitienpäivä-juhlia järjestetty yhteisinä edellä mainitun järjestön kanssa tai Sos.-dem. nuoriso- ja lastenosastojen avustuksella. Naistenpäivä- ja äänioikeusjuhlien vietosta on saapunut tietoja kaikkiaan 90 paikkakunnalta. Näitä juhlia varten laadittiin ohjelma, johon kuului Ella Malisen kirjoittama esitelmä, runoja, lauluja y.m.

Äitienpäiväjuhlia ilmoitettiin kaikkiaan 104. Pääasiassa nämä olivat tilaisuuksia, joihin pyydettiin puhujia liiton toimiston välityksellä. Juhlia järjestettiin kuitenkin: paljon runsaammin, sillä useimmassa tapauksessa ne hoidettiin omin voimin, ilman ulkopuolista puhujaa. Äitienpäiväjuhlia varten valmistettiin puhe ja lisäksi kehoitettiin järjestöjä pyytämään ohjelma-apua Nuoriso-, Päivän Nuoret ja Nuoret Kotkat-järjestöiltä.

Mikkelinpäiväjuhlat on vietetty pääasiassa sadonkorjuujuhlien merkeissä. Niiltä varten valmistettiin ohjelmistoa puhe, kunnallisvaaliaiheinen näytelmä y.m.

Kunnallispäivät.

Liiton edustajakokoukseni esittämän toivomuksen mukaisesti järjestettiin kunnallispäivät tällä kertaa Tampereella. Ne pidettiin syyskuun 13 ja 14 p:nä. Tilaisuutta varten oli saatu käytettäväksi Tampereen kaupungintalon juhlasali. Kunnallispäiville oli saapunut runsaasti osanottajia eri puolilta maata kaikkiaan n. 400 henkeä. Alustajina ja esitelmöitsijöinä esiintyivät seuraavat henkilöt:

Tyyne Leivo-Larsson, Sulo Typpö, Aino Kivekäs, Kaarina Rantanen, Kaisa Hiilelä, Elsa Kolinen, Aino Lehtokoski, Alpo Lumme ja Martta Salmela-Järvinen. Keskustelu oli vilkasta ja antoisaa. Päivillä hyväksyttiin päätöslauselma, joka vetosi naisäänestäjiin, kehoittaen heitä tulevilla kunnallisvaaleissa antamaan 'äänensä naisehdokkaille.

Päivien osanottajille' oli järjestetty teatterikäynti Tampereen Työväen Teatteriin ja (käyntejä Tampereen sosiaalisiin laitoksiin, tehtaisiin y.m. Käytännöllisestä järjestelystä vastasi Tampereen Sos.-dem. Naisyhdistys.

Kotitaloudellinen valistus- ja neuvontatyö.

Liiton kotitaloudellista toiminnanhaaraa on pyritty hoitamaan kuluneenakin «uotena sen mukaan, kun on ollut käytettävissä varoja ja työvoimaa. Jatkuvasti nousseiden kustannusten vuoksi ei toimintaa ole voitu paljoakaan entisestään laajentaa, koska valtioavun ja muiden avustusten suuruus ei ole vastaavasti noussut, kuten **rahEnarvon** alentuessa[^] olisi syytä odottaa. Kotitalouskeskuksen taholta, jonka järsenenä liittomme on, on useaan kertaan: käyty eri valtielimien luona ehdottamassa, että keskukseeni kuuluvien neuvontajärjestöjen valtioapua olisi korotettava, mutta toistaiseksi se on jäänyt kaikista ponnistuksista huolimatta verraten pieneksi.

Edellisen vuoden aikana käytäntöön otettu järjestelmä, jolloin myöskin naisparit ja perusjärjestöt ovat taloudellisesti vastuussa' kurssitoiminnasta omalla alueellaan, on onnistunut erinomaisen hyvin. Jatkuvasti on ollut osanottajia runsaasti eri kursseilla ja erikoisesti vanhasta-uutta-kurssit ovat olleet eniten kansoitettuja, sillä tekstiilitavaroiden niukuus pakottaa perheenäidit omatoimisesti selviytymään perheensä vaatetustarvikkeiden hankinnasta.

Kuten aikaisemminkin, on, kuluneenakin vuonna hoidet-

tu kotitaloudellista valistus- ja neuvontatyötä pääasiassa kurssien muodossa, mutta tällaisten yksi- ja kaksiviikkoisten kurssien lisäksi on järjestetty myöskin yhden ja kaksi päivää kestäviä luento- ja opastuspäiviä. Ruoanlaittokurssien ohjelmaan on sisällynyt kodinhoidon opastusta sekä lastenhoidon alalta luentoja ja esitelmiä, joita ovat pitäneet paikalliset kätilöt ja terveyssisaret. Puutarhakurssien ohjelmassa on kiinnitetty huomiota myöskin uusien kasvitarten suunnitteluun, jolloin neuvot ovat laatineet suunnitelmat ja Kotitalouskeskuksen puutarha-arkkitehti on ne tarkastanut. Säilöntä- sekä lelu- ja askartelukursseja on järjestetty vuoden aikana usealla taholla.

Työn rahoitus on ollut samalla pohjalla kuin aikaisemminkin. Paitsi vaatimatonta valtioapua on liitto saanut Kotitalouskeskuksen kautta Suomen Huollolta Kansanavun varoja omatoimisuuden tehostamista varten kotitalouden alalla, määrätyn suuruisen avustuspäärahahan. Lääkintöhallitus y.m. ovat niinkään myöntäneet pienen summan työtä varten. Kuitenkin on suuri osa kustannuksista jouduttu hankkimaan omatoimisesti.

Liiton palveluksessa ovat kuluneena vuotena olleet seuraavat neuvot: 'Hanna Pohjola, Sofia Nyrkkö, Helga Suutarinen ja loppupuolen vuodesta Irma Koskinen vakinaisina. Tilapäisneuvotina ovat toimineet edelleen Maire Rajala ja Liisa Mustonen. Työvoimasta on kuitenkin ollut jatkuvaa puutetta edelleenkin, sillä neuvotia ei nykyisissä olosuhteissa, jolloin heitä kiinnitetään jopa, opettajien paikoille ja vakansseilla, ole järjestöillä suuriakaan mahdollisuuksia saada.

Tilastoa kurseista.

Kurssien laatu:

Vanhasta-uutta ja jalkinekursseja	112
Säilöntä- ja ruoanlaittokursseja	80
Puutarhakursseja	23
Kodinhoidonkursseja + ruoanlaittoa	<u>31</u>
Yht.	246

Osanott. kurseilla ja erilaisilla päivillä yht.	4.795 henkeä
» luennoilla	5.370 »
» päättäjäsissä ja neuvottelutil.	<u>9.850 »</u>
Yht.	20.015 henkeä

Kursseilla valmistettuja töitä:

Erilaisia vaatekappaleita ja jalkineita yhteensä 5.024 kpl.

Kansanhuoltoministeriön lisenssillä on saatu joitakin määrää puuvillakankaita käsityökursseja varten, jolloin niitä on voitu jakaa pieniä määriä pääasiassa korjauksiin. Kuitenkin, kun kaikilla **kursseina** on ollut runsaasti tarvitsijoita, on kankaiden jakelu ollut vaikeata niiden riittämättömyyden vuoksi.

LIITON OSASTOT.

Jäsenmäärä.

Toimintavuoden kuluessa, on liiton jäsenmäärä jatkuvasti kohonnut. Vuoden alussa oli toiminnassa 47 sos.-dem. naisyhdistystä ja 183 työväenyhdistyksen naisjaostoa. Vuoden kuluessa perustettiin 2 naisyhdistystä ja 31 jaostoa. Vuoden aikana on tilastoista poistettu 50 jäsenveronsa maksamatta jättänyttä järjestöä, joten vuoden päättyessä oli siis toiminnassa 49 sos.-dem. naisyhdistystä ja 164 jaostoa, *yhteensä*
213 *naisjärjestöä.*

Toiminta.

Tietoja toiminnastaan on palautettujen tilastokaavakkeiden mukaan antanut 35 naisyhdistystä ja 108 jaostoa. Näiden mukaan ovat liiton osastot toimintavuoden kuluessa pitäneet 1.028 johtokunnan-, 1.140 kuukausi- ja 422 muuta kokousta. Juhlia on järjestetty seuraavasti: Naistenpäiväjuhlia 90, äitienpäiväjuhlia 104 ja muita juhlia 211.

Opintotoiminnan järjestämiseen nähden on vielä paljon toimomisen varaa. Opintojaostoja on perustettu vain 57 osastoon ja opintokerhoja on toiminnassa kaikkiaan 57. Kuitenkin on mainittava, että Koti- ja Tulevaisuuskerhoja todennäköisesti on paljon enemmän kuin tilastoista ilmenee.

Kesäkoteja on 11 osastolla. Kesäkodeissa vietti lomaansa vuoden 1947 aikana yhteensä 1.267 henkeä. Näistä 619 aikuista ja 648 lasta.

Juhlivia järjestöjä.

Järjestöinämmä alkaa olla perinteitä, jotka viittaavat jo vuosikymmeniä jatkuneeseen toimintaan. Paitsi osastoja, ovat myöskin eräät naisten piirijärjestöt jo tulleet toimineeksi vuosikymmeniä, jotka oikeuttavat juhlimiseen.

Messukyläni Sos.-dem. Naisyhdistys vietti 30-vuotisjuhlaansa toukokuun 5 p:nä. Juhlissa edusti liittotoimikuntaa Martta Salmela-Järvinen. Kaskisten Sos.-dem. Naisyhdistyksen 30-vuotisjuhlassa elokuun 3 p:nä oli liittotoimikunnan edustajana Ulla Tiilikainen. Hämeen pöhj. vaahp. Sos.-dem. Naisten Piiritoimikunta täytti 30 vuotta ja vietti juhlaansa lokakuun 23 p:nä. Tilaisuudessa edusti liittotoimikuntaa Kaisa Hiilelä. Vuoksenniskan Ty:n 40-vuotisjuhlaan helmi-kuun 23 p:nä ja Joensuun piirijärjestön 40-vuotisjuhlaan oli liittomme saanut kutsun ja lähetettiin niihin kumpaankin onnit teluadressi.

PIIRIJÄRJESTÖT.

Sos.-dem. naisjärjestöjen piirittäiset keskuselimet on nyt kaikissa vaalipiireissä saatu toimintaan. Viidessä vaalipiirissä on itsenäinen sos.-dem. naisten piiritoimikunta, yhdeksässä vaalipiirissä naisten toiminnan keskuselimenä on vaalipiiritoimikunnan yhteydessä toimiva naisjaosto. Kymen läänissä toimii lisäksi naisten piiritoimikunnan alatoimikunta, jonka kotipaikka on Lappeenranta. Yleensä on todettava, että naisten piirittäisten keskuselinten toimintaa haittaa vaarojen puute. Kun taloudellinen puoli saataisiin järjesty-
mään siten, että piirijärjestö voisi palkata edes yhden vakinaisen toimihenkilön, piirisihteerin, olisi jo paljon saavutettu. Tällä kertaa on kuitenkin vasta Kuopion 1. länt. vaalipiirissä vakinaisesti palkattu naispiirisihteerin. Vaalipiiritöimikuntien ja niiden naisjaostojen keskinäiset suhteet olisi myöskin jollakin tavalla järjestettävä, tällä hetkellä ne vielä monessa vaalipiirissä ovat sangen epämääräiset. Tämä koskee nx.ni. naisjaostojen valitsemistapaa, toisissa piireissä valinta toimitetaan naisten omissa neuvottelukokouksissa, toisissa taas valinnan suorittaa vaalipiiritoimikunta.

Liittotoimikunnan ja piirijärjestöjen yhteistyö on sujunut suurin piirtein hyvin. Liiton järjestäjien ja kotitalousneuvojien palkkaus on ollut järjestettynä siten, että liitto suorittaa näiden palikan ja asianomainen piirijärjestö päivärahat ja matkakulut. Tämän lisäksi on liiton taholta lähetetty luennoitsijoita ja puhujia piirijärjestöjen juhliin, retkeilypäiville ja kesäkursseille y.m. tilaisuuksiin. Kaikissa piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokouksissa on liittotoimikunta ollut edustettuna.

Piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokoukset.

Piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokouksille valmisteltiin liittotoimikunnan puolesta alustus: Naiset kunnallisessa toiminnassa. Alustuksen laati Katri Lagerström ja lähetettiin se monistettuna kaikille järjestöille,

Kuopion länit. vaalipiirin sääntömääräisessä edustajakokouksessa Varkaudessa maaliskuun 25 p:nä oli liiton edustajana Elli Nurminen. Kokouksessa päätettiin m.m. siirtää piiritoimikunnan kotipaikka Kuopioon.

Hämeen pohj. vaalipiirin Sos.-dem. Naisten piirijärjestön vuosikokouksessa Tampereella huhtikuun 4 p:nä oli liiton edustajana Selma Hiisivaara.

Vaasan pohj. vaalipiirin sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa maaliskuun 30 p:nä oli liiton' edustajana Anni Flinok.

Kymen vaalipiirin sos.-dem. naisten piirijärjestön vuosikokouksessa Lappeenrannassa huhtikuun 13 p:nä liiton edustajana oli Elsa Peräläinen.

Mikkelin piirin sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa Mikkelissä huhtikuun 27 p:nä liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Vaasan it. vaalipiirin sos.-dem. naisten piirijärjestön edustajakokouksessa Jyväskylässä huhtikuun 20 p:nä liiton edustajana oli Elsa Peräläinen.

Turun etel. vaalipiirin sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa Uudessakaupungissa huhtikuun 4 p:nä liiton edustajana oli Aino Lehtokoski ja Martta Salmela-Järvinen. Sallossa syyskuun 7 p:nä liiton edustajina Aino Lehtokoski ja Elli Nurminen.

Oulun sos.-dem. naisten piirijärjestön edustajakokouksessa ja kunnallispäivillä Oulussa marraskuun 11 p:nä liiton edustajana Irja Salmela.

Vaasan et. vaalipiirin sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa ja kunnallispäivillä lokakuun 12 p:nä liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Uudenmaan läänin sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa Helsingissä toukokuun 4 p:nä liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Satakunnan sos.-dem. naisten neuvottelukokouksessa Porissa marraskuun 16 p:nä liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Hämeen etel. vaalipiirin sos.-dem. naisten neuvottelukoukussa tammikuun 26 p:nä liiton edustajana Aino Malkamäki.

Naisten

kunnallispäivät.

Paitsi koko maata, käsittäviä sos.-dem. naisten kunnallispäiviä, jotka pidettiin Tampereella syyskuun 13—14 p:nä, kehoitettiin piirijärjestöjä kutakin omassa piirissään järjestämään kunnallispäiviä joko yhdessä tai useammassa paikassa. Tätä kehoitusta piirijärjestöt noudattavatkin ja kunnallispäiviä järjestettiin liiton toimistoon lähetetyn ilmoituksen mukaan, seuraavasti:

Turun etel. vaalipiirissä: Salon työväentalolla syyskuun 9 p:nä, osanottajia 62, luennoitsijoina Aino Lehtokoski, Elli Nurminen ja Sylvi Siltanen, Kyrön työväentalossa marraskuun 7 p:nä, osanottajia 72, luennoitsijoina Yrjö Helenius, Aino Lehtokoski ja Sylvi Siltanen.

Kymen 1. vaalipiirissä: Kymin työväentalossa marraskuun 11 p:nä, osanottajia 80 hehkeä, luennoitsijoina, Anu Karvinen ja Terttu Sainio. Päivät pidettiin Tulevaisuuden asia-mieskokouksen yhteydessä.

Kuopion länt. vaalipiirissä: Joensuun työväentalossa lokakuun 26 p:nä, osanottajia 30, luennoitsijoina Kaisa Hiilelä, Juho Karvonen ja Impi Karvonen.

Vaasan 1. pohj. vaalipiirissä: Lapuan työväentalossa helmikuun 2 p:nä, osanottajia n. 30, luennoitsijoina Katri Lagerström ja Hilma Koivulahti-Lehto, Pietarsaaren työväentalossa 19—20 p:nä marraskuuta, osanottajia n. 60, luennoitsijana Irja Salmela, Lapuan työväentalossa, marraskuun 30 p:nä, osanottajia 130, luennoitsijana, Irja Salmela.

Hämeen pohj. vaalipiirissä syyskuun 30 p:nä Tampereen työväentalossa, osanottajia 52, luennoitsijat Jenny Matinaho, Kaisa Hiilelä, Fanny Toivonen ja Meeri, Multamäki.

Vaasan etel. vaalipiirissä: Seinäjoen työväentalossa lokakuun 16 p:nä, osanottajia 25, luennoitsijoina Elsa Lappe ja Pentti Tenkula sekä Vaasan työväentalossa lokakuun 12 p:nä, luennoitsijana Martta Salmela-Järvinen.

Uudenmaan vaalipiirissä: Kuusankoskella 12/10, Lohjalla 19/10, Porvoossa 26/10, Helsingissä 11/11 -47. Luennoitsijoina Tyyne Leivo-Larsson, Lempi Lehto, Martta Salmela-Järvinen ja Aune Seme.

Vaasan it. vaalipiirissä: Jyväskylässä marraskuun 11 p:nä,

luennoitsijoina K. S. Veijanen, Feliks Lahtinen ja Hilma Koivulahti-Lehto.

Oulun 1. vaalipiirissä: Oulussa marraskuun 2 p:nä, osanottajia m. 30, luennoitsijana Irja Salmela.

Mikkelin ja Satakunnan vaalipiiristä ei ole saapunut tietoja.

Perheenäitien

kesävirikistyskurssit.

Perheenäitien kesävirikistykseen järjestämiseksi on eri vaalipiirien alueella järjestetty kesävirikistyskursseja, joiden avustamiseksi Sosiaaliministeriö on myöntänyt apurahoja. Apuraha on ollut 80 mk vuorokaudessa osanottajaa kohden, jolloin järjestön on pidettävä omalla kustannuksellaan kolmasosa äideistä vapaapaikalla. Kursseja on pidetty seuraavasti:

Turun etel. vaali piirissä Ylämeen työväentalossa heinäkuun 20—30 p:nä, osanottajia 38 äitiä ja 3 lasta.

Hämeen etel. vaalipiirissä Lahden sos.-dem. Naisyhdistyksen kesäkodissa 1—11 p:nä elokuuta, osanottajina 23 äitiä.

Kuopion it. vaalipiirissä Jakokosken kansakoululla 20/7—8/8 välisenä aikana, osanottajia 44 äitiä ja 18 lasta.

Kuopion länt. vaalipiirissä Kuopion Kalliorannassa heinäkuun 1—30 p:nä välisenä aikana, jolloin äitejä oli kursseilla 3 vuorossa 10 päivää kerrallaan, yhteensä 75 äitiä ja 10 lasta.

Vaasan 1. pohj. vaalipiirissä Kannuksen karjanhoitokoululla heinäkuun 11—20 p:nä välisenä aikana, osanottajia 42 äitiä ja 26 lasta.

Hämeen pohj. vaalipiirissä Ruskeapään kesäkodissa heinäkuun 19—28 p:nä, osanottajia 38 äitiä ja 32 lasta.

Uudenmaan vaalipiirissä Kallioniemen kesäkodissa elokuun 10—21 p:nä, osanottajina 36 äitiä ja 3 lasta.

• Kymen vaalipiirissä oli järjestetty 25 äidille ja 3 lapselle kahden viikon oleskelu Lomaliiton lepokodissa.

Vaasan it. vaalipiirissä Myllymäellä elokuun 4—12 p:nä välisenä aikana, osanottajina 25 äitiä.

Kymen vaalipiirissä järjesti Enson Ty:n Naisjaosto kahden viikon kesävirikistyskurssit telttaleirissä, joka oli sijoitettu Vuoksenniskan Ty:n kesäpalstalle.

Kaikilla kursseilla on ollut ohjelmassa luentoja, retkeilyä, usein myöskin voimistelua, laulua y.m. Kaikkiaan on täten osallistunut kesäkursseille 341 äitiä ja 100 lasta, jotka ovat saaneet 10 päivän tai kahden viikon vapaan oleskelun ja mahdollisuuden virikistykseen ja levon saamiseen.

Retkeilypäivät.

Sota-ajan malikavaikeuksien vähentyessä on retkeily jälleen pääsemässä' vauhtiin järjestöjemme keskuudessa. Perusjärjestöjen suorittamien läheisiin naapuriosastoihin tai muihin kohteisiin tapahtuneiden retkeilyjen ohella on useissa piireissä pantu toimeen koko piiriä käsittäviä retkeilypäiviä, jolloin päivien yhteydessä on järjestetty neuvottelutilaisuus ja juhlia.

Toimintavuoden aikana vietettiin retkeilypäiviä erikoisesti Pohjoismaisen päivän merkeissä.

Retkeilypäiviä järjestettiin seuraavasti:

Vaasan 1. pohj. vaalipiirissä Pietarsaaressa elokuun 10 p:nä Pohjoismaisen päivän merkeissä. Puhujana m.m. Ragna Karissen Norjasta.

Kymen vaalipiirissä Neuvottoman työväentalossa elokuun 10 p:nä Pohjoismaisen päivän merkeissä.

Useissa vaalipiireissä y.m. on naisten retkeilyt järjestetty koko piiriä käsittäviin maakuntajuhliin.

VAALITOIMINTA.

Kunnallisvaalit.

Joulukuun 3 ja 4 p:nä toimeenpantuihin kunnallisvaaleihin valmistautui niin liittomme kuin sen osastotkin tavallista suuremmin toivein. Kun vastoin vuoden 1945 vaaleissa käytännössä olluttai tapaa, sos.-dem. vaaliliitot kävivät itsenäisinä vaaleihin, muodostamatta, yhteisiä vaaliliittoja SKDL:n kanssa, toivottiin, että naisten edustusta kuntien valtuustoissa voitaisiin huomattavammin lisätä. Useilla paikkakunnilla, varsinkin kaupungeissa oh muodostettu puhtaita naisten listoja. Liittomme kustansi naisten vaalilentolehtisen, jota painatettiin 60.000 kpl. ja jota järjestöt tilasivat levittääkseen. Ensimmäinen painos 50.000 kpl. loppui kesken,, joten vielä vaalien kynnyksellä jouduttiin tilaamaan toinen painos 10.000 kpl., joka sekin saatiin jaetuksi. Lehtisen hinta 1:20 kpl. perittiin järjestöiltä. Tämän ohella naiset myöskin useissa kunnissa painattivat omia lentolehtisiä, joissa erikoisesti tehostettiin naisten listojen äänestämisen välttämättömyyttä.

Osanotto vaaleihin oli harvinaisen runsas, ylittäen kaikki

tähänastiset ennätykset. Vaalien tulokset osoittivat, että kommunistien äänestäjajoukot ovat vähentymässä, ja sosiaalidemokraattinen suuntaus jälleen voittamassa kansan keskuudessa. Mitä naisehdokkaiden saamiin äänimääriin tulee, ei niistä voida tarkkoja tilastoja esittää. Kuitenkin voidaan todeta, että kaikista ponnistuksista huolimatta naiskunnanvaltuutettujen yhteinen lukumäärä ei huomattavammin lisääntynyt. Vuonna 1945 valittiin kaikkiaan 10.003 kunnanvaltuutettua ja näistä oli 466 naista, v. 1947 valittiin 10.506 kunnanvaltuutettua ja näistä oh 534 naista. Vertailuja valituksi tulleiden naisvaltuutettujen puoluekannan välillä ei voida tehdä, kun aikaisemmin valitut ovat tulleet valituiksi yhteisistä vaaliliitoista. Sos.-dem. listoilta tuli v. 1947 valituksi 124 naista.

Tulokset osoittavat, että naisten on edelleenkin tehtävä valistustyötä nimenomaan siinä mielessä, että naisvalitsijat saataisiin entistä suuremmassa määrin antamaan äänensä naisehdokkaille. Vain sitä tietä voidaan naisedustusta kuntien valtuustoissa saada lisätyksi.

TULEVAISUUS.

Tulevaisuuden toimitusneuvostoon kuuluivat liittokokoukseen asti: Miina Sillanpää, Tyyne Leivo-Larsson, Aino Lehtokoski, Lempi Lehto ja Martta Salmela-Järvinen lehden päätoimittajana. Liittokokouksen jälkeen ovat toimitusneuvostoon kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki ja Selma Hiisivaara sekä Martta Salmela-Järvinen päätoimittajana. Edustajakokouksessa päätettiin, että lehti, vuoden 1948 aikana tulee ilmestymään kerran kuukaudessa, lisäksi hyväksyttiin lehdelle 3-vuotissuunnitelma, jonka aikana lehden tasoa sekä ulkonaisesti että sisäisesti pyritään parantamaan ja, tästä aiheutuvat korkeintaan 100.000 markan mahdolliset tappiot peritään järjestöiltä suhteellisesti jäsenmäärän perusteella. Niinikään kehoitettiin liittotoimikuntaa valitsemaan lehdelle uusi toimittaja. Näiden evästysten' perusteella valittiinkin lehden toimitussihteeriksi toimittaja Anu Karvinen, joka ryhtyi tehtäväänsä hoitamaan lokakuun 1 p:stä lukien.

Tulevaisuus ilmestyi vuoden kuluessa 15 kertaa, joista kaksoisnumeroja oli 9. Lehden ilmestymistä on edelleenkin haitannut paperinsäännöstely, paperia on lehteä varten myönnetty vuodeksi 6.200 kg., joka edellyttää 6.800 kpl. le-

vikkiä. Kun kuitenkin erikoisnumeroita säännöllisesti on levitetty enemmän, ei myönnetty paperimäärä ole riittänyt, vaan sitä on ollut anottava lisää.

Painatuskustannukset kohosivat vuoden kuluessa yhteensä 48 %. Tämä on tietenkin tuntunut lehden taloudessa, sillä edellisenä vuoden lopussa tilaushintoja määrättäessä ei tällaisia korotuksia voitu huomioida. Lehden tilaushinnat ovat olleet: 150 mk. koko vuosi ja 80 mk. puolen vuoden tilaukselta. Irtonumeroiden hinnat ovat vaihdelleet 15—40 markkaan riippuen sivuluvusta ja ulkoasusta. Lehden tilaajamäärä on vuoden aikana huomattavasti lisääntynyt ja yleensäkin on ollut havaittavissa, että se on saavuttamassa jalansijaa lukevan, valistuneen työväen keskuudessa.

Lehden hyväksi työskentelee utterasti sen asiamieskunta. Asiamiesten kesken kahdessa sarjassa järjestetyssä hankintakilpailussa, joissa palkintoina kummassakin oli 1 p. matka Pohjoismaisille naistenpäiville, I sarjassa voitti tamperelainen Elli Ahonen. II sarjassa ei I palkintoa voitu jakaa. Toisen palkinnon, matkan ja kahden viikon oleskelun jossain lomakodissa voittajiksi tulivat Vappu Heinonen I sarjassa ja Hilda Mikkonen Kajaanista II:ssa sarjassa. Tämän lisäksi arvottiin kaikkien niiden asiamiesten kesken, jotka olivat keränneet vähintään 50 tilausta, 10 lohdutuspalkintoa, jollaisena oli puoli kiloa kahvia kullekin, Onnelliset voittajat olivat:

Rauha Ojala, Tampere
 Rosa Peltomäki, Pori
 Hilma Oinonen, Imatra
 Aino Palonen, Jyväskylä
 Ina Ruotsalainen, Keuruu
 Olga Eronen, Jyväskylä
 Marianna Mätkä, Vuoksenniska
 Bertta Sunikka, Inkeroinen
 Anni Vuori, Tainionkoski
 Maria Turunen, Varkaus.

Levikin parantamiseksi vuonna 1947 ryhdyttiin vuoden vaihteessa järjestämään asiamieskokouksia, joissa neuvoteltiin sitä koskevista toimenpiteistä ja lehden sisällöstä, johon esitetyt toivomukset on pyritty ottamaan huomioon toimistustyössä. Asiamieskokouksia järjestettiin Kymissä 6IH, Mikkelissä 16/11 ja Turussa 7/12. Tulevaisuuden edustaji-

na olivat näissä 'kokouksissa järjestösihteeri Terttu Sainio ja toimittaja Anu Karvinen. Kokousten järjestämistä on jatkettu vuoden 1948 alkupuolella.

Vuoden lopulla painatettiin Tulevaisuuden mainos, jota levitettiin kaikkiin työväenyhdistyksiin, rautatieasemille y.m.

TYÖVÄEN AKATEMIAN STIPENDIRAHASTO.

Työväen Akatemian Stipendirahasto on jäsenmäärän noususta huolimatta karttunut sangen hitaasti, sillä rahastolle suoritettava vero, 2 mk. jäsentä kohti vuodessa on liian alhainen, kun otamme huomioon, että myönnettäviä apurahoja rahanarvon jatkuvasti alentuessa on pitänyt huomattavasti korottaa. Vuoden 1947 apuraha 10.000 mk. myönnettiin Terttu Eskolalle Porista, jonka lisäksi Aura Keränen Rantasilasta sai kevätkaudella 4.000 markan suuruisen avustuksen.

LIITON ARPAJAISET.

Vuoden 1946 elo—syyskuussa toimeenpantujen arpajaisten loppuselvityksessä todettiin, että arpajaisissa myytiin kaikkiaan 238.785 arpaa ä 25:—. Arpajaisten tulot olivat 6.719.625:— ja menot 5.488.380:50, joten puhtaaksi voitoksi jäi 1.251.244:50.

LIITON MERKKI JA LIPPU.

Liittokokouksen antaman evästyksen mukaisesti on hanr kattu luonnos liiton merkkiä varten, jolloin erikoisesti on pyritty pitämään silmällä sitä, että hyväksytty merkki sopisi rintamerkiksi sekä painotuotteissa käytettäväksi ja myöskin tunnuksiksi järjestölippuihin. Merkkiluonnoksen laati taiteilija Helena Malisto. Edustajakokous päätti kuitenkin jättää lopullisen päätöksen merkin suhteen toistaiseksi ja kehoitti liittotoimikuntaa hankkimaan luonnoksia muiltakin taiteilijoilta,. Tässä mielessä liittotoimikunta kääntyi Taideteollisuuskoulun puoleen, jossa järjestettiin kilpailu merkkiluonnoksista. Kilpailun palkinnoiksi liittotoimikunta myönsi 6.000 mk. Kilpailun tulokset eivät kuitenkaan muodostuneet tyydyttäväksi, luonnoksia jätettiin kaikkiaan 6, mutta ainoakaan niistä ei sinänsä ollut sopiva liiton merkiksi. Näin ollen päädyttiin uudelleen tarkistamaan Helena Maliston tekemää luonnosta', joka sitten eräin muutosehdotuksin hyväksyttiin. Sopivien kankaiden

puutteessa ei voitu ryhtyä välittämään lippuja liiton järjestöille, vaikka niitä onkin eri puolilta hyvin vilkkaasti kysytty. Ei ole ollut erikoisesti syytä kiirehtiä lippujen hankkimista, sillä kankaat, joita tähän tarkoitukseen on ollut saatavissa, ovat olleet laadultaan huonoja, joten niistä valmistettujen lippujen hankintaan käytetyt varat olisivat olleet hukkaan heitettyjä.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA.

Kansainväliset suhteemme ovat kertomusvuoden aikana mpnin tavoin järjestyneet ja vahvistuneet. Sisarjärjestöme eri maissa ovat etsineet meihin yhteyksiä ja vähitellen on avautunut mahdollisuuksia kansainvälisen yhteistoiminnan järjestämiseen. Olemme saaneet useita kutsuja sisarjärjestöjen kongresseihin. Valitettavasti meillä ei taloudellisista syistä ole tähän asti ollut mahdollisuutta niitä noudattaa. Olemme kuitenkin kirjeenvaihdon avulla pyrkineet hoitamaan yhteyksiämme näiden järjestöjen kanssa.

Itävallan sos.-dem. naisilta saimme kutsun saapua heidän naistenpäivilleen Wienissä maaliskuussa!. Päivien tunnus oli: Leipä on vapautta, vapaus on leipää, Lähetimme heille kirjallisen tervehdyksen.

Hollannin sos.-dem. naiset pyysivät selostusta liittomme toiminnasta sekä lehteään varten erikoiseni vapputervehdyksen. K.o. selostus lähetettiin ja kaikille meidän kanssamme yhteydessä oleville sos.-dem. naisille lähetettiin vapputervehdys.

Ranskan sosialistipuolueen naiset pitivät kongressinsa joulukuun 11 p:nä pyytäen liittomme edustajaa siihen saapumaan. Tähän kongressiin lähetimme sähkösanoma-tervehdyksen.

Belgian sosialistipuolueen naiset lähettivät kutsun naisten päville maaliskuun 9 p:nä. Heillekin lähetettiin sähkösanoma.

Maailman Naisten Rauhanliiton perustavaan kokoukseen Pariisissa syyskuun 28—lokakuun 1 p:nä saapui myöskin kutsu liitollemme. Edustajaa emme voineet lähettää, mutta kongressiin lähetettiin tervehdys, joka oli siellä esitetty ja myöskin luettu julki Ranskan radiossa.

Tervehdyksiä ulkomailla oleville tovereille m.m. kirjeel-

liisesti Oskari Tokoilte ja rouva Ester Hietalalle Yhdysvalloista hänen käydessään täällä Suomen Huollon vieraana, on toimitettu perille.

Internationalekysymys.

Kysymys kansainvälisen yhteistyön uudelleen alkamisesta on monissa yhteyksissä ollut keskustelun alaisena niin Skandinavian kuin muidenkin maiden sisarjärjestöjen kesken. Syyskuussa saimme belgialaiselta toverilta Isabella Blumelta, joka toimi ennen sotaa STI:n naissihteeristön puheenjohtajana, kirjeen, jossa hän ilmoitti sos.-dem. naisten kansainvälisen yhteistyön järjestämisen tulevan keskustelun alaiseksi Antverpenin kongressissa, joka pidetään marraskuun 28 ja sitä seuraavina päivinä. Ennen/tämän kokouksen alkua; aiotaan järjestää naisedustajien neuvottelutilaisuus, jossa asiasta keskustellaan. Aikaisemmin oli jo Zurichissä pidetyssä sosialististen puolueiden neuvottelukokouksessa päätetty että myöskin naisten järjestäytymiskysymys tulee Antverpenin kokouksen ohjelmaan. Tov. Blume ehdotti, että liittomme jo ennakolta ottaisi harkittavakseen, missä muodossa sos.-dem. naisten kansainvälinen yhteistyö olisi järjestettävä, olisiko tyydyttävä vain vaatimaan naisten jäsenyyttä kansainvälisessä sihteeristössä vai olisiko muodostettava erikoinen naissihteeristö niinkuin aikaisemminkin on ollut. Liittotoimikunta päätti asiaa harkittuaan ilmoittaa, että se edelleenkin on entisen järjestelyn kannalla, koska ei ole luultavaa, että naiset sen enemmän nyt kuin aikaisemminkaan tulisivat valituiksi puolueensa edustajiksi kansainvälisiin kongresseihin ja saisivat edustajansa sihteeristöön ja sen toimeenpanevaan valiokuntaan. Kuitenkin olisi asia järjestettävä siten, että naisten kokoukset pidettäisiin samanaikaisesti yleisen sosialistikongressin kanssa, niin että naisedustajatkin saisivat tähän osallistua ja naisia koskevat erikoisneuvottelut voitaisiin järjestää joko ennen sitä tai sen jälkeen. Tämä evästys päätettiin ilmoittaa tov. Blumelle ja myöskin skandnavisille sisarjärjestöille, jotka tiedustelivat meidän mielipidettämme.

Puoluettoimikunta valitsi edustajakseen Antverpenin kongressiin Tyyne Leivo-Larssonin, joka täten sai tilaisuuden edustaa myöskin meidän liittoamme kongressin yhteyteen järjestetyssä naisten neuvottelukokouksessa. Tässä oli

valittu toimikunta, joka edelleen valmisti asiaa ja lopullinen päätös tehtiin Wienissä kesäkuussa 1948 pidetyssä kongressissa.

Pohjoismainen

yhteistyö.

Pohjoismainen yhteistyömme on matkustusmahdollisuuksien helpottuessa saanut yhä kiinteämpiä muotoja. Useissa eri tilaisuuksissa on liittomme ollut edustettuna tai meidän järjestämissämme tilaisuuksissa sisarmaiden järjestöjen edustajat ovat olleet läsnä.

Pohjoismaisen Yhteistyöjärjestön kokouksiin on vuoden kuluessa Sos.-dem. Puolueen edustajina osallistuneet Martta Salmela-Järvinen Oslossa pidettyyn kongressiin tammikuussa ja Tyyne Leivo-Larsson Oslossa pidettyyn kongressiin syyskuussa.

Sos.-dem. naisten Pohjoismaisen Yhteistyökomitean kokous pidettiin Tukholmassa tammikuun 5 p:nä. Tässä kokouksessa päätettiin siirtää Pohjoismaisten naistenpäivien pitäminen kesään 1948, jolloin ne pidettiin Kööpenhaminassa. Edelleen sovittiin puhujien vaihdosta eri tilaisuuksiin ja päätettiin ryhtyä järjestämään lomalaisten vaihtoa. Neuvoteltiin- Internationalekysymyksestä, jossa asetuttiin samalle kannalle, jota liittommekin on edustanut. Samoin keskusteltiin liittymisestä; Naisten Kansainväliseen Demokraattiseen Liittoon ja todettiin, että tämä liitto on täysin kommunistien johtama järjestö, mutta että kukin kansallinen naisjärjestö voi itse päättää, haluaako liittyä siihen vai ei.

Puhujien vaihto saatiinkin jo seuraavana kesänä käyntiin sikäli, että Ruotsista oli ministeri Karin Kock puhumassa Helsingissä pidetyssä Pohjoismaisessa juhlassa elokuun 11 p:nä ja Norjasta Ragna Karisen Pietarsaareissa 10/8 sekä täältä oli toveri Elsa Peräläinen puhumassa Norjassa Liholissa pidetyssä Pohjoismaisessa juhlassa samana päivänä.

Liiton sihteeri oli Skånen sos.-dem. naisten piirijärjestön kutsusta saapuvilla heidän piirijärjestönsä edusta jakokouksessa Lund'issa maaliskuun 2*2—23 p:nä ja puhui kokouksen yhteydessä järjestetyssä Pohjoismaisessa Jutilassa,

Lomalaisvaihdon järjestäminen ei tänä ensimmäisenä kesänä vielä saavuttanut suurempaa laajuutta, syynä oli lähinnä se että toverit niin Ruotsissa kuin Norjassakin vasta verrattain myöhäisessä vaiheessa saattoivat ilmoittaa, kuin-

ka monta lomanviettäjää he voivat ottaa vastaan. Passi y.m. vaikeudet olivat meidän maassamme vielä niin suuret, että lyhyessä ajassa on osanottajien lähettämistä mahdoton järjestää. Näin jouduttiin lähettämään Ruotsiin sikäläiseen Götlandissa sijaitsevaan lomakotiin neljä lomanviettäjää ja Norjaan kaksi. Vastavierailulle ei tänne kutsustamme huolimatta ole saapunut ketään.

Oslon työväenkongressiin elokuun 31 ja syyskuun 1 p:nä sai liittomme tilaisuuden lähettää kolme edustajaa. Näiksi valittiin Martta Salmela-Järvinen, Elsa Kolinen Tampereelta ja Ida Koivisto Kotkasta. Kahdelle viimeksi mainitulle myönsi liitto 3.000 markan suuruisen matka-avustuksen. Puoluetoimikunnan lähettämänä oli kongressissa myöskin Tyyne Leivo-Larsson sekä Mikkelin Sos.-dem. Piirijärjestön lähettämänä Aili Siiskonen.

Tanskan sos.-dem. naisten kesäkurssille heinäkuun 27—elokuun 2 p:nä Roskildessa osallistui heidän kutsumanaan Elsa Peräläinen matkustaen omalla kustannuksellaan.

Tanskan uuden sos.-dem. hallituksen tultua muodostetuksi lähetettiin toveri Fanny Jensenille, joka nimitettiin sen jäseneksi, onnittelusähkösanoma.

LIITTOMME EDUSTAJAKOKOUS.

Liittomme XVIII edustajakokous pidettiin Helsingissä toukokuun 15, 16 ja 17 p:nä. Helsingin työväentalon juhlasali, jossa kokous pidettiin, oli kauniisti koristeltu säkä punaisiin lipun että liiton tunnuksin. Liiton toiminnan aktiivisuus ja jäsenmäärän kasvu kuvastui kokouksen osanottajien lukumäärässä, se oli tähänastisista suurin. Saapuvilla oli edustajia 141 järjestöstä yhteensä 203 vakinaista ja 164 vara- ja lisäedustajaa, lisäksi piiritoimikuntien edustajia, kutsuvieraita y.m. yhteensä 558 henkeä. Ruotsin Sos.-dem. Naisliiton edustajana olivat liiton puheenjohtaja Disa Wästberg ja liittotoimikunnan jäsen Anni Wallentheim, Norjan työväenpuolueen naissihteeristön edustajana Norjan edustajakamarin jäsen Rakel Severin, Tanskan Sos.-dem. Puolueen naisten edustajana puoluesihteeri Nina Andersen ja Belgian Sos.-dem. Puolueen edustajana toimittaja Jan van Eynde.

Kokouksen puheenjohtajiksi valittiin Tyyne Leivo-Larsson Helsingistä, Ida Koivisto Kotkasta ja Aina Kivekäs Tampereelta, sihteereiksi Martta Salmela-Järvinen, Terttu Sai-

nio ja Anu Karvinen. Pöytäkirjan tarkastajiksi Marjatta Liiro ja Elsa Peräläinen. .

Asioita valmistelemaan valittiin viisi valiokuntaa. Käsiteltiin liiton toimintakertomus ja tilinpäätös sekä myönnettiin tilintarkastajien lausunnon perusteella vastuuvapaus tilivelvollisille. Esitettiin alustukset liiton valistustyöohjelmaksi sekä liiton sosiaalisesti ohjelmaksi. Yleispoliittisen ja taloudellisen tilanneselostuksen esitti Aino Lehtokoski. Aino Malkamäki esitti suullisen alustuksen koulu-uudistuksesta, lisäksi käsiteltiin joukko järjestöjen esittämiä alustuksia ja ehdotuksia. Kaikista kysymyksistä keskusteltiin asiallisesti ja vilkkaasti ja kuhunkin alustukseen sisältyvät yksityiskohtaiset ponnet hyväksyttiin, samoin julkilausuma, joka kokonaisuudessaan julkaistiin kaikissa puoluelehdissä.

Liiton puheenjohtajaksi valittiin Tyyne Leivo-Larsson. Toimikunnan jäseniksi tulivat: Martta Salmela-Järvinen, Aino Lehtokoski, Anu Karvinen, Aino Malkamäki, Lempi Lehto, Kaisa Hiilelä ja varajäseniksi Ulla Tiilikainen, Selma Hii-sivaara, Toini Sinervo, Airi Rantanen, Ida Aalle-Teljo ja Elsa Peräläinen. Tilintarkastajiksi Maria Sinisalo ja Kerttu Koivisto, varalta Ester Lankinen ja Vera Sumu.

Liittoneuvoston jäsenten vaali vahvistettiin.

Ruotsalainen toveri Anni Wallentheim piti kokouksessa esitelmän aiheesta ruotsalaista sosiaalipolitiikkaa. Tämän ansiokkaan esitelmän tulkitsti suomeksi Tyyne Leivo-Larsson.

Kokouksen yhteydessä järjestettiin illanvietto työväentalon juhlasalissa, johon kokouksen osanottajat runsaslukuisina osallistuivat.

LiittONEUVOSTON KOKOUS.

Liittoneuvoston kokous pidettiin Tampereella syyskuun 16 p:nä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Tyyne Leivo-Larsson ja sihteereinä Terttu Sainio ja Martta Salmela-Järvinen. Kokouksessa käsiteltiin talvikauden toimintasuunnitelma ja keskusteltiin Tulevaisuuden levitystyöstä. Päätettiin, että Tulevaisuuden tilausmaksut on vuoden 1948 alusta: korotettava 200 mk. vuodessa ja 110 mk. puolen vuoden tilaukselta.

SOTAKUMMITOIMINTA.

Toimintavuoden aikana on liitto edelleen harjoittanut n.s. sotakummitoimintaa avustamalla kuukausittaisilla määrärahoilla sodan johdosta kärsimään joutuneita lapsia.

Vuoden alussa oli liitolla 108 'kummilasta, joista 16 lapsen kummisuhde on vuoden kuluessa yli-ikäisyyden vuoksi lakkautettu. Uusia kummilapsia on otettu 9, joten kummilapsia oli vuoden päättyessä kaikkiaan 101, jonka lisäksi useilla sos.-dem. naisjärjestöillä on liiton välityksellä toimitettuja kummilapsia, joille kummirahat ja paketit toimitaan suoraan asianomaisista! järjestöistä.

Kummitoimintaa varten on liitto saanut Suomen Huollolta 436.800 mk, sekä Työväen Kukkasrahastolta 165.000 mk, yhteensä 601.800 mk., joista kullekin lapselle on kuukausittain lähetetty keskimäärin 425:— kuukaudessa. Sen lisäksi on erittäin hädänalaisille- kummiperheille myönnetty joitakin kertakaikkisia keskimäärin 3.000 markan suuruisia rahalahjoituksia.

Joululahjana on lapsille jaettu Ruotsin sos.-dem. naisten tarkoitusta varten lähettämiä vaatekappaleita sekä Sarastuslehden vuosikerta. Äideille on tilattu vapaasti Tuflevaisuuslehden vuosikerrat.

TYÖVÄEN KUKKASRAHASTO.

Työväen Kukkasrahastoh toiminta on jatkuvasti laajentunut. Vuoden 1947 aikana on asiamiesverkostoi lisääntynyt 166:11a uudella myyjällä, joten asiamiesten luku vuoden lopussa oli 327. Rahaston bruttotuotto om nyt ensi kerran ylittänyt miljoonan markan rajan.

Adresseja on vuoden aikana myyty kaikkiaan 6.701 kappaletta 158 markan keskihintaan liiton määräämän alimmaisinnan ollessa 150' markkaa.

Rahaston mainostamiseen on edelleen 'kiinnitetty erikoista huomiota. Mainosvälineenä on käytetty dia-levyjä, joita on esitetty maan suurimmissa elokuvateattereissa. Ilmoituksia on julkaistu puolueen piiriiehdissä sekä aikakausjulkaisuissa ja erilaisissa juhlien ja teattereiden käsiohjelmissa. Vuoden lopulla hankittiin rahastoa mainostava seinäjuliste, joka on vuoden ajan esillä maan kaikilla rautatieasemilla sekä kaikilla asiamiehillä.

Työväen Kukkasrahaston toiminnan ohjaajana on ollut edelleen vuodesta 1943 lähtien liiton toimitsija Terttu Sainio.

ALOITTEITA JA LAUSUNTOJA.

Keväällä, hallituskysymyksen ollessa uudelleen käsittelyvaiheessa, lähetti liittotoimikunta kirjelmän sos.-dem. puoluetoimikunnalle, jossa palautettiin mieleen, että liittotoimikunta oli v. 1943 kirjoittanut samasta asiasta ja ehdottanut silloin, että hallitukseen varattaisiin paikka myöskin naisministerille ja nimennyt ehdokkaakseen Tyyne Leivo-Larssonin sekä ilmoitettiin, että toimikunta on edelleen samalla kannalla henkilöön nähden ja toivoo että hallitusta muodostettaessa tämä ehdotus huomioitaisiin. Kuten tunnettua, supistuivat hallituksen henkilövaihdokset hyvin vähiin, eikä tätä toivomustakaan huomioitu.

Kun maidon alennuskorttien jaossa vähävaraiset vanhukset olivat jääneet osattomiksi ja olosuhteet heidän kohdallaan yhtä vaikeat kuin lapsiperheidenkin kohdalla, päätettiin lähettää lähetystö kansanhuoltoministerin puheille esittämään, että myöskin varattomille vanhuksille myönnettäisiin alennuskortteja. Lähetystöön valittiin Selma Hiisivaara, Aino Lehtokoski ja Tyyne Leivo-Larsson. Lähetystö ei kuitenkaan saanut tilaisuutta tavata ministeriä henkilökohtaisesti mutta asiaa koskeva kirjelmä jätettiin ministeriöön. Asiasta toimitettiin uutinen myöskin Suomen Sosialidemokraattiin.

Toiminta v. 1948.

LIITON SUORITTAMA VALISTUSTYÖ.

Vuoden alussa helmikuun 29 ja maaliskuun 7 päivien välisenä aikana vietettiin naisten viikko, joka onnistui suurin piirtein katsoen, erikoisen hyvin. Viikkoa varten valmistettiin liiton taholta mainos: Me odotamme Sinua, jota järjestöt levittivät n. 1.000 kpl. sekä lentolehtinen, jota levitettiin n. 10.000 kpl. Viikon aikana ja sen jälkeenkin koko maaliskuun ajan vietettiin järjestöjen piirissä Kansainvälisen Naistenpäivän juhlia, joita varten laadittua ohjelmistoa tilattiin kaikkiaan 128 kpl. Viikon aikana toimitettiin puolueen sanomalehdistölle aineistoa artikkeleita, pakinoita ja kuva-aineistoa, jota ne sangen auliisti julkaisivat. Puhujia järjestettiin 36 tilaisuuteen.

Syksyllä järjestettiin maaseudun naisten viikko lokakuun 3 ja 10 päivien välisenä aikana. Mainosaineistona käytettiin edellisessä kohdassa mainittua semämainosta ja lehtolehtisiä. Samoin kiinnitettiin huomiota lehtipropagandaan, joka tälläkin kerralla muodostui erittäin myönteiseksi.

Liiton järjestäjät ovat kiertäneet eri piirijärjestöjen alueella, jolloin piirijärjestöt tavallisesti ovat suorittaneet matkakulut ja päivärahat. Järjestäjien matkat ovat suuntautuneet seuraavasti:

Irja Salmela on ollut matkoilla 200 päivää, 11.1—28.1 kiertomatalla eri piirijärjestöissä naisten piiritoimikuntien kokouksissa liiton kustannuksella ja 14.8—10.9 niinkään eri piirijärjestöjen naisten piirijaostojen kokouksissa syystoimintaa, kursseja ja talvipäiviä järjestämässä ja selostamassa naisjaostojen ja -yhdistysten kokouksissa poliittista tilannetta sekä 2.10—14.12 liiton järjestämien viikonloppukurssien ohjaajana ja luennoitsijana.

Eri piireihin on matkat suuntautuneet seuraavasti: 10,2—13/3 Satakunnan piiriin, 4/4—11/4 Kymen piiriin, 18/4—14/5 Vaasan itäiseen piiriin ja 22/5—18/6 Oulun piiriin. Erilaisia tilaisuuksia on ollut seuraavasti:

Juhlia 24, kokouksia 55, tilanneselostuksia 23, luentoja 30, piirijaostojen kokouksia 14 ja uusia jaostoja perustettiin 7. Puheita on kaikkiaan ollut 132 ja kuulijoita 5.660.

Elsa Lapen matkat v. 1948.

Tilaisuuksia on ollut seuraavasti:

Juhlia 16, kokouksia 72, tilanneselostuksia 10, luentoja 10, piirijaostojen kokouksia 2.

Puheita on ollut kaikkiaan 174 ja kuulijoita 2.068. Matkapäiviä 226.

Järjestäjä Lappe on suurimman osan vuodesta ollut A-jaoston palveluksessa' toimintapiirinsänsä koko maa, josta syystä matkaselostusta ei voida tehdä vaalipiireittäin.

Taimi Rinteen matkat v. 1948.

Vaalipiiri:

Oulun vp.	6/5	—17/5
Lapin vp.	18/5	—25/5
Kainuun alipiiri	3/6	—13/6
Kuopion länt. vp.	14/6	—29/6

Turun etel. vp.	16/8 —18/8
Satakunnan vp.	19/8 —22/8
» »	27/11—28/11
Hämeen pohj. vp.	23/8 —25/8
» » »	3/10— 4/10
Vaasan it. vp.	26/8 —30/8
Mikkelin vp.	31/8 — 2/9
» »	5/11— 6/11
Uudenmaan vp.	7/9 — 8/9
» »	6/12
Hämeen etel. vp.	9/9 —10/9
» » »	10/10—11/10
Kuopion it. vp.	30/10— 4/11
Kynien länt.	3/9—6/9 ja 16/10—19/10
 Pidetty puheita	 33
Luentoja	16
Tilanneselostuksia	17
Kursseja	5
Piirin naisjaoston kok.	4
Kunnallisjärj. naisj. kok.	1

Kaikkiaan puhe- ja esitelmätilaisuuksia 66. Kuulijoita yhteensä 1697. Matkalla 91 päivää.

Liiton toimistosta on myöskin välitetty puhujia juhliin ym. tilaisuuksiin, sikäli kun puhujavoimia on ollut käytettävissä. Valitettavasti ei ole ollut mahdollista täyttää läheskään kaikkia puhujapyyntöjä monien yhteensattumien ja muiden esteiden vuoksi.

Liiton puheenjohtaja ja liittotoimikunnan jäsenet ovat käyneet puhumassa seuraavasti:

Tyyne Leivo-Larsson	53 tilaisuudessa
Martta Salmela-Järvinen . .	56 »
Aino Lehtokoski	61 »
Aino Malkamäki	56 »
Kaisa Hiilelä	46 »
Lempi Lehto	23 »
Anu Karvinen	22 »
Ulla Tiilikainen	7 »
Elsa Peräläinen	2 »
Ida Aalle-Teljo	1 »

Selma Hiisivaara-Mörk . . .	—	tilaisuudessa
Airi Rantanen	—	»
Toini Sinervo	—	»
Yhteensä 327 tilaisuudessa		

Liiton toimihenkilöt:

Elli Nurminen	42	tilaisuudessa
Terttu Sainio	26	»
Irja Salmela	24	»
Taimi Rinne	12	»
Sofia Nyrkkö	7	»
Elsa Lappe	6	»
Lydia Kyröläinen . . .	1	»
Yhteensä 128 tilaisuudessa		

Lisäksi on ed. siv. erikseen mainittu liiton järjestäjien matkapäivät järjestelymatkoilla.

Muita henkilöitä puhujamatkoilla:

Hilma Koivulahti-Lehto . . .	42	tilaisuudessa
<u>Aune Seme</u>	5	
<u>Kaarina Heinonen</u>	4	»
<u>Meeri Kalavainen</u>	3	>
<u>Helvi Raatikainen</u>	2	
<u>Laila Laakkonen</u>	2	
<u>Martta Kulonen</u>	1	
<u>Eila Vuokka</u>	1	i
<u>Anni Vallanti</u>	1	»
<u>Marjatta Liiro</u>	1	
<u>Siiri Saarinen</u>	1	
<u>Kerttu Muhonen</u>	1	»
<u>Annikki Saarela-Johansson</u>	1	»
<u>Salli Hantunen</u>	1	g
Yhteensä 68 tilaisuudessa		

Kaikkiaan on puhujia välitetty vuoden 1948 aikana 523 tilaisuuteen, joiden yhteinen kuuliijamäärä on 98.286 henkilöä.

Erikois juhlamme.

Kansainvälisen naistenpäivän juhlat järjestettiin, kuten jo edellä mainittiin osaksi valistusviikon yhteydessä. Vaikka varsinainen naistenpäivä onkin maaliskuun 1:n sunnuntai, joutuvat järjestät viettämään juhliaan huoneisto- ym. vaikeuksien vuoksi koko maaliskuun ja osaksi huhtikuussakin. Liiton toimistolle saapuneiden tilastokaavakkeiden perusteella voidaan todeta, että naistenpäiväjuhlia on vietetty kaikkiaan 87 paikkakunnalla.

Äitienpäivä on jatkuvasti saanut huomiota osakseen sos.-dem. naisten järjestöissä. Kun sitä jossakin määrin on pyritty viettämään yhteisenä juhlana esim. kommunististen naisjärjestöjen kanssa, olemme kiertokirjeissä kehoittaneet osastojamme ottamaan yhteyden paikallisiin lasten- ja nuoriso-osastoihin ja pyytämään heiltä ohjelmaa ym. apua äitienpäiväjuhliin, koska tämäntapainen yhteistoiminta meidän järjestöissämme on luonnollisin. Samaista syystä emme ole valmistaneet äitienpäiväohjelmistoa, vaan ainoastaan puhelunoksen, jota tilattiin äitienpäiväjuhlaa varten kaikkiaan 150 kpl. Toimintatilastojen mukaan on äitienpäiväjuhlia vietetty 108 paikkakunnalla.

Mikkelinpäiväjuhla vietettiin syys-lokakuun vaihteessa maaseudun naisten viikon yhteydessä. Maaseudun naisten viikkoa varten valmistettiin ohjelmisto, jota esitettiin näissä tilaisuuksissa.

Vaalitoiminta.

Eduskuntavaaleihin pyrittiin liittokokouksen antamien ohjeiden mukaisesti huolellisesti valmistautumaan. Ryhmässämme oli sos.-dem. naisedustajien lukumäärä painunut pienemmäksi kuin milloinkaan aikaisemmin koko yksikamarisen eduskuntamme aikana. Sylvi-Kyllikki Kilven erottua ryhmästä jäi naisedustajain lukumääräksi vain 6. Samalla kun siis pyrittiin siihen, että naisedustusta eräissä vaalipiireissä lisättäisiin pidettiin päämääränä, että jokaisesta vaalipiiristä saataisiin ainakin yksi naisedustaja valituksi.

Tässä mielessä kehoitettiin tammikuun 15 p:nä lähetetyssä kiertokirjeessä n:o 1 osastoja huolehtimaan siitä, että naisehdokkaita asetetaan ja että niiksi valitaan naisia, jotka ovat tunnettuja koko vaalipiirin alueella, jotta voitaisiin olla varmoja mahdollisimman laajasta kannatuksesta. Saimalla kertaa lähetettiin myöskin naispiiritoimikunnille kiertokirje, jossa

kehoitettiin järjestämään piirien naisjärjestöjen neuvottelukokouksia, joissa sovittaisiin yhteisistä ehdokkaista, niin että naisten äänet eivät liiaksi hajaantuisi.

Puolueäänestystä varten asetettiin kaikissa vaalipiireissä useampiakin naisehdokkaita ja maaliskuun 7 p:nä toimitetussa puolueäänestyksessä saattoi todeta, että naiset varsinkin kaupunkijärjestöissä olivat suhteellisen hyvin liikkeellä, mutta että [maaseutumaisten osanottoon nähden vieläkin on paljon toivomisen varaa. Naisehdokkaat selvisivät puolueäänestyksessä kuitenkin suhteellisen hyvin ja piirien naisten neuvottelukokouksissa tehtyjen päätösten perusteella saatiin listoille asettelussakin aikaan keskitystä siten, että ne naiset, jotka mahdollisesti olisivat joutuneet listoille, kieltäytyivät, jotta eivät olisi haitanneet ensimmäiselle sijalle joutuneen ehdokkaan läpimenoa. Saattoi todeta, että tämä toimenpide oli hyvin tarpeellinen eräissä vaalipiireissä, kun taas toisissa ehkä oltiin liiankin varovaisia ja tarpeettomasti rajoitettiin naisehdokkaiden' lukumäärää, mikä ei suinkaan ole suositeltavaa kaikissa olosuhteissa. Naisehdokkaita oli listoilla eri vaalipiireissä yhteensä 22. Lapin vaalipiirissä ei valitettavasti ollut naisehdokasta naisjärjestöjenkään taholta nimetty.

Vaaleissa saivat sos.-dem. puolueen listat kaikkiaan 494.719 ääntä. Kun listat paria vaalipiiriä lukuunottamatta olivat n.s. yhden hengen listoja, saattaa verrattain helposti laskea naisehdokkaiden saamat henkilökohtaiset äänimäärät. Naisehdokkaat saivat omilla listoillaan 76.302 ääntä ja yhteisillä listoilla 2.635 ääntä. Mainittakoon myös, että meidän puolueemme naisehdokas tuli valituksi eduskuntaan koko maassa kaikkein suurimmalla vertausluvulla.

Vaalivalistustyö.

Maaliskuun 30 p:nä lähetetyssä kiertokirjeessä kehoitettiin järjestöjä muodostamaan vaalitoimikuntia, joiden keskushenkilön osoite kehoitettiin lähettämään sekä liiton toimistoon että vaalipiirin naisten keskusjärjestölle. Vaalitoimikunnan tehtäväksi tuli suunnitelman laatiminen paikallista vaalityötä: varten'. Edellytettiin, että suunnitelman toteuttamiseen saadaan mukaan kaikki järjestön jäsenet.

Liittotoimikunnan aloitteesta järjestettiin helatorstaina Helsingissä listoille asetettujen ehdokkaiden ja sos.-dem. sanomalehtien naistoimittajien yhteinen neuvottelukokous, jos-

sa neuvoteltiin vaalivalistustyön menettelytavoista. Sos.-dem. sanomalehdille ja erikoisesti niiden naistoimittajille onkin lausuttava tunnustus myötämielisestä harrastuksesta tähän yhteiseen asiaamme. •

Vaaliaineistona lähetettiin vaalipiiritoimikuntien välityksellä »Me odotamme Sinua»-julistetta, jota eri vaalipiireissä täydennettiin liittämällä sen oheen naisten oma lentolehtinen. Puoluetoimikunta suoritti mainoksen painatuskustannuksista puolet eli 60.000 mk.

KOTITALOUDELLINEN TOIMINTA.

Kuluneena vuotena on voitu taloudellisista vaikeuksista huolimatta säilyttää toiminta entisen laajuisena, jolloin on pidetty pääasiassa kursseja eri kotitalouden aloilta. Varsinkin ompelukurssit ovat jatkuvasti olleet hyvin haluttuja ja ovat kurssilaiset olleet niihin erittäin ihastuneita ennen kaikkea senvuoksi, että he ovat voineet itse valmistaa melkeinpä koko perheelleen vaatekerrat sina päällysvaatteita myöten, täten säästären kalliit työpalkat muihin tarpeisiinsa. Onpa laskettu, että useiden kurssilaisten täten hankkima säästö on noussut useihin tuhansiin markkoihin. Eipä siis ihme,, että juuri ompelukurssit ovat eniten kysyttyjä.

Ruoanvalmistus- ja säilöntäkurssit ovat myöskin olleet ohjelmassa. Tällöin on ollut mahdollista jo monipuolistaa ruokavaliotakin elintarviketilanteen parantumisen vuoksi. Ruoanvalmistuskurssien päättäjäisiksi on myöskin järjestetty päivällisiä yleisöä varten, joilla on ollut hyvä kannatus ja taloudelliset tuloksetkin tyydyttävät.

Paitsi käytännöllistä ohjausta, kotitalouden eri tehtävissä kuten ompelussa, tossujen ja tallukoitten valmistuksessa, lelu- ja muissa askartelutöissä, ruoan valmistuksessa ja säilönnässä sekä puutarhan perustamistöissä ja -hoidossa, on kursseille järjestetty, missä se suinkin on ollut mahdollista, myöskin luentoja kotia, perhettä ja yhteiskunnallisia kysymyksiä käsittelevissä aiheissa. Luennoitsijoina ovat esiintyneet paitsi liiton eri toimihenkilöt, joiden puhuja- ja luentomatkat käyvät selville toisessa yhteydessä, myöskin piirien kansanedustajat, lastensuojelu- ja huoltovirkailijat, lääkärit ja terveyssisaret, jotka viimeksimainitut ovat käsitelleet lasten- ja terveydenhoidollisia kysymyksiä. Kurssien päättäjäisiin, jotka ovat useimmin järjestetyt yleisiksi valistustilaisuuksia.

siksi, on mahdollisuuksien mukaan pyritty hankkimaan puhujia.

Paitsi kurssien yhteydessä, on muissakin valistustilaisuuksissa puheissa ja esitelmissä kosketeltu perheenemäntien ammattialan kysymyksiä, lähinnä kotitalouden rationalisointimielessä, koska kotitaloustöiden tarkoituksenmukaisella järjestelyllä saadaan aikaan suurempi työteho ja täten voidaan säästää aikaa muihin töihin ja harrastuksiin.

Uutena työmuotona ryhdyttiin toimeenpanemaan Perheenemäntien talvipäiviä, joka työmuoto harkittiin välttämättömäksi pitkän talvikauden henkisenä piristäjänä ja vaihtelun, virkistuksen ja hyödyn antajana pienviljelijä- ja työläiskotien naisille. Talvipäivät suunniteltiin piirikunnallisiksi, jolloin piirien keskuksat muodostuivat näiden tilaisuuksien pito-paikoiksi ja naisten piiritoimikunnat ja piirien naisjaostot niiden toimeenpanijoiksi. Talvipäivien ohjelma on tarkoituksena saada hyvin antoisaksi ja monipuoliseksi luentoineen, esitelmineen, havaintoesityksillään ja näyttelyineen sekä myyjäisineen. Kuluneen talven aikana toimeenpantiin vasta kolmet talvipäivät, nim. Kokkolassa, Oulussa ja Mikkelissä, jotka olosuhteisiin ja työmuodon uutuuteen nähden onnistuivat hyvin.

Kuluneena vuotena pyrittiin edelleen tehostamaan liiton perusjärjestöissä huoltoemäntätoimintaa, josta, toiminnasta annettiin selostuksia, lähetettiin tilastokaavakkeita sekä kehoitettiin naisjärjestöjä kaikkialla missä vielä niin ei oltu tehty, valitsemaan keskuuteensa huoltoemäntiä, joiden tehtävänä on paikkakunnillaan huoltaa neuvoillaan ja antaa apuaan niille perheille, jotka eivät omin neuvoinsa selviydy moninaisista vaikeuksistaan. Lukuisissa järjestöissä huoltoemäntätyö olikin jo saatu käyntiin ja huoltoemännät suorittaneet erittäin huomattavan työmääräni avuntarvitsijaperheissä vapaaehtoisesti. Lähinnä Suomen Huollosta saadun ja Kansanavun varoista liitolle myönnetyn avustuspäärahahan ehdonä on myöskin henkilökohtainen perheiden neuvonta ja huolto, jota, juuri huoltoemäntämme suorittavat.

Liiton toimesta järjestettiin myöskin syyskaudella n.s. piirikunnallisia toimitsijakursseja naisjärjestöjen toimihenkilöille tai niiksi aikoville eri puolilla maata, joilla kursseilla oli myöskin alustus liiton kotitaloudellisesta toiminnasta, keskustelu alustuksen johdosta sekä n.s. Gallup-tiedustelu kotitaloudellisista kysymyksistä. Alustuksen esittäjänä oli joku liiton toimihenkilöistä. Kurssit pidettiin kaikkiaan 16:sta

eri vaalipiirien alueella loka-joulukuun aikana ja osallistui niille 494 henkilöä 170:stä naisjärjestöstä.

Liiton palveluksessa on kuluneena vuotena ollut vakinaisina neuvojina ja ohjaajina seuraavat henkilöt: Hanna Pohjola, Sofia Nyrkkö, Helga Suutarinen ja Irma Koskinen sekä 15/11 lähtien Aino Sahi, joiden lisäksi eri vaalipiirien alueella on jouduttu palkkaamaan esim. ompeluohtajia paikkakunnilta, kun hiton neuvoja ei ole tilausten runsauden vuoksi voitu lähettää. Lisäksi on tilapäisinä ohjaajina olleet edelleenkin Maire Rajala ja Liisa Mustonen.

Liiton nauttima valtioapu, joka kustannusten ja lähinnä palkkojen nousun vuoksi on ollut suhteellisen vähäinen, Suomen Huollon kautta saatu Kansanavun varoista myönnetty avustusraha, joka hitolle on tullut Kotitalouskeskuksen välityksellä sekä pienehköt summat sieltä täältä m.m. Lääkintöhallitukselta lastenhoidon neuvontaa varten, ovat muodostaneet pohjarahaston kotitaloudellista toimintaa varten. Suuri osa toiminnasta on ollut rahoitettava omatoimisesti.

Tilastoa kursseista:

Kurssien laatu:	
Vanhasta uutta, jalkine- ja askartelukurssseja	210
Ruoanlaitto- ja säilöntäkurssseja	95
Kasvi- ja puutarhakurssseja	25
Yhteensä 330	
•Osanott. kursseilla ja erilaisilla päivillä	6.580
» luennoilla	7.150
» päättäjäs- ja valistustilaisuuksissa	10.450
Yhteensä 24.180	
Kursseilla valmistettuja töitä yhteensä	5.680
Huoltoemäntiä	909
Huoltokoteja	4.320
Työtunteja	38.724
Järjestetty talkoita karstauksessa, kehräyksessä, matonku-	
teitten leikkauksessa ja perunamaalla y.m.	

LIITON OSASTOT JA JÄSENMÄÄRÄ.

Vuoden alussa oli liitossa 49 sos.-dem. naisyhdistystä ja 164 jaostoa. Toimintakauden aikana on perustettu 3 sos.-dem. naisyhdistystä ja 57 jaostoa ja 1 jaosto on ilmoittanut

lopettaneensa toimintansa. Vuoden lopussa oli jäsenosastoja sos.-dem. naisyhdistyksiä 52 ja jaostoja 219.

Lokakuun 1 p:n ja joulukuun 31 p:n välisenä aikana toimitettiin osastojen välillä jäsenhankintakilpailu, josta voittajina selviytyivät:

Kaupunkien sarjassa:

I palkinnon Töpinä-pesukoneen sai Kotkan Sos.-dem. Naisyhdistys hankkimalla 49 uutta jäsentä.

II palkinnon liiton merkillä varustetun silkkisen pöytälipun Heinolan Ty:n Naisjaosto, hankkinut 41 uutta jäsentä.

III palkinnon .puheenjohtajan nuijan Rovaniemen Ty:n Naisjaosto hankkimalla 28 uutta jäsentä.

Maaseutu jaostojen sarjassa, jossa palkinnot olivat samat kuin edellisessäkin:

I palkinnon Kauttuan Ty:n Naisjaosto, 47 jäsentä.

II palkinnon Pansion Ty:n Naisjaosto, 33 jäsentä.

III palkinnon Otalammin Ty:n Naisjaosto, 30 jäsentä.

Opintokerhot.

Opintokerhotoiminta on liittomme piirissä huomattavasti vilkastunut, vaikka toivomisen varaa vielä onkin runsaasti. Kerhoja on vuoden aikana ollut toiminnassa 96 ja ompelukerhoja, joissa myöskin harrastetaan keskusteluja ja luentaa, myöskin 96. Kerhoissa on opintoaineina ollut kaunokirjallisuus, järjestötehtävät, kotitalous y.m. Koti- ja Tulevaisuuskerhoja, joissa keskustellaan päivänsymyksistä on aika runsaasti, jota vastoin huomio kiintyy siihen, että sos.-dem. naisliikkeen historiaa opiskellaan vain parissa kerhossa. Kun Työväen Sivistysliitto nyt on valmistuttanut sos.-dem. naisliikkeestä kirjukurssin, olisi sen opiskelu liittomme juhluvuottakin silmälläpitäen saatava yleisemmäksi.

Juhlivia järjestöjä.

Helsingin Taloustyöntekijäin Yhdistys, joka on kuulunut liittoomme parisen vuosikymmentä, vietti 50-vuotisjuhlaansa maaliskuun 25 p:nä. Liittomme edustajina juhlassa olivat Ida Aalle-Teljo ja Terttu Sainio, joista edellinen esitti liiton tervehdyksen.

Huhtikuun 9 p:nä vietettiin Helsingin naisten toiminnan alkamisen 50-vuotismuistojuhlaa. Oli ehtinyt kulua 50 vuotta Helsingin Työväenyhdistyksen Naisosaston' perustamises-

ta, joka yhdistys on ollut aloitteentekijänä liiton perustamiseksi. Kommunistit valtasivat tämän osaston v. 1920, mutta sen työn jatkajana voidaan pitää samana vuonna perustettua Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistystä, joka järjesti tämän 50-vuotismuistotilaisuuden. Juhlassa puhuivat e.m. naisosaston perustajajäsenet Ida Aalle-Teljo ja Olga Tainio sekä Martta Salmela-Järvinen.

Tiutisen Sos.-dem. Naisyhdistyksen 25-vuotisjuhlassa maaliskuun 20 p:nä edusti liittoa Martta Salmela-Järvinen.

15-vuotisjuhlaansa vietti huhtikuun 11 p:nä Iisalmen Ty:n Naisjaosto. Liiton edustajana ja puhujana oli Elli Nurminen.

Lokakuun 3 p:nä vietti Parkkarilan Ty:n Naisjaosto 15-vuotisjuhlaansa. Liiton edustajana oli Elsa Peräläinen.

10-vuotisjuhlaan viettivät Muurlan Ty:n Naisjaosto helmikuun 2 p:nä, liiton edustajana Aino Lehtokoski, ja Valkon Ty:n Naisjaosto lokakuun 24 p:nä, liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

PIIRIJÄRJESTÖT.

Vaalipiirien naisten keskuselimet ovat koko toimintavuoden ajan olleet vilkkaassa työssä. Luonnollisesti antoikin vaalitoiminta paljon työtä keskustoimikunnille ja niiden lisäksi oli myöskin muita tehtäviä, valistusviikon järjestäminen; vuoden alkupuolella ja syyskaudella toimitsijakurssit, joita järjestettiin jokaisessa vaalipiirissä. Toiminta kysykin vaalipiirien' toimikuntien jäseniltä paljon voimia ja uhrautuvaa työtä, kun niillä ei ole palkattuja työntekijöitä. Vaalipiiritoimikunnat ovat joissakin piireissä myöntäneet varoja naisten keskuudessa suoritettavaa valistustyötä varten ja näiden varojen turvin liiton naisjärjestäjät ovat voineet jatkuvasti olla liikkeellä. Mutta olisi ehdottomasti saatava jokaiseen vaalipiiriin vakinaisesti palkattu piirisihteeri, jotta naisten toiminta voitaisiin saada vakiintuneelle pohjalle.

Piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokouksiin valmistettiin liiton taholta alustus: Naisten osallistuminen eduskunta-vaaleihin. Alustus monistettiin ja lähetettiin järjestöille. Kokouksissa on myöskin ollut saapuvilla liiton edustaja, joka on esittänyt tavallisesti tilanneselostuksen.

Piirien vuosikokouksia on pidetty seuraavasti:

Helmikuun 29 p:nä Helsingissä Uudenmaan sos.-dem. naisten neuvottelukokous, liiton edustajana Toini Sinervo.

Maaliskuun 14 p:nä Kuopiossa Kuopion länt. vaalipiirin

sos.-dem. naisten neuvottelukokous, liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Maaliskuun 26 p:nä Tampereella Hämeen pohj. vaalipiirin sos.-dem. naisten vuosikokous, liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Huhtikuun 11 p:nä Jyväskylässä Vaasan it. vaalipiirin sos.-dem. naisten vuosikokous, liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Huhtikuun 14 p:nä Kotkassa Kymen vaalipiirin sos.-dem. naisten vuosikokous, liiton edustajana Irja Salmela.

Hämeen et. vaalipiirissä Hämeenlinnassa toukokuun 30 p:nä vuosikokous, liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Neuvottelu- ja Tulevaisuuden asiameskokoukset.

Syyskaudella 1947 oli jo eräiden vaalipiirien alueella pidetty Tulevaisuuden asiamiesten kokouksia, joissa keskusteltiin lehden levikin parantamisesta. Kevätkaudella näihin kokouksiin yhdistettiin myöskin neuvottelukokoukset, joissa vaalitoiminnan suunnittelu ja valistustyö oli pohdinnan, alaisena. Eräissä vaalipiireissä pidettiin myöskin vuosikokous tämän yhteydessä.

Neuvottelukokouksia järjestettiin eri vaalipiirien alueella seuraavasti:

Hämeen et. vaalipiirissä Riihimäellä tammikuun 4 p:nä. Liiton edustajina olivat saapuvilla toimittaja Anu Karvinen ja järjestösihteeri Terttu Sainio sekä kansanedustaja Aino Malkamäki.

Hämeen pohj. vaalipiirissä Tampereella tammikuun 11 p:nä, edustajina edelliset ja kansanedustaja Kaisa Hiilelä.

Vaasan et. vaalipiirissä Seinäjoella maaliskuun 14 p:nä, joka samalla oli piirin vuosikokous. Edustajana Anu Karvinen.

Vaasan pohj. vaalipiirissä Kokkolassa helmikuun 22 p:nä, liiton edustajana Anu Karvinen.

Hämeen eteläisessä vaalipiirissä Hämeenlinnassa helmikuun 29 p:nä, liiton edustajina Elli Nurminen ja Aino Malkamäki.

Turun et. vaalipiirissä Uudessakaupungissa helmikuun 29 p:nä, liiton edustajana Aino Lehtokoski.

Vaasan itäisessä vaalipiirissä Jyväskylässä helmikuun 1 p:nä, liiton edustajina Anu Karvinen ja Irja Salmela.

A

Lapin läänissä Kemissä maaliskuun 21 p:nä, liiton edustajana Elli Nurminen.

Oulun läänissä Oulussa maaliskuun 20 p:nä, liiton edustajana Elli Nurminen.

Turun et. vaalipiirissä toukokuun 23 p:nä liiton edustajina Terttu Sainio ja Aino Lehtokoski.

Kuopion it. vaalipiirissä Joensuussa liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

• *Toimitsijakurssit.*

Liiton jäsenmäärän lisääntyessä ja varsinkin, kun uusia osastoja on runsaasti perustettu eri puolille maata, järjestettiin syyskaudella eri vaalipiirien alueella 2-päiväisiä toimitsijakursseja, joille kehoitettiin jokaista osastoa lähettämään ainakin puheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja Tulevaisuuden asiamiehen. Liitto sitoutui osanoton helpottamiseksi suorittamaan puolet näiden osanottajien matkakuluista. Syystä tai toisesta; eivät kaikki edellämainitut toimihenkilöt kustakin yhdistyksestä voineet kursseille saapua, mutta siitä huolimatta oli osanotto niille huomattavan vilkas ja niiden järjestämisestä saadut kokemukset ovat hyvinä viitteinä vastaisen samantapaisen toiminnan varalta.

Kurssien aika, paikka ja luennoitsijat:

Hämeen pohj. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Tampereella lokakuun 3 ja 4 p:nä. Osanottajia oli 23:sta järjestöstä yhteensä 58.

Kurssiohjaajana oli Irja Salmela.

Luennoitsijat: Tyyne Leivo-Larsson, Kaisa Hiilelä, Irja Salmela, Elsa Lappe, Taimi Rinne ja Meeri Multamäki.

Kymen vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Haminassa lokakuun 16 ja 17 p:nä. Osanottajia! oli yhdeksästä järjestöstä yhteensä 22 henkilöä.

Kurssiohjaajana oli Irja Salmela.

Luennoitsijat: Irja Salmela, Terttu Sainio, Anu Karvinen, Meeri Kalavainen ja Lempi Leino.

Kuopion länt. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Kuopiossa lokakuun 23 ja 24 p:nä. Osanottajia oli 8:sta järjestöstä yhteensä 21 henkilöä.

Kurssiohjaajana Irja Salmela.
Luennoitsijat: Irja Salmela, Elli Nurminen ja Elsa Lappe.

Vaasan it. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Jyväskylässä 6 ja 7 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 10:stä järjestöstä yhteensä 31 henkilöä.
Kurssiohjaajana Irja Salmela.
Luennoitsijat: Hilma Koivulahti-Lehto, Irja Salmela, Anu Karvinen ja Kirsti Laukkanen.

Vaasan pohj. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Kokkolassa 13 ja 14 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 6:sta järjestöstä yhteensä 15 henkilöä.
Kurssiohjaajana: Irja Salmela.
Luennoitsijat: Irja Salmela, Anu Karvinen, Elsa Lappe ja Katri Lagerström.

Vaasan et. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Vaasassa 20 ja 21 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 11:sta järjestöstä yhteensä 30.
Kurssiohjaajana Irja Salmela.
Luennoitsijat: Irja Salmela, Elsa Lappe ja Ulla Tiilikainen.

Kainuun alipiiri:

Kurssit pidettiin Kajaanissa marraskuun 27 ja 28 p:nä. Osanottajia oli 3:sta järjestöstä yhteensä 10.
Kurssiohjaajana Elsa Lappe.
Luennoitsijat: Irja Salmela ja Elsa Lappe.

Lapin vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Kemissä Karihaaran työväentalossa joulukuun 5 ja 6 p:nä. Osanottajia oh 4:stä järjestöstä yhteensä 20.
Kurssiohjaajana Elsa Lappe.
Luennoitsijat: Elsa Lappe, Hanna Pohjola ja Irja Salmela.

Oulun vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Oulussa 12 ja 13 p:nä joulukuuta. Osanottajia oli 6:sta järjestöstä yhteensä 33.
Kurssiohjaajana Elsa Lappe.
Luennoitsijat: Elsa Lappe, Hanna Pohjola, Irja Salmela ja Eva Fränti.

Hämeen et. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Hämeenlinnassa 9 ja 10 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 12:sta järjestöstä yhteensä 28 henkilöä.

Kurssiohjaajana Taimi Rinne.

Luennoitsijat: Aino Malkamäki, Taimi Rinne, Anu Karvinen, Irja Salmela ja Terttu Sainio.

Lappeenrannan alipiiri:

Kurssit pidettiin Lappeenrannassa 16 ja 17 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 8:sta järjestöstä yhteensä 27 henkilöä.

Kurssiohjaajana Taimi Rinne.

Luennoitsijat: Terttu Sainio, Meeri Kalavainen, Anu Karvinen, Taimi Rinne ja Aino Räisänen.

Kuopion it. vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Joensuussa 30 ja 31 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 9:stä järjestöstä yhteensä 26.

Kurssiohjaajana Taimi Rinne.

Luennoitsijat: Taimi Rinne, Irja Salmela, Impi Karvonen ja Juho Karvonen.

Satakunnan vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Porissa 27 ja 28 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 10:stä järjestöstä yhteensä 35 henkilöä.

Kurssiohjaajana Taimi Rinne.

Luennoitsijat: Anu Karvinen, Laura Bränder-Wallin, Terttu Sainio, ja Taimi Rinne.

Mikkelin vaalipiiri:

Kurssit pidettiin Mikkelissä 5 ja 6 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 5 järjestöstä yhteensä 20 henkeä.

Kurssiohjaajana Terttu Sainio.

Luennoitsijat: Anu Karvinen, Terttu Sainio, Aili Siiskonen ja Eetu Karjalainen.

Turun vaalipiiri:

Kurssit pidettiin 31 p:nä lokakuuta ja 1 p:nä marraskuuta Turussa. Osanottajia oli 17:sta järjestöstä yhteensä 44 henkilöä.

Kurssiohjaajana Terttu Sainio.

Luennoitsijat: Aino Lehtokoski, Terttu Sainio, Anu Karvinen ja Sylvi Kaskinen.

Uusimaa:

Kurssit pidettiin Helsingissä 20 ja 21 p:nä marraskuuta. Osanottajia oli 30:stä järjestöstä yhteensä 74 henkilöä.

Kurssiohjaajana! Aune Seme.

Luennoitsijat: Martta Salmela-Järvinen, Lempi Lehto, Anu Karvinen, Terttu Sainio, Airi Rantanen ja Aune Seme.

Osanottajia oli yhteensä 494 henkilöä edustaen 170 järjestöä, joiden joukossa oli myöskin muutamia työväenyhdistyksiä.

Kursseilla luennoitiin seuraavista aineista:

Järjestötoimitsijain tehtävät.

Käytännöllinen järjestötoiminta.

Naisliiton sosiaalipoliittinen ohjelma.

Liiton äänenkannattaja Tulevaisuus.

Yleispoliittinen tilanne.

Naisliiton lähiajan toimintasuunnitelma.

Naispiirijärjestön lähiajan toimintasuunnitelma.

Lisäksi esitettiin Uudellamaalla pidetyillä kursseilla alustus Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta.

Kursseilla pantiin toimeen mielipidetiedustelu, jossa pyydettiin vastauksia; erinäisistä liittomme toimintaa koskevista kysymyksistä. Tiedusteluun vastasi kaikkiaan 335 osanottajaa. Kun osanottajia oli lähes viisisataa, johtuu erotus siitä, että kysely esitettiin kurssien lopputunneilla, joilloin monet osanottajat olivat jo ehtineet lähteä kotiinsa. Tiedustelun tulokset on yksityiskohtaisesti selostettu Järjestönäisen toukokuun numerossa 1949.

Liitolle aiheutuneet kustannukset kursseista olivat:

Puolet osanottajien matkakuluista 34.073

Ohjaajien ja luennoitsijoiden päivärahat

ja matkakulut 55.728

yhteensä 89.801

*Perheenäitien**kesävirikistyskurssit.*

Perheenäitien kesävirikistyskurssien järjestämiseksi saatiin eduskunnassa olevien sos.-dem. naisedustajien avulla valtion talousarviossa olevaa määrärahaa lisätyksi 2 milj. markalla. Kun kuitenkin sekä SKDL:n että porvarilliset naisjärjestöt entistä suuremmassa määrin anoivat avustuksia tästä määrärahasta, eivät liittomme järjestöt läheskään päässeet järjestämään kesävirikistystoimintaa siinä laajuus-

dessa kuin olivat suunnitelleet. Sosiaaliministeriön myöntämä apuraha oli 100 mk. vuorokaudessa äitiä kohti, jolloin järjestön oli omalla kustannuksellaan pidettävä kolmasosa äideistä vapaapaikalla. Kursseja on pidetty seuraavasti:

Hämeen et. vaalipiirin Sos.-dem. Piiritoimikunnan Naisjaosto elokuun 3—12 päivään. Osanottajia 19 äitiä ja 6 lasta.

Hämeen phj. vaalipiirin naisten sos.-dem. piirijärjestön kurssit elokuun 2—20 päivään. Osanottajia 36 aikuista ja 20 lasta.

Kuopion it. vaalipiirin Sos.-dem. Piiritoimikunnan Naisjaosto heinäkuun 4—24 päivään. Osanottajia 41 aikuista ja 16 lasta.

Kuopion länt. vaalipiirin Sos.-dem. Naisten Piiritoimikunta kesäkuun 21—elokuun 10 päivään Kuopion Kalliorannassa. Osanottajia 87 äitiä ja 35 lasta.

Kymen läänin Sos.-dem. Naisten Piiritoimikunta on kesän aikana järjestänyt Kärkisaaren lomakodissa vapaan oleskelun 18 äidille ja 4 lapselle.

Oulun Sos.-dem. Naisten Keskustoimikunta heinäkuun 12—26 päivään. Osanottajia 24 äitiä ja 1 lapsi.

Turengin Ty:n Naisjaosto heinäkuun 22—30 päivään Turengin kansakoululla. Osanottajia 19 äitiä ja 6 lasta.

Vaasan it. vaalipiirin Sos.-dem. Naisten Piiritoimikunta. Osanottajia 29 äitiä.

Vaasan pohj. vaalipiirin Sos.-dem. Piiritoimikunnan Naisjaosto heinäkuun 17—27 päivään Kannuksessa. Osanottajia 52 äitiä ja 13 lasta.

Uudenmaan Sos.-dem. Piiritoimikunnan Naisjaosto elokuun 11—20 päivään Kotorannassa. Osanottajia 34 äitiä ja 7 lasta.

Enson Ty:n Naisjaosto järjesti äitien telttaleirin kesäkuun 20—30 päivien välisenä aikana Immolan järven rannalla. Osanottajia oli 32.

Turun et. vaalipiirin Sos.-dem. Piiritoimikunnan Naisjaosto Yläneellä. Osanottajia 30 äitiä.

Muurlan, Salon ja Uskelan naisjaostot. Osanottajia 20 äitiä.

Joensuun Sos.-dem. Naisyhdistys. Osanottajia 20 äitiä.

Kemin Sos.-dem. Naisyhdistys. Osanottajia 50 äitiä ja 25 lasta.

Kaikkiaan järjestettiin kesäkurssit 15 paikkakunnalla ja niillä oli osanottajia yhteensä 461 äitiä ja 108 lasta.

Liiton alaisilla järjestöillä on lisäksi 12 vakinaisesti toimivaa kesäkotia, joissa kuluneen kesän aikana järjestettiin loma 1.163 aikuiselle ja 742 lapselle, näistä oli vapaapaikoilla 461 äitiä ja 497 lasta.

Turun Urheiluväen Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto piti yllä lasten päiväsiirtolaa, jossa kesän aikana sai vapaan kesävirikistyksen 194 lasta. Samanlainen päiväsiirtola toimi myöskin Helsingissä Mustikkamaalla Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen hoitamana ja oleskeli siellä kaikkiaan 150 lasta.

TULEVAISUUS.

Tulevaisuuden toimitusneuvostoon ovat kuuluneet: Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki, Selma Hiisivaara-Mörk, Martta Salmela-Järvinen lehden päätoimittajana ja toimitussihteeri Anu Karvinen.

Tulevaisuus on vuoden kuluessa ilmestynyt 11 kertaa, joista kaksoisnumeroja oli heinä—elokuun numero.

Painatuskustannukset kohosivat edelleen tammikuun 1 p:stä 5,5 % ja huhtikuun 1 p:stä niinkään 5,5 %. Tilaushinta päätettiin kuitenkin pitää ennallaan, koska toivottiin että lehden painosmäärää kohottamalla päästään vähentämään kustannuksia. Voidaankin todeta, että vaikka kiristyneen rahatilanteen johdosta aikakauslehtien tilaajamäärät yleensä ovat alkaneet vähentyä, Tulevaisuuden tilaajamäärä jatkuvasti on kohonnut, ollen se vuoden lopulla n. 8.000. Kun lisäksi irtonumeroiden myynti on saatu entisestään kohoaamaan, on lehden painosmäärä noussut huomattavasti, varsinkin, kun paperinsäännöstelyn lakattua senkin asettamat rajoitukset lehden levikille ovat poistuneet.

Lehden tilaushinta on ollut 200 mk. koko vuoden ja 110 mk. puolen vuoden tilaukselta. Neljännesvuositilauksia ei ole enää otettu. Irtonumerojen hinnat ovat vaihdelleet 30—50 mk:n, riippuen lehden koosta ja ulkoasusta. Vaalinumero annettiin järjestöille 10 mk. hinnasta kappaleelta, kun vähintään 50 kpl. lehteä tilattiin.

Lehden asiamieskunta, jonka keskuudessa monet ovat tehneet työtä sen hyväksi koko sen ilmestymisajan, on toiminut reippaasti levikin tehostamiseksi. Asiamiesten kesken järjestettiin tilausten hankkitakilpailu, joka alkoi vuoden alussa ja päättyi huhtikuun 30 p:nä. Tulokset olivat san-

gen tasavertaisia eivätkä ylittäneet I palkinnon saantiin oikeuttavaa alarajaa. Kummassakin sarjassa oli I palkintona molemmissa matka pohjoismaisille naistenpäiville Kööpenhaminassa.

II palkinnon, vapaan matkan ja suosituksen oleskeluun ruotsalaisessa tai norjalaisessa lomakodissa, voittivat I sarjassa Elli Ahonen Tampereelta ja II sarjassa Hilda Mikkonen Kajaanista.

Lohdutuspalkintoja saivat:

Rauha Ojala, Tampere
 Elin Pousi, Mikkeli
 Amy Vuori, Tainionkoski
 Hilda Lappalainen, Karhula
 Hilja Malm, Pispala
 Maria Turunen, Varkaus
 Hellin Väyrynen, Rovaniemi
 Marianna Mälkiä, Vuoksenniska
 Olga Eronen, Jyväskylä
 Roosa Peltomäki, Pori.

Lohdutuspalkintoina oli rusinapakkauksia, joita toveri Lydia Nylander oli lähettänyt Tulevaisuudelle U.S.A:sta.

Kevätkaudella järjestettiin Tulevaisuuden asiamieskouksia eri paikkakunnilla, kuten jo aikaisemmin on selostettu ja syyskaudella esitettiin alustus Tulevaisuuden levitystyöstä järjestötoimitsijakursseilla.

Mainittakoon vielä, että liittokokous oikeutti toimikunnan käyttämään varoja lehden ulkoasun ja sisällön parantamiseen ja perimään niitä aina 100.000 markan määrään asti takaisin järjestöiltä jäsenmäärän perusteella. Kun lehti tuotti tappiota 230.879 mk. ja tämän mukaisesti on osastoille lähetetty laskelma summasta, jolla niiden olisi osallistuttava tappion lyhentämiseen, oli vuoden loppuun mennessä vain muutamasta osastosta saatu lahjoitus tähän tarkoitukseen.

TYÖVÄEN AKATEMIAN STIPENDIRAHASTO.

Rahastosta on voitu myöntää varojen vähäisyyden, vuoksi vain yksi apuraha ja sai sen tällä kertaa 15.000 markan suuruuisena Varkauden Luttilan Ty:n Naisjaoston jäsen Eini Reijonen.

LIITON ARPAJAISET.

Kun liiton talous jatkuvasti on ollut heikollai kannalla, varsinaiset tulot eivät riitä edes puhelinmaksuihin, päätti liittotoimikunta anoa arpajaislupaa, Kansan Pika-arpajaiset ilmoittivat, että on mahdollista järjestää vain yhteiset arpajaiset Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton kanssa. Keskinäisen sopimuksen mukaan päätettiin toimeenpanna arpajaiset, joissa myydään 400.000 kpl. viidenkymmenen markan hin- taista arpaa, yhteensä 20.000.000 markan arvostar. Arpajais- lupa saatiin elokuun 15 p:stä syyskuun 15 päivään. Voiton jaosta päätettiin, että se osa puhtaasta voitostai, joka saadaan Kansan Pika^arpajäisten asiamiesten myymistä arvoista, pannaan tasan kummankin järjestön kesken, muttai kunkin järjestön omien myyjien tuottama voitto jaetaan suhteessa myyntiin kummankin järjestön kesken,

Arpojen myynti ei kuitenkaan sujunut erikoisen hyvin ja kaikkiaan saatiin myydyksi vain 141.565 arpaa. Puhtaaksi voitoiksi jäi 1.228.691:—, josta liittomme osuudeksi tuli so- pimuksen mukaan 57,5 % koska meidän järjestöjemme myy- jät olivat myyneet tämän verran enemmän arpoja.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA.

Kansainvälinen toiminta on jatkuvasti vilkastunut, sillä kirjeelliset yhteydet on nyt jo voitu järjestää useimpiin mai- hin, jonka lisäksi myöskin on ollut mahdollisuuksia henki- lökohtaiseen kosketukseen yhteisissä kongresseissa ja neu- votteluissa.

Wienissä toukokuulla pidetyssä Kansainvälisessä socialisti- kongressissa edusti Sos.-dem. puoluetta liittomme puheen- johtaja Tyyne Leivo-Larsson, joka samalla osallistui myös- kin kokouksen edellä pidettyyn naisten kongressiin. Tässä kokouksessa päätettiin sos.-dem. naisten kielteisestä suhtau- tumisesta Maailman Demokraattiseen Naisten Liittoon, jon- ka johto vähitellen oli luisunut täydellisesti kommunistien käsiin. Valittiin sos.-dem. naisten kansainvälisen toiminnan keskuskomitea, jossa pohjoismaiden edustajaksi tuli Nina Andersen, joka toimii komitean puheenjohtajana. Sihteeri-nä on Margareta Kissel-Brutschy, jonka kotipaikka on Sveitsissä.

Vuoden alussa lähetimme selostuksen liittomme toimin- nasta kaikille niille sisarjärjestöille, joiden osoitteet on tie-

dossamme, samoin on Tulevaisuus-lehti lähetetty niiden toimistoihin. Olemme vuorostamme saaneet runsaasti kutsuja eri kokouksiin ja tilaisuuksiin, mutta varojen niukkuuden ja matkavaikeuksien vuoksi emme ole voineet niitä noudattaa. Vastauksena kutsuihin on lähetetty kirjelmä tai sähkösanomatervéhdys.

Pohjoismainen yhteistyö.

Pohjoismainen yhteistyö on edelleen jatkunut vilkkaana. Ruotsin Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksessa touku-kuulla edusti liittoamme Lempi Lehto ja Selma Hiisivaara-Mörk. Kokous oli ollut erinomaisen onnistunut ja suurin tähän astisista ruotsalaisten toveriemme kokouksista. Osanottajia oli ollut n. 600.

Työväen Sivistysliiton välityksellä olemme saaneet lähettää opiskelijoita Brunnsvikin kursseille ja oli siellä elokuussa Irja Salmela matkustaen omalla kustannuksellaan.

Lomalaisvaihto ei ole oikein ottanut edistystä. Meiltä on kyllä runsaasti ilmoittautuneita sinnepäin, mutta kun vastavierailuja ei tapahtu juuri lainkaan, emme jatkuvasti voi lähettää lomailijoita. Kesän kuluessa saimme lähetyksi Ruotsiin 9 lomalaista, jota vastoin Norjasta ilmoitettiin, ettei sieltä voida vaihtoa järjestää.

Pohjoismaiset Sos.Hdem. Naistenpäivät Kööpenhaminassa heinäkuun 11—20 p:nä muodostuivat pohjoismaisen yhteistoimintamme kohokohdaksi. Valuuttavaikeudet rajoittivat meidän osanottajamäärämme 15, vaikka lähtijöitä varmaan olisi ollut enemmänkin. Liiton edustajina olivat Elsa Peräläinen ja Martta Salmela-Järvinen, joka esitti päivillä alustuksen: Yksinäisen äidin asema. Edustajamme puhuivat myöskin päivillä sekä avajaisjuhlassa (Elsa Peräläinen) että suuressa ulkoilmajuhlissa Fselled Parkissa (Martta Salmelar Järvinen). Maatamme voitiin tehdä tunnetuksi myöskin radiohaastattelun välityksellä, johon sihteerimme osallistui.

Seuraavat pohjoismaiset naistenpäivät päätettiin pitää Helsingissä 1950 ja naisten opintoviikko järjestetään Ruotsissa 1949.

LIITTONEUVOSTON KOKOUS.

Liittoneuvoston kokous pidettiin helmikuun 2 p:nä Helsingissä. Kokouksessa esitti tilanneselostuksen Aino Lehtokoski, selostuksia liiton toiminnasta ja vaaliohjelmaa.

mista esittivät Elli Nurminen ja Martta Salmela-Järvinen. Kokouksen pääasiallisena tehtävänä olikin vaalitoiminnan järjestäminen. Toinen liittoneuvoston kokous pidettiin syyskuun 11 p:nä. Tilanneselostuksen esitti Tyyne Leivo-Larsson ja liiton toimintaa ja työsuunnitelmia selostivat Elli Nurminen, Terttu Sainio ja Martta Salmela-Järvinen.

Kokouksen osanottajat olivat myöskin ministeri Leivo-Larssonin vieraina valtioneuvoston juhlahuoneistossa.

KUSTANNUSTOIMINTA.

Liitto on kustantanut Tulevaisuus- ja Järjestönainen-lehden sekä julkaissut painosta nimim. Kärjen kirjoittaman 1-näyt, näytelmän Kodinhoitajatax.

Liiton historian kirjoittaminen.

Liiton edustajakokouksen velvoittamana oli liittotoimikunta ryhtynyt toimenpiteisiin aineiston keräämiseksi liiton 50-vuotisen historian kirjoittamiseksi. Työn suoritti Tyyne Paasivuori, jolle liitto maksoi pienen korvauksen. Aineisto oli luovutettu Sylvi-Kyllikki Kilvelle, jonka tehtäväksi oli tullut historian kirjoittaminen. Kun Sylvi-Kyllikki Kilpi kuitenkin erosi sos.-dem. puolueesta ja liittyi SKDL:n kävi selväksi, ettei hän ollut oikea henkilö kirjoittamaan tätä teosta. Useissa eri yhteyksissä pyydettiin häntä luovuttamaan kerätty aineisto takaisin liiton haltuun ja aluksi hän ilmoitti olevansakin siihen suostuvainen, mutta lopulta kuitenkin kieltäytyi sitä luovuttamasta. Liiton toimesta käännyttiin asianajajan puoleen, mutta tälle S-K. Kilpi ilmoitti, ettei hänen hallussaan enää olekaan k.o. aineistoa, koska se hänen kotinsa pommituksessa tuhouduttua, oli palanut.

Liittotoimikunnan valitsema historiajaosto, johon kuului Ida Aalle-Teljo, Tyyne Leivo-Larsson, Kaisa Hiilelä ja Martta Salmela-Järvinen tiedustelivat useilta henkilöiltä, olisiko heillä mahdollisuuksia ryhtyä teosta kirjoittamaan, mutta kun sen saaminen valmiiksi yhden henkilön tekemänä niin nopeasti, että se ennättäisi hiton 50-vuotisjuhliin, näytti mahdollomalta, päätettiin juhlakirjaan pyytää eri henkilöiltä kirjoituksia työläisnaisten toiminnan eri aloilta.

TYÖVÄEN KUKKASRAHASTO.

Rahaston toiminta on jatkuvasti laajentunut. Asiamiesverkosto on lisääntynyt 36:lla uudella myyjällä, ja oli asiamiehiä vuoden lopussa eri puolilla maata yhteensä 363.

Vuoden aikana on adresseja myyty 8.125 kpl. 163 mk:n keskihintaan. Rahaston puhtaasta tuotosta on puolet luovutettu Ensi Kotien Liitolle ja puolet naisliiton sotaorpo-rahastolle.

Mainonnassa on käytetty lähinnä puoluelehdistöä ja sitä lähellä olevissa aikakausjulkaisuissa julkaistuja ilmoituksia.

Sotakummitoiminta.

Vuoden 1948 alussa oli liitolla 101 kummilasta, joista 13 kummisuhdetta on yli-ikäisyyden vuoksi lakkaantunut. Uusia kummilapsia on vuoden aikana otettu 9, joten liiton kummilasten lukumäärä oli vuoden 1948 lopussa 97 lasta,.

Kummityötä varten on liittomme saanut Suomen Huollolta mk. 393.600:— sekä Työväen Kukkasrahastolta 150,000:—, yhteensä 543.600:—. Kullekin lapselle on jatkuvasti suoritettu kuukausittainen kummirahansa sekä liiton kustannuksella tilattu lapsille Sarastus-lehti ja heidän äideilleen Tulevaisuus-lehti.

Vuosi 1949.

LIITON SUORITTAMA VALISTUSTYÖ.

Valistustyö vuoden 1949 aikana suuntautui sekä eri vaalipiirien alueella tehtyihin järjestelymatkoihin, että keväällä talvipäivien ja syyskaudella pidettyjen toimitsijakurssien yhteydessä luento- ja opastustoimintaan. Liitolla on ollut palveluksessaan kaksi järjestäjää Irja *Salmela* ja Taimi *Rinne*, jotka ovat kiertäneet eri vaalipiireissä. Tavallisesti piirit ovat suorittaneet puhujan, päivärahat ja matkakulut, kun taas liitto on maksanut heidän kuukausipalkkansa.

Järjestäjien matkat ovat suuntautuneet seuraavasti:

Irja Salmela on ollut matkoilla 166 päivää, kevätkaudella eri vaalipiireissä ja syyskaudella eri puolilla maata toimitsija- ja huoltoemäntäkurssien ohjaajana ja luennoitsijana.

[illegible]

Taimi Rinne on ollut matkoilla:

Äitien kesävirkestyskursseilla ohjaajana Vaasan etel. piirissä 27/6—8/7, joilla oli osanottajia 21 äitiä ja 15 lasta eli yht. 36 henkilöä. Luentoja kaksi ja kuuliijoita 21. Saman-

laiset kurssit Mikkelin piirissä 8/8—18/8. Osanottajia 10 äitiä ja 7 lasta eli yht. 17. Luentoja kaksi ja kuulihoita 10.

Tilaisuuksia kaikkiaan 78 ja kuulihoita 1863. Matkapäiviä 113.

KERTAPUHEET.

Liiton toimistosta on välitetty puhujia osastojen ja piiri-järjestöjen juhliin ym. tilaisuuksiin. Valitettavasti ei tänäkään vuonna ole ollut mahdollisuutta täyttää kaikkia puhujia pyyntöjä, kun esim. liittotoimikunnan jäsenet ovat vakinaisesti ansiotyössä käyviä henkilöitä, ei heillä ole mahdollisuuksia päästä pitkille matkoille, joilla vapaa-ajan lisäksi on käytettävä myöskin työaikaa matkan tekemiseen. Kansanedustajat, joilla on vapaalippu rautatiellä ovat useimmiten myöskin halutuimpia kuin muut henkilöt, tietenkin matkakustannusten takia, mutta heidänkin mahdollisuutensa matkoilla käymiseen ovat rajoitetut.

Liiton puheenjohtaja ja liittotoimikunnan jäsenet ovat käyneet puhumassa seuraavasti:

Tyyne Leivo-Larsson	44	tilaisuudessa
Martta Salmela^Järvinen	38	»
Aino Malkamäki	33	»
Kaisa Hiilelä	31	»
Lempi Lehto	1?	*
Anu Karvinen	1*	»
Ulla Tiilikainen	27	»
Elsa Peräläinen	1	*
Selma Hiisivaara-Mörk	4	»
Airi Rantanen	—	*
Toini Sinervo	—	*

Yhteensä 211 tilaisuudessa

Liiton toimihenkilöt:

Elli Nurminen	40	tilaisuudessa
Terttu Sainio	32	»
Irja Salmela	106	»
Taimi Rinne	78	»
Elsa Lappe	44	»

Yhteensä 300 tilaisuudessa

Muita henkilöitä puhujamatkoilla

Meeri Kalavainen	6	tilaisuudessa
Aune Seme	3	»
Anni Rinne	2	»
Kaarina Heinonen	1	»
Fiina Pietikäinen	1	»
Helvi Raatikainen	1	»
Helvi Halme	1	»
Aune Rytövuori	1	»
Laura Härmä	1	
Elsa Kalinen	1	»
Hilma Arjavirta	1	»
Salli Hantunen	1	»
Kyllikki Markkanen	1	»

Yhteensä 21 tilaisuudessa

Kaikkiaan on puhujia välitetty v. 1949:n aikana 532 tilaisuuteen, joiden yhteinen kuulijamäärä on ollut 58.864 henkilöä.

ERIKOISJUHLAMME.

Kansainvälisen naistenpäivän juhlia järjestettiin kuten aikaisemminkin maaliskuun kuluessa, ja eräät järjestöt jou-
tuivat huone ym. vaikeuksien vuoksi panemaan toimeen juh-
lansa vasta huhtikuussakin. Toimistoon saapuneiden tilasto-
jen mukaan järjestettiin naistenpäiväjuhla 98 paikkakun-
nalla,

Äitienpäivä saa edelleenkin huomiota, osakseen järjestö-
jemme keskuudessa. Tilastojen mukaan on sitä vietetty 104
-paikkakunnalla. Olemme voineet todeta, että äitienpäivä-
juhlaa yhä vähemmässä määrin on pyritty viettämään yh-
teisesti SKDL:n naisten kanssa, mutta sensijaan on osakump-
paneifcsi saatu nuoriso- ja lastenosastot, ym. meidän omaa
toimintaamme lähellä olevat järjestöt. Tämä on aivan oikea
kehityssuunta ja olemme myöskin tämän äitienpäivän, edellä
kehoittaneet järjestöjämme näin menettelemään.

Mikkelinpäivä juhlia, jotka muodostuvat syystoiminnan al-
kajaisjuhlaksi on vietetty sitävastoin vain aniharvoilla paik-
kakunnilla. Valitetaan, että syyskiireet ovat näihin aikoihin
juhlien viettämisen esteenä, Kuitenkin olisi toivottavaa, että
asiaa järjestöjen keskuudessa pidettäisiin vireillä, sillä jos

emme vielä syys-lokakuun vaihteessa ole saaneet toimintaamme siihen vireeseen että pystymme alkajaisjuhlat järjestämään, myöhästymme auttamattomasti syyskauden teävistämmme.

KOTITALOUDELLINEN TOIMINTA.

Kotitaloudellinen toiminta eri työmuotoineen on kuluneenakin vuotena muodostanut varsin tärkeän osuuden liiton toimintaohjelmassa. Vuoden kuluessa on pyritty toteuttamaan jo aikaisemmin hyväksyttyä suunnitelmaa, että neuvojien toimi olisi saatava piirikunnalliseksi siten, että kullakin neuvojalla on oma määrätty piirinsä, jonka aineella hän; omatoimisesti ja naispiirijärjestön kanssa yhteistyössä hoitaa kotitaloudellista valistustyötä. Tähän pääseminen kohtaa kuitenkin vaikeuksia, sillä tarkoitukseen sopivia neuvoja ei ole ollut käytettävissä, ja etenkin Oulun piirissä on ollut haittana varojen puute, sillä neuvojan matka- ja päivärahakulut on piirin alueelta hankittava.

Tähän asti on edellämainittu järjestelmä ollut käytännössä yhdistettynä Oulun ja Lapin vaalipiirejä käsittävänä, joissa neuvojana on toiminut Hanna Pohjola, Kuopion läntisen vaalipiirin ja Mikkelin vaalipiirin alueella Irma Koskinen sekä lopulla vuotta Vaasan pohjoisen ja eteläisen vaalipiirin alueella Kerttu Riihimäki, missä viimeksimainituissa paikoissa toiminta on sujunut sekä taloudellisesti että muuten, erittäin hyvin. Toiset liiton palveluksessa olevat neuvijat ovat kiertäneet muiden vaalipiirien alueella tilausten mukaan.

Kurssitoiminta on käsittänyt erilaisia kotitaloudellisia kursseja ja neuvontatilaisuuksia, joista kuitenkin käsityökurssit ovat olleet edelleenkin halutuimpia. Ohjaajat ovat saaneet työskennellä melkein pä ylivoimaisesti, sillä osanottajamäärä on ollut runsas, onpa paikoitellen täytynyt jakaa osanottajat kahteen ryhmään, päivä- ja iltavuoroihin, jotta kaikki olisivat saaneet olla mukana. Kursseilla on pääasiassa valmistettu aikuisten ja lasten pitovaatteita, arkipä juhlaesineitä, alusvaatteita, työasuja naisille ja miehille j.n.e.

Varsinaisia ruoanlaitto- ja kodinhoitokurssejakin on pidetty alan neuvojien hoitamina, jolloin on useasti järjestetty myös päättäjäpäivälliset yleisölle. Tällaisille kurssipäivällisille onkin helppo saada osanottajia ja ne puolestaan sopivasti mainostavat itse asiaa ja liiton työtä.

Kasvitarhanhoidon neuvontaa on myös kuluneena vuotena järjestetty, jolloin m.m. Helsingin alueella toimiva neuvoja Iida Kuusela on antanut sitä suuriperheisille liitosalueilla.

Suuriperheisten kotitaloudelliseen neuvontaan kiinnitetiinkin erikoista huomiota kuluneen vuoden aikana senvuoksi, että tarkoitukseen saatiin sosiaaliministeri Tyyne Leivo-Larssonin toimenpiteen ansiosta erityinen määräraha-, jolla voitiin korvata tästä työstä aiheutuvat kustannukset.

Paitsi liiton omia neuvojia, hoiti tehtävää perusjärjestöjemme alueilla niiden huoltoemännät ja saadusta määrärahasta luovutti liitto karvauksen työstä järjestöille, jotka saivat sen käyttää haluamallaan tavalla. Sanottu määräraha saatiin Kotitalouskeskuksen kautta, jonka jäsenjärjestöt ensi kerran pääsivät siitä osallisiksi. Aikaisemmin se oli jaettu yksinomaan Maatalousseurojen Keskusliiton naistoimikunnalle.

Oman lukunsa ansaitsevat *perheenemäntien talvipäivät*. Aikaisemmin hyväksytyn suunnitelman mukaisesti ryhdyttiin niitä järjestämään naispiiritoimikuntien alueilla tammi-huhtikuun välisinä aikoina. Kuluneena vuotena olivat jo kaikki naispiirijärjestöt mukana, kun edellisenä vuotena, jolloin suunnitelmaa ensi kerran sovellettiin käytäntöön, vasta parissa kolmessa vaalipiirissä niitä kokeiltiin.

Talvipäivien ohjelmaan sisältyy paitsi luento- ja esitelmätoimintaa myös laaja kotitaloutta ja kotien käyttöesineitä käsittävä näyttely havainto- y.m. esityksineen, joista varsinkin pesu- ja puikuesittelyt ovat saavuttaneet suuren suosion. Myös juhlia ja retkeilyjä sekä kilpailuja sisältyy ohjelmaan.

Talvipäivät onnistuivat kaikkialla hyvin. Yleisöä oli runsaasti ja taloudelliset tulokset erittäin huomion arvoisia. Liikelaitokset ja teollisuuspiirit suhtautuivat erittäin myönteisesti asiaan ja auliisti asettivat tuotteitaan näytteille. Suurimmista mainittakoon OTK, Enso-Gutzeit Oy., Huhtamäki-yhtymä ja paikalliset osuusliikkeet kullakin paikkakunnalla. Päiviä varten painatettiin liiton toimesta mainosjulisteet sekä yleismerkki ja toimitettiin käsiohjelman kansilehdet, jotka kaikki jaettiin maksuttomasti päivien järjestäjille. Käsiohjelmaan hankittiin suuremmilta keskusliikkeiltä liiton toimesta ilmoituksia liiton laskuun ja kukin päiviä järjestävä piiritoimikunta sai tilaisuuden kerätä omaan laskuunsa paikkakunnaltaan ilmoituksia haluamansa määrän. Edellämainitut suurimmat yhtymät näytteillepanijoista esiintyivät

tuotteineen kaikilla; päivillä ja hankittiin ne liiton toimesta. Päiviä avustamaan lähetettiin liiton taholta myös neuvoja tai vastaava henkilö. Myöskin liittotoimikunnan jäsenet, liiton toimihenkilöt ja naiskansanedustajat vierailivat päivillä luennoitsijoina ja puhujina. Päivien taloudellinen tulos jäi naispiirijärjestölle käytettäväksi valistustyön hyväksi.

Talvipäiviä pidettiin seuraavilla paikkakunnilla:

Turussa	helmikuuni	5-- 6 p:na
Kotkassa	»	12--13 »
Helsingissä	»	19--20 »
Tampereella	»	26--27 »
Porissa	imaaliskuun	5-- 6
Vaasassa	»	5-- 6
Martiniemessä	»	12--13 »
Hämeenlinnassa	»	12--13 »
Kuopiossa	»	25—27
Mikkelissä	huhtikuun	2-- 3 »
Rovaniemellä	»	2-- 3 a
Tainionkoskella	»	10--11
Pietarsaaressa	»	9--10
Äänekoskella	»	23--24

Talvipäivien eri tilaisuuksiin osallistui yhteensä 32.760 henkeä. Edellisen vuoden kokemuksia hyväksikäyttäen järjestettiin myöskin vaalipiirien alueilla n.s. piirikunnallisia huoltoemäntä- ja toimitsijakursseja, jotka käsittivät kaksi päivää ja joilla kursseilla toinen päivä omistettiin kokonaan liiton sosiaaliselle toiminnalle, jolloin lähinnä opastettiin osanottajia perhelisäperheiden neuvontatyöhön sekä muuhun huoltoemäntä toimintaan. Luennoitsijoina ja opastajina olivat liiton toimihenkilöt ja järjestäjät. Tällaisia kursseja pidettiin kaikkiaan 17 eri vaalipiirien alueella ja osallistui niille 632 henkilöä 184:stä naisjärjestöstä.

Varsinaista huoltoemäntätyötä onkin jatkettu entiseen tapaan naisjärjestöjen alueilla, jolloin tähän ensiarvoiseen sosiaaliseen toimintaan on, uhrattu tuhansia vapaaehtoisia työtunteja. Huoltoemämnät ovat antaneet apuansa kaikissa erilaisissa tehtävissä, joiden kohdalla kipeä apu on huoltoperheiden kohdalla tullut kysymykseen. Niinpä on suoritettu talkootöitä esim. perunan nostossa, matonkuteitten leikkauksessa, villojen y.m. kehuussa, valmistettu ompelukerhoissa lasten käsineitä, sukkia y.m. vaatekappaleita, parsittu ja pai-

kattu sekä osallistuttu lasten ja sairaiden hoitoon huolto-
kodeissa. Liiton toimesta on postitettu ohjeita sekä kaavak-
keita tilastoimistytöä varten.

Liitto on edelleen saanut kotitaloudellista toimintaansa
varten Maataloushallituksen kautta valtionapua, mikä kui-
tenkin on riittämätön siihen laajaan työkenttään katsoen, mi-
kä liiton hoidettavissa olisi jos siihen löytyisi enemmän talou-
dellisia mahdollisuuksia. Myöskin on vielä kuluneenakin
vuotena päästy osalliseksi Suomen Huollon Kansanavun ke-
räyksillä saamista varoista, jotka Kotitalouskeskuksen kaut-
ta on jaettu sen jäsenjärjestöille omatoimisuuden edistämis-
tä varten vähävaraisissa kodeissa. Lisäksi on saatu Lää-
kintähallituksen kautta, samoin Sosiaaliministeriön myöntä-
mänä vähäiset määrärahat, jotka kummatkin on käytetty esi-
telmätoimintaan pienten lasten hoidon neuvonnan sekä raitr-
tiusvalistustyön hyväksi.

Liiton palveluksessa kotitaloustoiminnassa ovat olleet ku-
luneena vuotena paitsi toiminnan ohjaaja Elli Nurmista seu-
raavat henkilöt: Hanna Pohjola, Sofia Nyrkkö, Helga Suu-
tarinen, Irma Koskinen ja Aino Sahi, joka erosi 15/5. Suuri-
perheisten neuvontaa hoitamaan otettiin liiton palvelukseen
Ida Kuusela ja Kerttu Riihimäki tuli takaisin liiton palve-
lukseen 15/11. Tilapäisohjaajina ovat toimineet edelleen-
kin Liisa Muistanen ja Maire Rajala,

Tilastoa kursseista:

Kurssien laatu:	
Vanhasta-uutta käsityökursseja	131
Ruokatalous- ja kodinhoitokursseja	81
Puutarhanhoidon neuvontapäiviä	40
Yhteensä	252

Osanottajia:	
Kursseilla ja neuvontatilaisuuksissa	6.235
Esitelmä- ja luentotilaisuuksissa	7.500
Päättäjäs- y.m. valistustilaisuuksissa	12.750
Yhteensä henkeä	16.485

Käsityökursseilla valmistettuja erilaisia töitä kpl. 5.410

<i>Suuriperheiden</i>	<i>neuvontatyö:</i>
Neuvontatyön kohteena olevia perheitä	1.997
Sosiaaliministeriöstä määrärahaa perheelle	1.836

<i>Muita huoltokoteja</i>	4.345
Huoltoemäntiä yhteensä	1.010
Työtunteja yhteensä	42.036
Kotikäyntejä yhteensä	5.008

LIITON OSASTOT.

Vuoden alussa oli liitossa 52 naisyhdistystä ja 219 työväenyhdistyksen naisjaostoa. Toimintavuoden aikana perustettiin 1 sos.-dem. naisyhdistys ja 21 naisjaostoa. Vuoden lopussa oli liitossa 53 sos.-dem. naisyhdistystä ja 230 jaostoa.

OPINTOKERHOT.

Sitä mukaa kun järjestöjemme jäsenet joutuvat paitsi oman osastonsa toiminnassa, ottamaan tehtäviä mm. kunnalliselämässä ym. asemissa yhteiskunnassamme, lisääntyy jatkuvasti uusien toimihenkilöiden kysyntä, Tämän vuoksi on pyrittävä kouluttamaan uutta voimaa ja ylipäänsä syventämään järjestöjen jäsenten tietoisuustasoa. Tämä tapahtuu erinomaisen hyvin opintokerhoissa, joissa voidaan pienemmissäkin piirissä syventyä tärkeiden kysymysten selvittelyyn. Liittomme järjestöissä on ollut vuoden aikana toiminnassa 49 opintokerhoa, jotka ovat tutkineet kaunokirjallisuutta, kunnallistietoa ym. Liittomme on valmistuttanut yhteistoiminnassa Työväen Sivistysliiton kanssa työläisnaisliikettä koskevan kirjeellisen opintosuunnitelman, mutta saatujen tietojen mukaan tämä on otettu vasta 9 osastossa opiskelun kohteeksi.

JUHLIVIA JÄRJESTÖJÄ.

Tampereen sos.-dem. Naisyhdistys, joka on yksi liittomme perustajajärjestöistä vietti 50-vuotisjuhlaansa syyskuun 24 pnä. Tilaisuudessa oli juhlapuhuja puheenjohtaja Leivo-Larsson, joka esitti myöskin liittotoimikunnan tervehdykset juhlivalle järjestölle.

Kotkan sos.ndem. Naisyhdistys vietti niinäkään 50-vuotisjuhlaansa lokakuun 23 pnä. Tässäkin juhlassa edusti liittotoimikuntaa puheenjohtaja Leivo-Larsson, joka oli juhlien puhujana.

Tapanilan ty:n naisjaoston 20-vuotisjuhlassa oli liittotoimikunnan edustajana puheenjohtaja Leivo-Larsson.

Haminan sos.-dem. naisyhdistyksen 25-vuotisjuhlassa syyskuun 4 pnä oli edustajana puheenjohtaja Leivo-Larsson.

Kaskisten sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa syyskuun 18 pnä oli puhujana ja liittotoimikunnan edustajana liiton järjestäjä Taimi Rinne.

PIIRIJÄRJESTÖT.

Vaalipiirien keskuselimien työskentely on jo kaikissa vaalipiireissä saatu vakiintuneemmalle kannalle, joskin siinä vielä monessa suhteessa on toivomisen varaa. Pahimpana puutteena luonnollisesti on se, että piireillä ei ole varaa palkata vakinaista toimitsijaa, ja kun toimihenkilöt samoinr kuin toimikuntien muutkin jäsenet ovat perheenäitejä tai ansiotyössä käyviä henkilöitä, tämä luonnollisesti haittaa työskentelyä, kun kaikki tehtävät on sivutoimina muun työn lomassa suoritettava.

Naispiirijärjestöt ovat tavallisesti suunnitelleet järjestäjien matkat, silloin kun ne ovat suuntautuneet heidän vaalipiireihinsä, ja suorittaneet piirien osuuden kustannuksista. Joissakin tapauksissa ovat varsinaiset vaalipiiritoimikunnat maksaneet kustannukset.

Piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokouksiin valmisteltiin liiton taholta alustus: Kokemuksia lapsilisälain toimeenpanosta. Alustus monistettiin ja lähetettiin liiton toimistosta suoraan järjestöille.

Piirien vuosi- ja neuvottelukokouksia on pidetty seuraavasti:

Vaasan it. vp. sos.-dem. naisten piirikokous Äänekoskella huhtikuun 5 pnä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Hämeen pohjoisen vp. sos.-dem. naisten piirikokous Tampereella huhtikuun 15 pnä. Liiton edustajana puheenjohtaja Leivo-Larsson.

Hämeen et. vp. naisten neuvottelutilaisuus Hämeenlinnassa toukokuun 22 pnä. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Kuopion länt. vp. sos.-dem. naisten piirikokous Kuopiossa maaliskuun 27 pnä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Turun et. vaalipiirin sos.-jdem. naisten edustajakokous Vehmaalla maaliskuun 30 pnä. Liiton edustajana Aino Lehtokoski ja Naantalissa toukokuun 15 pnä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Uudenmaan sos.-dem. naisten neuvottelukokous Helsingissä huhtikuun 24 p:nä, liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Kymenläänin sos.-dem. naisten piirikokous Inkeröisissä maaliskuun 20 p:nä.

Satakunnan sos.-dem. naisten neuvottelukokous Porissa toukokuun 15 p:nä liiton edustajana Kaisa Hiilelä.

Useissa piireissä on pidetty neuvottelukokoukset joko talvipäivien tai järjestötoimitsijakurssien yhteydessä.

NEUVOTTELU- JA TULEVAISUUDEN ASIAMIESTEN KOKOUKSET.

Syyskauden kuluessa järjestettiin kuten edellisenäkin vuotena kaksipäiväisiä järjestötoimitsijain neuvottelupäiviä, joihin tällä kertaa oli yhdistetty myöskin huoltoemäntä toiminnan neuvonta.

.Neuvottelupäiviä toimeenpantiin jokaisen vaalipiirin alueella kaikkiaan 17 eri paikkakunnalla. Osanottajia oli yhteensä 632 henkilöä edustaen 184 eri järjestöä, joiden joukossa myös joitakin työväenyhdistyksiä.

Luentoja on, pidetty seuraavista aineista:

1. Liiton sosiaalinen toiminta.
2. Perhelisäperheiden neuvontatyö.
3. Huoltoemäntätoiminta.
4. Poliittinen tilanneselostus.
5. Tulevaisuus-lehti.
6. Käytännöllinen järjestötyö.
7. Lähiajan toimintasuunnitelma.

Osanottajat ovat olleet osastojen virkailijoita, Tulevaisuuden asiamiehiä, joiden lisäksi joitakin paikallisia asianharrastajia!.

Mikkelin vaalipiiri.

Kurssit pidettiin, Mikkelissä lokakuun 1—2 p:nä. Osanottajia oli 9:stä osastosta yht. 34. Ohjaajana oli Irja Salmela. Muina luennoitsijoina Anu Karvinen, Elli Nurminen ja Aili Siiskonen.

Kuopion länt. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Kuopion Kalliorannassa lokakuun 1—2 p:nä. Osanottajia oli 8:sta järjestöstä yht. 24 henkilöä. Oh-

jaajana oli Taimi Rinne, muina luennoitsijoina Elli Nurminen ja Anu Karvinen.

Hämeen et. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin lokakuun 8—9 p:nä Luolajan työväentalossa. Osanottajia oli 11:sta osastosta yht. 45. Ohjaajana oli Irja Salmela ja muina luennoitsijoina Anu Karvinen, Aino Malkamäki ja Terttu Sainio.

Kymen vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Kotkani työväentalossa 15 ja 16 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 7 järjestyksestä yht. 46 henkilöä. Ohjaajana oli Elsa Lappe, muina luennoitsijoina Meeri Kalavainen ja Anu Karvinen ja Lempi Leino.

Kymen alipiiri.

Kurssit pidettiin Tainionkosken työväentalossa 15 ja 16 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 8:sta osastosta yht. 31. Ohjaajana oli Irja Salmela, muina luennoitsijoina Terttu Sainio ja Aino Räisänen.

Turun et. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Raunistulan työväentalossa 22 ja 23 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 15:sta osastosta yht. 31 henkilöä. Ohjaajana oli Aune Seme, muina luennoitsijoina Aino Malkamäki, Taimi Rinne ja Sylvi Siltanen.

Hämeen pohj. vaalipiiri. •

Kurssit pidettiin Tampereen työväentalossa 22 ja 23 p:nä lokakuuta. Osanottajia oli 16:sta osastosta yht. 52 henkilöä. Ohjaajana oli Terttu Sainio, muina luennoitsijoina Kaisa Hiihelä, Anu Karvinen, Meeri Multamäki ja Anni Flinck.

Satakunnan piiri.

Kurssit pidettiin lokakuun 22 ja 23 p:nä Porin työväentalossa. Osanottajia oli 13:sta osastosta yht. 43. Ohjaajana oli Irja Salmela, muina luennoitsijoina Martta Salmela-Järvinen ja Laura Brander-Wallin.

Vaasan et. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Vaasan työväentalossa marraskuun 5 ja 6 p:nä. Osanottajia oli 7:sta osastosta yht. 24. Ohjaajana oh Terttu Sainio, muina luennoitsijoina Aune Seme ja Taimi Anttila.

Vaasan pohj. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Kokkolassa marraskuun 5 ja 6 pñä. Osanottajia oli 5:stä osastosta yht. 17. Ohjaajana oli Irja *Salmela*, muina luennoitsijoina; Martta *Salmela-Järvinen* ja Katri *Lagerström*.

Uudenmaan vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Helsingin työväentalossa 12 ja 13 pñä marraskuuta. Osanottajia oli 45:stä osastosta yht. 130 henkilöä. Ohjaajana oli Aune *Seme*, muina luennoitsijoina Tyyne *Leivo-Larsson*, Martta *Salmela-Järvinen*, Lempi *Lehto*, Anu *Karvinen*, Martta *Kulonen* ja Ida *Kuusela*.

Oulun alipiiri.

Kurssit pidettiin Kajaanissa 13 p:ñä marraskuuta. Osanottajia oli 2:sta osastosta yht. 8. Ohjaajana oli Irja *Salmela*, muina luennoitsijoina oh Elsa *Lappe*.

Vaasan it. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Jyväskylän työväentalossa marraskuun 19 ja 20 pñä. Osanottajia oli 16:sta osastosta yht. 62. Ohjaajana oli Irja *Salmela*, muina luennoitsijoina Elli *Nurminen*, Hihna *Koivulahti-Lehto*, Elsa *Lappe* ja Fanni *Lukkari-nen*.

Kuopion it. vaalipiiri.

Kurssit pidettiin Joensuun työväentalossa ja Osl. Oma-Avun huoneistossa 19 ja 20 pñä marraskuuta. Ohjaajana oli Terttu *Sainio*, muina luennoitsijoina Anu *Karvinen*, Juho *Karvonen* ja Impi *Karvonen*. Osanottajia oli 7:stä osastosta yht. 21 henkilöä.

Oulun vaalipiiri.

Kurssit pidettiin marraskuun 26 ja 27 pñä Oulun työväentalossa. Osanottajia oli 6:sta osastosta yht. 29 henkilöä. Ohjaajana oli Irja *Salmela*, muina luennoitsijoina Elsa *Lappe* ja Hanna *Pohjola*.

Tornion kurssit.

Torniossa pidettiin kurssit 3 ja 4 pñä joulukuuta. Osanottajia oli 6:sta osastosta yht. 22 henkilöä. Ohjaajana oli Irja *Salmela*, muina luennoitsijoina Elsa *Lappe* ja Toini *Leinonen*.

Rovaniemen kurssit.

Rovaniemellä pidettiin kurssit 5 ja 6 p:nä joulukuuta. Osanottajia oli 3:sta osastosta yht. 13 henkeä. Ohjaajana oli Irja *Salmela* ja Elsa Lappe toisena luennoitsijana.

PUHUJAKURSSIT.

Jotta saataisiin kouluutetuksi uusia puhujavoimia, järjestettiin elokuun 20—31 päivien välisenä aikana 10-päiväiset kurssit Helsingin läheisyydessä Kallioniemen kesäkodissa. Kurssilla oli 24 osanottajaa. Kurssien ohjelmassa oli puhe- taidon opastuksella määräävä asema, mutta siihen liittyi myöskin muita sos.-dem. puolueen ja naisliikkeen teoreettista ja käytännöllistä ohjelmaa selostavia luentoja. Kurssilais- ten taholta lausuttiin yksimielinen toivomus, että tällaisia kursseja, pitäisi voida järjestää useammin.

PERHEENÄITIEN KESÄVIRKISTYSKURSSIT.

Perheenäitien kesävirikistyskursseja ovat sekä naisten piiritoimikunnat, että myöskin eräät osastot järjestäneet. Lisäksi ovat ne yhdistykset, joilla on vakinainen kesäkoti, pitäneet sosiaaliministeriön myöntämän määrärahan puitteissa äitejä vapaapaikalla. Joissakin kunnissa on saatu myöskin kuntien valtuustoilta määrärahoja tätä tarkoitusta varten. Valtion talousarvioon oli merkitty tälle momentille varoja 4.527.000:— mk. Meidän liittomme sai tästä 1.776.045:— mk, joka oli jaettava apurahaa anoneiden järjestöjen kesken. Mainittakoon, että järjestöjemme anomien apurahojen kokonaissumma oli 3.477.680:— mk, joten meidän oli jokaisen osuutta hyvin voimakkaasti supistettava. Sosiaaliministeriö oli nimenomaan päättänyt, että Uiton on suoritettava varojen jakaminen omien järjestöjensä kesken ja siinä mielessä oli myöskin hakemukset lähetettävä meidän kauttamme.

Kesäkursseja järjestettiin seuraavasti:

Uudenmaan sos.-dem. Piiritoimikunnan naisjaosto, 10 päivää kestävä kurssit, osanottajia 64 äitiä ja 8 lasta.

Salon sd. Ty:n naisajosto 10 päivää, osanott. 35 äitiä ja 18 lasta.

Hämeen etel. vp. piirit, naisjaosto 14 päivää, osanott. 36 äitiä ja 10 lasta.

Hämeen pohj. naispiirit., osanottajia 36 äitiä **jai** 10 lasta.

Turun et. vaalip. piirit, naisjaosto 10 päivää, osanott. 36 äitiä ja 5 lasta.

Satakunnan sos.-dem. piirit, naisjaosto 14 päivää, osanott. 27 äitiä ja 2 lasta.

Vaasan et. vp. piirit, naisjaosto, 10 päivää, osanott. 33 äitiä ja 16 lasta.

Vaasan pohj. vp. piirit, naisjaosto, 10 päivää, 50 äitiä ja 30 lasta.

Vaasan it. vp. sos.-dem. naisten piiritoimikunta 7 päivää, 29 äitiä ja 5 lasta,

Kuopion it. vaalip. piirit, naisjaosto 10 päivää, 45 äitiä ja 17 lasta,

Kuopion länt. vp. sos.-dem. naisten piiritoimikunta 107 äitiä ja 32 lasta.

Kymen sd. naisten piirit. Vuoksenlaalkson alipiirit., 10 päivää, osanott. 105 äitiä ja 85 lasta.

Kymen vp. sos.-dem. naisten piiritoimikunta 14 päivää, osanott. 38 äitiä ja 12 lasta.

Rovaniemen ty. naisjaosto 10 päivää, osanott. 72 äitiä ja 21 lasta.

Oulun sd. naisten keskustuimikunta, 10 päivää, osanott. 22 äitiä ja 2 lasta.

Mikkelin sd. Naisyhdistys, 14 päivää, osanott. 25 äitiä ja 40 lasta, j

Mikkelin vp. piirit, naisjaosto, 10 päivää, osanott. 21 äitiä ja 23 lasta,

Valkeakosken sos.-dem. ty:n naisjaosto 10 päivää, osanott. 8 äitiä ja 10 lasta.

Kemin sos.-dem. naisyhdistys 10 päivää, osanott. 51 äitiä ja 15 lasta.

Leppäkosken ty:n naisjaosto 10 päivää, osanott. 15 äitiä ja 2 lasta,

Vakinaisissa kesäkodeissa on vapaapaikkoja äideille ja lapsille järjestetty seuraavasti:

Lomakodin Kannatusyhdistys, Kotorannassa, Kiljavalla 24 äitiä ja 20 lasta.

Kallioniemen Kesäkodin Kannatusyhdistys, Kallioniemessä, 78 äitiä ja 41 lasta.

Lahden sos.-dem. naisyhdistys 41 äitiä ja 24 lasta.

Salon ty:n naisjaosto 35 äitiä ja 18 lasta.

Ruskeapään Kesäkodin Kannatusyhdistys Ruskeapäässä 56 äitiä ja 63 lasta.

Turun sos.-dem. naisyhdistys 22 äitiä.

Porin sos.-dem. Naisyhdistys 86 äitiä ja 54 lasta.
 Kelkkalan sd. ty:n naisjaosto 35 äitiä ja 10 lasta.
 Jyväskylän sos.-dem. naisyhdistys 58 äitiä ja 13 lasta.
 Äänekosken sos.-dem. naisyhdistys 38 äitiä ja 2 lasta.
 Viipurin sd. Naisyhdistys 42 äitiä ja 16 lasta.
 Kotkan sos.-dem. Naisyhdistys 66 äitiä ja 103 lasta.
 Oleskeluaika kodissa vaihteli 10 p:stä kahteen viikkoon.
 Enson Ty:n naisjaosto järjesti kesäleirin, jolle osallistui 42 äitiä. Tämä ei ollut osallisena valtionavusta.
 Yhteensä järjestettiin liittomme osastojen toimesta kesävirkestystä 1429 äidille yhteensä 15.063 hoitopäivää ja 731 lapselle, yhteensä 8.107 hoitopäivää.

TULEVAISUUS.

Toimitusneuvostoon ovat kuuluneet: Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki, Selma Hiisivaara-Mörk, Martta Salmela-Järvinen lehden päätoimittajana ja toimitussihteerinä Anu Karvinen.

Tulevaisuus on vuoden kuluessa ilmestynyt 11 kertaa, kaksoisnumeroja oh heinä—elokuun numero.

Vuoden aikana ei painatuskustannuksia nostettu eikä sen vuoksi myöskään tilaushintaa haluttu korottaa, koska katsottiin, että hinnan pysyttäminen entisellään on lehden levikin lisäämisen kannalta tärkeätä, Voitiinkin todeta, että tilaajamäärä toimintavuodenkin aikana jatkuvasti lisääntyi, ollen se vuoden lopulla n, 12.000.

Lehden tilaushinta oli edelleenkin 200 mk. koko vuoden ja 110 mk. neljännesvuoden tilauksesta. Irtonumerojen hinnat ovat vaihdelleet 30—50 mk. riippuen lehden koosta, Mainittakoon, että irtonumerojen myynti on sangen rajoittunutta, koska vain aniharvat järjestömme tilaavat myytäväkseen edes erikoisnumeroita, jokaisen numeron myynnistä puhumattakaan. Tässä kohdin on varmasti vielä paljon mahdollisuuksia käytettävissä.

Lehden asiamieskunta on jatkuvasti laajentunut. Hyviä tuloksia saavutettiin lähettämällä kirje jokaiselle työväenyhdistykselle pyytäen niitä nimeämään lehdelle tilausten kerääjiä. Tällä tavoin on saatu lehdelle runsaasti uusia asiamiehiä. Asiamiesten kesken järjestettiin tilausten hankintakilpailu, joka alkoi vuoden alussa ja päättyi maaliskuun 31 pnä. Tulokset olivat seuraavat:

I sarja (Suurkaupungit ja taajaväkiset yhdyskunnat)

1. palkinto — Matka ruotsalaiseen tai norjalaiseen lomakotiin. Voittaja Vappu *Heinonen*, Turku.

2. palkinto — Kahden viikon oleskelu jossakin suomalaisessa lomakodissa. Voittaja: Elli *Ahonen*, Tampere.

II sarja (Pienkaupungit ja taajaväkiset yhdyskunnat)

1. palkinto — Matka ruotsalaiseen tai norjalaiseen lomakotiin. Voittaja: Helmi *Peiramo*, Oulu.

2. palkinto — Kahden viikon oleskelu jossakin suomalaisessa lomakodissa. Voittaja: Hilda *Mikkonen*, Kajaani.

Kymmenen lohdutuspalkintoa jakaantui arvonnassa seuraaville: i

Tyyne *Kurvinen*, Joensuu
 Unelma *Venäläinen*, Joutseno
 Helvi *Vainikainen*, Äänekoski
 Martta *Rosendahl*, Otalampi
 Aino *Palonen*, Jyväskylä
 Taimi *Korjus*, Inkeroinen
 Kerttu *Pelkonen*, Nurmes
 Bertta *Rintala*, Pietarsaari

TYÖVÄEN AKATEMIAN STIPENDIRAHASTO.

Työväen Akatemian Stipendirahastosta, on voitu myöntää vain yksi apuraha vuosittain, sillä järjestöjen suorittamasta 2 mk. verosta ei vuosittain suurempia summia keräännny, kun kohonneiden kustannusten vuoksi ei aivan pienillä avustuksilla enää ole mitään; merkitystä. Apuraha myönnettiin Alli Leppäselle Jämsänkoskelta.

LIITON LIPPU JA JÄSENMERKIT.

Kun onnistuttiin saamaan punaista lippukangasta voitiin ryhtyä valmistamaan järjestölippuja osastoille. Lippuja valmisti Oy. Maritim ja niiden hinnaksi tuli 8770 mk. kappaleelta. Toveri Lydia Nylander Brooklynista lähetti liitolle lahjoituksena punaista silkkikangasta, josta on valmistettu pöytälippuja, joita on myyty 600 mk. hinnasta; jalkoineen ja 3.50 mk. ilman jalkaa. Jalusta on valmistettu vuolukivestä kuparitangoiin.

Taiteilija Helena Maliston piirtämästä merkistä valmisti Sorsa Oy. emaljista merkkiä, jota myytiin juhlavuoden ja samalla liiton jäsenmerkkinä. Merkin hinta on 150 mk. Merkkiä valmistutettiin myöskin hopeisena ns. veteraani-

merkkinä, tarkoituksella, että järjestöt hankkisivat sitä lahjaesineenä annettavaksi tovereille heidän merkkipäivinään. Merkin saantiehtoina on, että asianomainen on vähintään 20 vuoden ajan toiminut aktiivisesti joko sos.-dem. naisten tai muissa puoluejärjestöissä.

Tässä yhteydessä on mainittava, että naistenpäiväjuhlissa myytäväksi on valmistettu paperista rintamerkkiä, jonka myynti kuitenkin näyttää jäävän verrattain suppeaksi.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA.

Kansainväliset suhteet ovat vähitellen kehittymässä normaalisiin uomiinsa. Vuoden alussa lähetimme selostuksen liittomme toiminnasta kansainvälisille sisarjärjestöillemme ja totesimme myöhemmin, että tämä selostus julkaistiin näiden äänenkannattajissa. Sosialistisen internationalen nais-sihteeristön kokous pidettiin Amsterdamissa toukokuun 13 pnä 1949 ja liittomme edustajana kokouksessa oli Martta Salmela-Järvinen, joka sos.-dem. Puoluetoimikunnan edustajana osallistui myöskin Sosialistisen internationalen (Comiscon) toukokuun 14—16 pnä Amsterdamin lähistöllä Baarnissa pidettyyn kongressiin. Naisten kokouksessa laadittiin julkilausuma mm. rauhankysymyksessä ja päätettiin järjestää sos.-dem. naisten kansainvälinen kesäkoulu seuraavana kesänä. • Pohjoismaiden edustajaksi toimeenpanemaan valiokuntaan tuli norjalainen Aase Liones.

Sos.-naisten kansainvälinen kesäkoulu järjestettiin heinäkuun 19—24 pnä Ranskassa, Creil-nimisessä kaupungissa. Liittomme puolesta osallistuivat päiville toverit Rauha Kajas, Irja Salmela ja Martta Salmela-Järvinen, jotka kaikki matkustivat omalla kustannuksellaan.

Sos.-naissihteeristön ja ulkomaisten sisarjärjestöjen kanssa on oltu jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja lähetetty mm. tervehdyksiä ja sähkösanomia heidän juhliinsa ja kokouksiinsa.

Pohjoismainen yhteistyö.

Yhteistoimintamme pohjoismaisten sisarjärjestöjen kanssa on jatkunut entiseen tapaan kiinteänä ja läheisenä. Pohjoismaiden kesken on muodostettu yhteistyökomitea, johon kustakin maasta kuuluu yksi edustaja. Komitea kokoontui Norjassa sikäläisten sos.-dem. naisten edustajakokouksen yhteydessä ja meidän edustajanamme oli Tyyne Leivo-Larsson, jo-

ka edusti liittoamme myöskin ed.m. edustajakokouksessa, matkustaen omalla kustannuksellaan. Tässä kokouksessa päätettiin, että Ruotsissa, sikäläisten sos.-dem. naisliiton järjestäminä pannaan toimeen sos.-dem. naisten opintoviikko. Viikko järjestettiin sittemmin lokakuun 9—14 p:nä välisenä aikana Bommersvikissa. Liitollamme olisi ollut oikeus lähettää 10 osanottajaa, mutta luku supistui vain neljään; kun halukkaita matkalle lähteviä ei ollut useampia. Kursseilla olivat Vappu Heinonen ja Sylvi Siltanen Turusta, Lempi Bergström Tikkurilasta ja Martta Salmela-Järvinen, joka oli luennoitsijana kursseilla.

Liittomme toimihenkilöitä osallistui myöskin Sivistysliiton suosittelemina Ruotsin ja Norjan Sivistysliiton järjestämille kesäkurseille. Norjassa heinäkuun alussa pidetyille kursseille, joiden aiheena oli »Naiset ja politiikka» osallistuivat Anu Karvinen ja Irja Salmela, saaden kumpainenkin liitolta matkaa varten 10.000 mk. apurahan. Ruotsissa, Brunnsvikissa pidetyille kursseille »Sosialismi/Demokratia» osallistui Terttu Sainio, saaden matkaa varten 6.605:— markan apurahan.

LIITTONEUVOSTON KOKOUS.

Liittoneuvoston kokous pidettiin lokakuun 29 p:nä, siis päivää ennen puoluekokousta. Puhetta johti liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson, joka esitti myöskin katsauksen maan taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseeni. Lisäksi käsiteltiin kokouksessa vuoden 1950 juhlavuoden toimintasuunnitelmat ja kotiialoustoimintasuunnitelma.

Kokouksen osanottajat osallistuivat Sos.-dem. puolueen edustajakokoukseen ja sen yhteydessä toimeenpantuihin 50 vuotisjuhliin, sekä tutustuivat 50-vuotisjuhlanäyttelyyn.

TYÖVÄEN KUKKASRAHASTO.

Liiton hoidossa edelleen ollut Työväen Kukkaisrahasto on toimintavuoden aikana saanut 63 uutta asiamiestä, joten asiamiesten lukumäärä vuoden lopulla oli 426.

Vuoden aikana on myyty yhteensä 8.160 adressia 201 markan keskihintaan. Rahaston tuottama bruttotulo oli 1.638.780 markkaa. Asiamiesverkoston laajentaminen ja huolto sekä adressi- ja kuittilähetykset ovat vuoden aikana aiheuttaneet toimistoille 626 postilähetyksen toimittamisen tämän toimintavuoden aikana.

Kummilapsitoiminta.

Vuoden 1949 alussa oli liitolla yhteensä 97 kummilasta, - joille vuoden aikana jaettiin yhteensä 471.935.—. Kummityötään varten on liittomme saanut Suomen Huollolta 326.558 markkaa ja omasta rahastosta on maksettu 145.377 markkaa.

Kun Suomen Huolto on Kansanavun keräystoiminnan päätyttyä lakkauttanut määrärahan maksamisen liitollemme, ja kun sotalaskien asema on uusien avioliittojen johdosta huomattavasti parantunut, on liiton kummitoiminnassa vuoden lopussa tehty huomattava supistaminen, niin että vuoden 1950 aikana on liitolla ainoastaan 15 kummilasta. Näille suoritetaan kuukausittaiset kummirahat jatkuvasti neljännesvuosittain.

Kummirahan lisäksi on lapsille tilattu maksuttomasti Sarastus- tai Nuoret Kotkat-lehti ja heidän äideilleen Tulevaisuus-lehti.

ALOITTEITA JA LAUSUNTOJA.

Sos.-dem. Puoluekokoukselle laadittiin alustus: Naiset Sos.-dem. puolueen toiminnassa. Alustus päättyi ponsiin:

1) että puolue veloitetaan vuoden 1950 alusta lukien luovuttamaan vuosittain naisjäseniltään saamastaan puolueverosta Naisliitolle 50 % yhteyden pitämistä varten kaikkien puolueosastojen naisjäseniin (30.000 naisjäsentä maksavat puolueelle vuosittain veroa yht. 1.440.000 markkaa, josta 50 % 720.000 mk.);

2) että puoluepiiritoimikunnat veloitetaan toimihenkilöitä ottaessaan kiinnittämään huomiota tarjolla olevaan naistyövoimaan siinä mielessä, että ne saisivat palvelukseensa poliittiseen valistustyöhön kykeneviä naispuolisia toimihenkilöitä, jotka samalla voisivat toimia naispiirisihteereinä hoitaen yhteyksiä Naisliittoon ja johtaa naisten keskuudessa tehtävää valistustyötä piirin alueella Naisliiton antamien ohjeiden mukaan;

3) että jokainen työväenyhdistys veloitetaan nimeämään naispuolinen yhdyshenkilö, joka hoitaa yhteyttä Naisliittoon. Samoin veloitetaan työväenyhdistykset ilmoittamaan kaikki naispuoliset jäsenensä myös Naisliiton jäseniksi;

4) että työväenyhdistysten tulee myötävaikuttaa naisyhdistysten ja jaostojen perustamiseen, koska kokemus on osoittanut naisten toimivan puolueen hyväksi aktiivisimmin niillä paikkakunnilla, joissa on naisyhdistyksiä tai -jaostoja;

5) että jokaiseen työväenyhdistykseen nimettäisiin henkilö levittämään alueellaan Sos.-dem. Naisliiton äänenkannattajaa Tulevaisuus-lehteä.

Puoluekokouksessa, jossa oli kaikkiaan vain 11 naista 224 puoluekokousedustajan joukossa, ei ponsia sellaisinaan saatu hyväksytyiksi, vaikka alustus aiheuttikin sangen vilkkaan keskustelun ja sekä valiokunnassa että kokouksessakin lausuttiin myönteisiä sanoja naisten toiminnan puolesta. Puoluekokous hyväksyi ponnet lopullisesti seuraavassa muodossa:

Tunnustaen sen suuriarvoisen työn, jota työläisnaisliitto on puolueemme hyväksi tehnyt, puoluekokous päättää kehoittaa, että työläisnaisliitto ja puoluetuomikunta edelleenkin työskentelisivät yhdessä yhteisymmärryksessä, jotta naiset saataisiin entistä runsaslukuisemmin liittymään puolueeseen ja aktiiviseen puoluetuomintaan, jonka johdosta se päättää:

- 1) että jokainen puolueosasto veloitetaan nimeämään naispuolinen yhdyshenkilö, joka hoitaa yhteyttä työläisnaisliittoon;
- 2) että puolueosastojen tulee myötävaikuttaa naisyhdistysten ja -jaostojen perustamiseen;
- 3) että jokaiseen puolueosastoon nimitetään henkilö levittämään alueellaan työläisnaisliiton äänenkannattajaa Tulevaisuuslehteä;
- 4) että puoluetuomikunta veloitetaan mahdollisuuksiensa mukaan taloudellisesti tukemaan Sos.-dem. Työläisnaisliiton poliittisen valistustyön suorittamista.

Vuoden alussa oli myöskin sos.^dem. piirijärjestöjen edustajakokouksille lähetetty alustus, jonka ponnassa lausuttiin toivomus, että piirijärjestöt myöntäisivät 50 % naisten suorittamista piiriveroista naisten keskuudessa suoritettavaan valistustyöhön. Alustus käsiteltiin useissa piirijärjestöjen edustajakokouksissa mutta pontta ei sellaisenaan hyväksytty, mutta sensijaan päätettiin muuten tukea naisten toimintaa, palkkaamalla naisjärjestäjiä ym.

Liittotoimikunta on käsitellyt sosiaaliministeriön lähettämänä saapuneet ehdotukset Kodinhoitajalaiksi ja Äitiyslomalaisiksi sekä Maatalousministeriön laatiman ehdotuksen laiksi maatalouden neuvontajärjestöstä. Näistä ehdotuksista annettu lausunnot, jotka seuraavat liitteenä.

*

Kulunutta työkauttamme tarkastellessamme voimme todeta, että työmme on ollut voimakkaan kehityksen alaisena ja että siinä muotoutuu uusia toimintamuotoja, joista voimme tulevaisuudessa odottaa yhä parempia tuloksia. Luonnollisesti emme voi sulkea silmiämme näkemästä sitä, että jossakin vaiheessa on saatu kestää vaikeita koettelemuksia, että kenties aina ei ole jaksettu pitää yllä innostusta yhtä kestä-

vänä, yhtä kiinteänä, vaan että herpaantumistakin on ollut havaittavissa. Tämä kaikki on inhimilliselle toiminnalle ominaista ja sellaisena meidän on omaakin työtämme arvosteltava. Mutta päämäärämme on aina ollut selvä ja kiinteä, ja pyrkimys eteenpäin, kohti parempaa ja valoisampaa tulevaisuutta.

LIITTEET.

Pyydettyinä lausuntonaan Laista naisen työnsuojelusta eräissä tapauksissa ja Laista synnytyslomakorvauksista Sos.-dem. Työläisnaisliitto kunnioittaen esittää seuraavaa:

Liitto tervehtii tyydytyksellä Lakia naisten työsuojelusta, sillä liittomme on useaan kertaan julkisuudessa kuin myöskin maan hallitukselle kantanaan ilmaissut, ettei naista saa eroittaa työpaikastaan sen vuoksi, että hän menee avioliittoon tai synnyttää lapsen. Tämäntapaiseen käytäntöön ovat aina viime aikoihin asti syyllistyneet monet yksityiset työnantajat, vieläpä lähellä valtiotakin toimivat laitokset. Liittomme oli myöskin niiden järjestöjen joukossa, jotka tekivät aloitteen sen komitean perustamiseksi, jonka työn tuloksena k.o. lakiehdotus nyt on valmistunut.

Monissa yhteyksissä on voitu todeta, ettei e.m. käytäntö, jota yleensä onkin toteutettu vain sellaisissa tehtävissä tai ammateissa, jotka vähiten ovat olleet naisten terveydelle epäedullisia, enempää kuin voimassaolevien lakienkaan epätäydelliset määräykset, ole voineet tarjota raskauden tilassa olevalle naiselle tarpeellista suojaa ja lepoaikaa ennen synnytystä ja sen jälkeen. Monesti on käynyt jopa niinkin, että nainen lainmääräämän pakollisen loman aikana, on toimeentulonsa ylläpitämiseksi joutunut etsiytymään toisiin, ehkä raskaampiinkin töihin, joihin lainsäännökset eivät ole ulottuneet.

Liittotoimikunta pitää kahdentoista viikon synnytyslomaa ehdottoman tarpeellisena ja katsoo, ettei tässä kohdin pitäisi kustannusten vähentämismielessä ryhtyä tinkimään lomaa lyhyemmäksi. Viittaamme asiaatuntevien lääkärin lausuntoihin, joiden mukaan yleensä pidetään kahdentoista viikon synnytyslomaa, josta ainakin neljä on järjestettävä ennen synnytystä lapsen ja äidin terveyden kannalta aivan välttämättömänä.

Lain toimeenpanon valvontaan nähden on huomattava, että pientyönantajien liikkeissä, joissa työskentelee paljon naistyöntekijöitä, se varmaan tulee tuottamaan suuria vaikeuksia. Kun lain 9 §:ssä veloitetaan työnantaja, jonka palveluksessa on vähintään 10 naistyöntekijää, pitämään luetteloa työntekijäin antamista raskauden tilaa koskevista tiedoista, jää näiden työnantajar ryhmien ulkopuolelle suuri joukko huomattavan suuriakin yrityksiä. Voinee asettaa kyseenalaiseksi, onko tässä määrittelyssä huomioitava vain naistyöntekijät, vai eikö olisi parempi asettaa rajoituksen määräksi työntekijäin koko lukumäärää, koska lain edellyttämä vähintään kymmenen naistyöntekijää saattaisi merkitä sitä, että pientyönantaja, jonka palveluksessa on vain kymmenen naistyöntekijää, olisi velvollinen tekemään merkinnät, jota

vastoin toinen, ehkä suurtyönantaja, joka palveluksessa on satoja miehiä, mutta vain alle kymmenen naista, siitä vapautuisi. Kuitenkin on selvää, että jälkimmäisessä tapauksessa työnantajalla on suuremmat mahdollisuudet hoitaa tällaista tilastoa kuin edellisellä.

Mitä sitten tulee lakiin synnytyslomakorvauksesta, toteaa liittomme toimikunta, ettei tämäkään laki suinkaan tule liian aikaisin.- Vaikka onkin todettava, että synnytyskorvauksen suorittaminen tapaturmalain mukaisin perustein tuntuukin hiukan oudolta, on, tämäkin kuitenkin parempi kuin se tilanne, jossa nykyään eletään, jolloin ei synnyttäjää saa korvausta menetetystä työajastaan miltään taholta, lukuunottamatta niitä tapauksia, jolloin työntekijäin ja työnantajain välinen työehtosopimus siihen velvoittaa. Joka tapauksessa tulee tämän kautta jokainen ansiotyössä käyvä synnyttäjää saamaan edes jonkinlaisen korvauksen ja sitäkin on jo edistysaskeleena tervehdittävä.

K.o. lakiin sisältyvät korvaukset vain ansiotyössä käyville äideille, sen sijaan kaikki omaa työtään tekevät tai kotiaan hoitavat äidit eivät tulisi saamaan mitään korvausta. Mutta tämän vuoksi ei kuitenkaan lakiehdotuksessa mainittua uudistusta saisi jättää toteuttamatta, sillä ansiotyössä käyvistä äideistä hyvin suuri osa, esim. kaikki yksinäiset äidit, ovat jo niin vaikeassa asemassa, että heidän kohdaltaan asia olisi aivan ensi tilassa saatava järjestykseen. Kysymys äidinpalkan suorittamisesta kaikille äideille on tietysti myöskin ensi tilassa otettava valmisteltavaksi ja käsityksemme mukaan voidaan jo sen jälkeen, kun valmistelun alaisena oleva Kodinhoitajalaki saadaan valmiiksi, hyvin huomattavasti helpottaa maaseudun vähävaraisten kotien synnyttäjien asemaa. Kun mietintöön liittyvässä vastalauseessa sanotaan, että kahden viikon synnytysloma »on luonnollisesti hyvä työntekijäin ja hänen lapsensa kannalta», niin on sanottava, että se on hyvä myöskin yhteiskunnan kannalta. Lasten kuolevaisuuden vähentyminen, lasten ja äitien terveyden lisääntyminen on etu, jota ei voida rahaksi arvioida.

Helsingissä tammikuun 28 p:nä 1949.

SOSIAALIDEMOKRAATTINEN TYÖLÄISNAISLIITTO r.y.

Tyine Leivo-Larsson.

Martta

Salmela-Järvinen.

LAKI KUNNALLISISTA KODINHOITAJISTA.

Sosiaaliministeriölle.

Viitaten arv. kirjelmäanne joulukuun 4 p:ltä pyydämme kunnioittaen esittää lausuntonamme ehdotuksesta laiksi kunnallisista kodinhoitajista seuraavaa:

Aikaisempaan lakiehdotukseen verraten on uudessa mielestämme se parannus, että hallintoelimenä on kunnissa huoltolautakunnat eikä terveydenhoitolautakunnat.

Tärkeä on myöskin työajan määrittely, vaikkakaan tämän ammattikunnan kohdalla ei ole mahdollisuutta määritellä päivittäistä työaikaa tunneissa.

Parannuksena voidaan pitää myöskin sitä, että sekä maalais- että kaupunkikunnat ovat valtion avun suhteen samassa asemassa.

Kuitenkin olisi toivottavaa, että rajaseutu- ja harvaan asutut kunnat huomioitaisiin valtion avustuksessa erikseen, sillä on luultavaa, että näissä kunnissa, joissa avuntarve muuten on kipeämpi, kunnilta liikenee varoja vähemmän kodinhoitajan palkkaamiseen.

Kodinhoitajakoulutuksesta mainitaan laissa liian löyhästi ja ohimenevästi ja jätetään se yksityisten järjestöjen vapaaehtoisen toiminnan varaan. Jos laki pannaan täytäntöön joka kunnassa, edellyttää se noin 1.000 uuden kodinhoitajan sijoittamista, Nytkin ilman valtionapua toimiva Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoitajaopisto voi ottaa kerrallaan vastaan vain 20 oppilasta, joten kodinhoitajien valmistuminen on liian hidasta. Valtion olisi ensi tilassa perustettava kodinhoitajakoulu.

Yhdenmukaisuuden vuoksi olisi toivonut, että valtio osallistuisi kustannuksiin samoissa suhteissa kuin esim. terveyssisarten ja kättilöiden kohdalla.

Helsingissä, joulukuun 29 päivänä 1948.

Kunnioittavasti

SOSIAALIDEMOKRAATTINEN TYÖLÄISNAISLIITTO r.y.

Martta Salmela-Järvinen.
Liittosihteeri

LAKI MAATALOUDEN NEUVONTAJÄRJESTÖISTÄ.

Pyydettyinä lausuntona Hallituksen esityksestä laiksi maatalousneuvontajärjestöstä-nimisestä lakiehdotuksesta pyydämme sen kotitaloutta koskevasta osasta esittää seuraavaa:

Aluksi on todettava, että lakiehdotusta laadittaessa on kotitalousneuvontaan, siitä huolimatta, että sekin on sisällytetty lakiin, varsin vähän kiinnitetty huomiota. Itse lakitekstissä siitä ei mainita sanallakaan, ainoastaan lain perusteluissa siihen ohimennen viitataan. Kun lakia on tarkoitus soveltaa vain maaseudulla, jakautuu kotitalousneuvonta täten kahteen osaan, toisaalta maaseutua, toisaalta kaupunkieja, kauppaloita ja asutuskeskuksia käsittäväksi. Kotitalousneuvonta kokonaisuudessaan muodostaa varsin huomattavan toiminta-alan, jonka rinnalla maatalous- ja karjanhoidon neuvonta on katsottava rajoittuvan suppeammalle alalle, sillä viimeksi mainittua eivät tarvitse ei-maanviljelijäperheet, mutta sen sijaan kotitalousneuvonnan piiriin sisältyvät maan kaikki kotitaloudet, niin hyvin perheellisten kuin yksinäistenkin henkilöiden kohdalla. Tämän vuoksi se olisi säilytettävä yhtenäisenä ja pikemminkin eroitettava se maatalousneuvonnan piiristä kuin kytkettävä lainsäädännöllä sen yhteyteen. Kun kotitalousneuvontajärjestöt, lukuunottamatta Maatalousseurojen Keskusliiton naisorganisatiota, joka ei järjestömuotonsa puolesta ole itsenäinen elin, ovat muodostaneet jo vuosia sitten oman keskusjärjestönsä Kotitalouskeskuksen, ei tällä alalla keskitystä tarvitse enää harkita, vaan kenties tehostaa sitä ja mahdollisesti ottaa tarkistettavaksi varsinkin sen jälkeen, jos uusi

järjestelmä tulee käytäntöön, mikä elin valtiovallan johtoportaat-
sa olisi sopivin kotitalouden alaa hoitamaan ja valvomaan.

Tämä yleisesti p.b. lakiehdotusta tarkasteltaessa.

Mitä tulee Sosiaalidemokraattiseen Työläisnaisliittoon, josta ei la-
kiehdotuksessa mainita ja jonka siis katsotaan jäävän sen ulko-
puolelle, ei asia sen kohdalla jää kuitenkaan ennalleen. Liiton
tärkeä työsarka on myöskin maaseudulla ja kun on oletettavissa,
että uuden järjestelmän voimaan tulon jälkeen ei valtion varoja
maaseudun kotitalousneuvontaan enää myönnetä uuden organisa-
tion ulkopuolella oleville järjestöille, jää liiton kosketus tässä
neuvontamielessä varojen puutteessa maaseudun vähävaraisiin
perheisiin melkein olemattomaksi ja toiminta täten huomattavas-
ti supistuu. Järjestöjen omat varat eivät riitä kotitalousneuvo-
jen palkkaukseen ja neuvontatyön muihin kustannuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme vielä harkittavaksi koti-
talousneuvontatyön eroittamista kokonaan tästä uudesta järjes-
telmästä, jolloin se voidaan säilyttää yhtenäisempänä ja valtion
tähän tarkoitukseen myöntämien varojen käyttö n.s. yleisneuvon-
tajärjestöjenkin taholla on paremmin kontrolloitavissa, kun koti-
talousneuvonta ei ole kytketty maatalous- ja karjanhoidon neu-
vontaan. Se on eri asia ja neuvontatyövoimakin on koulutettu
kutakin alaa varten erikseen ja niin tulee tapahtumaan uuden
järjestelmänkin aikana.

Helsingissä joulukuun 7 päivänä 1949.

SOSIAALIDEMOKRAATTINEN TYÖLÄISNAISLIITTO r.y.

Työne

Leivo-Larsson.

Martta

Salmela-Järvinen.

puheenjohtaja.

sihteeri.

**Alustuksia Sos.-dem. Työläisnaisliiton XIX
edustajakokoukselle marraskuun 4 ja
5 pñä 1950.**

Valistustyömme.

Edustajakokouksissainme on valistustyömme aina ollut keskei-
simpänä kysymyksenä ja niissä hyväksytyistä päätöksistä ja pon-
sista monet yhä edelleenkin ovat täysin käyttökelpoisia ja nou-
datettaviksi sopivia. Mutta olosuhteet vaativat aina uusien toi-
mintamuotojen ja menetelmien omaksumista ja jatkuvasti on huo-
mioitava sekä yhteiskunnallisen kehityksen että liiton oman toi-
minnan laajentumisen aiheuttamat vaatimukset.

Jäsenjoukkojen

kasvattaminen.

Sotavuosien jälkeen liittomme jäsenmäärän lisäys on ollut yli-
viisikertainen eli suurempi kuin milloinkaan aikaisemmin. Tä-
mä laajeneva jäsenjoukko on myöskin kyettävä pitämään jatku-
vasti aktiivisessa työssä ja sekä yhteiskunnallinen että poliitti-
nen tietoisuus on sen keskuudessa saatava varmistumaan. Sa-
malla on jatkuvasti pyrittävä laajentamaan jäsenpiiriä, perusta-
malla uusia osastoja ja hankkimalla jo olemassaoleviin osastoihin
uusia jäseniä. Pyrkimyksiämme ja toimintaamme on tehtävä tun-
netuksi lähinnä puolueemme äänestäjäjoukkojen keskuudessa,
joista varmaan on verrattain vähällä työllä saatavissa lisää uusia
jäseniä. Uusien kannattajajoukkojen valtaaminen, yhteiskunnal-
•lisen tietoisuuden lisääminen ja työntekijäin jatkuva kasvatta-
minen ovat tämän vuoksi edelleenkin valistustyömme tärkeimmät
tavoitteet.

Toimitsijavaimien

kasvattaminen.

Uudet järjestöt vaativat myöskin lisää voimia vastuunalaisille
paikoille hoitamaan luottamustehtäviä. Kun myöskin muu toi-
minta ja muut työväenliikkeen sisärjestöt, asettavat tehtäviä

naisliikkeessä kouluuntuneille työntekijöille, saattaa tämä tehtävien moninaisuus muutamien kohdalla muodostua hyvinkin rasittavaksi. Senvuoksi on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota uusien voimien kouluttamiseen, sillä mitä enemmän naiset tekevät itsensä välttämättömiksi edellämainituissa ja muissakin tehtävissä, sitä voimakkaammaksi kasvaa heidän vaikutuksensa yhteiskuntaelämässämme.

Toimitsijavoimia koulutettaessa on huomioitava osastojen toimihenkilöt, puheenjohtajat, sihteerit, opintotoiminnanjohtajat ym. joista jatkuvasti on puutetta. Näiden kouluttaminen tapahtuu sekä osastojen omissa opintokerhoissa tai esim. koko piiriä käsittävillä toimitsijakursseilla. Tällaisia voidaan verrattain helposti järjestää esim. kesällä jossain kesäkodissa. Mutta tämän lisäksi on jatkuvasti kehitettävä toimintavoimaa, joka kykenee julkisesti esiintymään, pitämään puheita, kirjoittamaan ym. sillä tällaisia henkilöitä on aivan liian vähän keskuudessamme. Olisi pyrittävä entistä enemmän saamaan naisia osallistumaan puolueen ja vaalipiirijärjestöjen toimeenpanemille koko piirin aluetta tai koko maata käsittävälle toimitsija- tai puolueopistokursseille. Tähän mennessä naisten osanotto näille kursseille on ollut sangen heikkoa, n. 50—60 päisessä osanottajajoukossa on saattanut olla vain 2 tai 3 naista.

Liittomme järjestämistä puhujakursseista on myöskin saatu hyviä kokemuksia. Sellaiset järjestettiin viimeksi elokuussa 1949 Kallioniemen kesäkodissa. Nämä kurssit on vastaisuudessaakin pidettävä toimintaohjelmassa, mutta kun ne järjestetään on myöskin piirijärjestöjen ja osastojen huolehdittava siitä, että niille saadaan osanottajia, jotka todella kurssien jälkeen tulevat mukaan aktiiviseen työskentelyyn.

Piirijärjestöt valistustyön keskeisinä eliminä.

Jokaisessa vaalipiirissä toimii nykyään naisten piirien keskuselin joko naisten piiritoimikunta tai jaosto. Tämän lisäksi on perustettu Kymen läänin itäosaan Saimaan alipiiritoimikunta. Nämä keskuselimet voivat nyt jokaisessa piirissä entistä paremmin hoitaa valistustyötä omalla alueellaan samalla kun liiton toimistosta käsin annetaan niille tarpeellista tukea ja ohjeita. Seuraavana asteena piirien keskuselinten työn tehostamiseksi on pyrittävä saamaan vakinainen naistoimitsija kuhunkin piiriin. Tässä suhteessa on tehtävä esityksiä vaalipiiritoimikunnille ja pyydyttävä niitä aineellisesti tukemaan toimintaa. Muutamissa piireissä on asia tähän mennessä jo ratkaistu siten, että piirin toimistossa

työskentelevä toimistoapulainen samalla on naispiiiitoimikunnan tai jaoston sihteeri. Tämä on tietysti jo eräänlainen edistysaskel, mutta on kuitenkin huomattava, että toimistoapulaisella on piiri-toimiston käytännöllisten asioiden hoitamisessa niin paljon työtä, ettei hän ennätä sanottavammin enää naisjärjestöjen antamiin tehtäviin syventyä, jota paitsi toimistoapulaisen pätevyys ei aina riitä valistustyön vaatimuksiin.

Opintokerhotyö.

Opintokerhoissa voidaan perehdyttää jäseniä sekä järjestö- että muihin tehtäviin. Jokaisessa osastossa pitäisi senvuoksi olla opintokerho. Usein jätetään kerho perustamatta osanottajien vähälukuisuuden vuoksi. Kuitenkin voi pienikin opintokerho, n. 5 ä 6 jäsentä opiskella sangen menestyksellisesti ja sellaisen saa kokoon melkein missä tahansa. Sopivan ohjaajan puute tietenkin voi tuottaa jonkunverran vaikeuksia, mutta jos esim. opiskellaan kirjeellisen opintosuunnitelman perusteella, ei tämäkään tuota haittaa. Liittomme historiaa ja toimintaa käsittelevä Työväen Sivistysliiton valmista kirjeopiskelu olisi ehdottomasti saatava kaikissa osastoissamme käyntiin, sillä se muodostaa perustan koko toiminnallemme.

Juhlatoiminta.

Erikoisjuniamme, Kansainvälinen naistenpäivä maaliskuussa, äitienpäivä toukokuun toisena sunnuntaina ja Mikkelinpäiväjuhla syys-lokakuun vaihteessa tarjoavat järjestöillemme hyvän tilaisuuden vedota suureen yleisöön. Juhlat on pyrittävä järjestämään vetäviksi sekä ohjelman että muun sisällön puolesta ja erikoisesti on juhlien mainostukseen kiinnitettävä riittävästi huomiota. Omien, paikallisten tilaisuuksien ohella on huomioitava piirijärjestöjen toimeenpanemat yhteiset tilaisuudet, retkeilypäivät, talvipäivät ja maakuntajuhlat, niin että nekin saadaan onnistuneiksi ja vaikuttaviksi niin ohjelmaan kuin yleisömääriinkin nähden.

Suullinen valistustyö.

Viimeksi pidetyssä puoluekokouksessamme keskusteltiin liittomme lähettämän alustuksen pohjalla naisten keskuudessa suoritettavasta valistustyöstä. Tämän alustuksen pohjalla hyväksyi puoluekokous ponnet, joiden mukaan

jokainen puolueosasto velvoitetaan nimeämään naispuolinen yhdyshenkilö, joka hoitaa yhteyttä työläisnaisliittoon;

puolueosastojen tulee myötävaikuttaa naisyhdistysten ja -jaostojen perustamiseen;

jokaiseen puolueosastoon nimitetään henkilö levittämään alueellaan työläisnaisliiton äänenkannattajaa Tulevaisuus-lehteä;

puoluetoimikunta velvoitetaan mahdollisuuksiensa mukaan taloudellisesti tukemaan Sos.-dem. Työläisnaisliiton poliittisen valistustyön suorittamista.

Kolmen ensimmäisen ponnin toteuttamiseksi on kussakin vaalipiirissä naisten piiritoimikuntien ja naisjaostojen ryhdyttävä toimenpiteisiin, viimeistä osaa on Sos.-dem. Puoluetoimikunta ryhtynyt käytännössä toimeenpanemaan. Puoluetoimikunta on palkannut viisi naisjärjestäjää, joiden työstä sovitaan yhteisesti liitomme kanssa. Kun liitollamme tämän lisäksi on palveluksessaan, kaksi naisjärjestäjää, on työ voitu järjestää siten, että kunkin järjestäjän hoidossa on kaksi vaalipiiriä. Puolueen palkkaamien naisjärjestäjien toimikausi kestää syyskuun alusta v. 1950 valtiolisiin vaaleihin v. 1951.

Kun valistustyöhömme nyt saadaan näin tehokasta apua, on naisten piiritoimikuntien huolehdittava siitä, että se saadaan tarkoituksenmukaisesti käytetyksi ja niitä suunnitelmia noudattaen, jotka edustajakokouksessamme hyväksytään.

Huomiota

sanomalehdistöön.

Liittotoimikunnan asettama sanomalehtijaosto on tähän mennessä jo vaalitoiminnan, valistusviikkomme ja 50-vuotisjuhliemme yhteydessä saanut sangen läheisen kosketuksen puoluelehtiin ja on voitu havaita, että nämä ovat sangen auliisti julkaisseet niille lähetettyä aineistoa. Melkein jokaisessa puoluelehdessämme on nyt myöskin naistoimittaja, johon piirien keskustelinten tulee ottaa yhteyksiä ja jonka työtä on pyrittävä kaikin tavoin tukemaan. Samalla on huomattava, että kun vaadimme lehdistöltä huomiota ja huolenpitoa järjestöjemme toimintaan nähden, meidän vuorostamme on tehtävä työtä lehtien levikin ja taloudellisen aseman parantamiseksi.

Yhteenvetona edelläolevasta ehdotamme liittokokouksen hyväksyttäväksi tulevaa valistustyötämme varten seuraavat toimintaohjeet:

- 1) Liittotoimikunta huolehtii siitä, että puoluekokouksen päätös yhdyshenkilöiden nimeämisestä ja naisyhdistysten ja jaostojen perustamisesta saadaan toteutumaan.
- 2) Valistustyöhön pystyvien puhuja- ja järjestäjävoimien kasvattamiseksi toimeenpanee liittotoimikunta koko maata

käsittävät kurssit tulevalla kolmivuotiskaudella, mikäli mahdollisuuksia siihen on, vähintään kerran vuodessa.

3) Kuhunkin vaalipiiriin on niinpian kuin mahdollista saatava vakinaisesti palkattu sihteeri;

4) Naisten piiritoimikunnat ja vaalipiiritoimikuntien naisjaostot valmistelevat yhteistoiminnassa varsinaisten piiritoimikuntien kanssa naisjärjestäjien työ- ja matkasuunnitelmat ja esittävät ne liittotoimikunnan hyväksyttäväksi.

5) Uusien toimitsijavoimien kasvattamiseksi järjestetään piirijärjestöjen toimesta kussakin vaalipiirissä kurseja, joiden ajasta, paikasta ja laajuudesta neuvotellaan liittotoimikunnan kanssa.

6) Jokaiseen liiton osastoon perustetaan ainakin yksi opintokerho, joka Työväen Sivistysliiton laatiman kirjeellisen opintosuunnitelman pohjalla perehtyy Sos.-dem. Naisliikkeen historiaan ja toimintamuotoihin.

7) Osastojen kokoukset pidetään säännöllisesti ja niissä käsitellään kaikki liiton, puolueen ja piirijärjestöjen kirjelmat ja ryhdytään niiden vaatimiin toimenpiteisiin.

8) Jokaisen liiton osaston toimesta on entistä tehokkaammin sekä tilauksia hankkimalla että irtonumeroita myymällä levitettävä liiton äänenkannattajaa Tulevaisuus-lehteä.

Vaalitoiminta.

Vuonna 1951 heinäkuussa suoritetaan maassamme jälleen eduskuntavaalit, ellei eduskunta syystä tai toisesta sitä ennen tule hajoitetuksi, jolloin uudet vaalit ovat aikaisemmin. Järjestöjemme on jo talvikaudella varustauduttava vaalitoimintaa varten, sillä jo tammikuussa tulee kysymykseen ehdokasehdokkaiden asettaminen puolueäänestystä varten.

Meillä on nyt 14:sta vaalipiiristämme vain 7:ssä naisedustaja, muissa yksi, paitsi Uudellamaalla, josta on kaksi edustajaa. Vuoden 1948 Eduskuntavaaleissa oli kaikissa muissa vaalipiireissä paitsi Lapin piirissä naisia vaalilistoilla. Vaaleihin osallistui koko maassa äänioikeutetuista miehistä 81.2 % ja naisista 76.1 %. Sos.-dem. puolueen saama äänimäärä oli 494.719 ääntä, josta naisten listat saivat n. 76.302 ääntä.

Vaaleihin valmistautuminen.

Ensimmäisenä tehtävänäme vaaleihin valmistautuessa on huolehtia siitä, että naisia asetetaan ehdolle kaikissa vaalipiireissä ja että ne puolueäänestyksessä saadaan sijoitetuiksi mahdolli-

simman edullisesti. Naisten on omissa neuvottelukokouksissaan eri piirien alueella myöskin syytä neuvotella onko tarpeen ja min-käverran rajoittaa ehdokkaiden lukumäärää, jotta edes joku taikka joitakin saataisiin valituiksi. Tässä mielessä on asia jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa otettava keskustelun alaiseksi ja yhteisistä ehdokkaista sovittava.

Vaaliohjelma.

Liittotoimikunta valmistaa liittoneuvoston kokouksessa käsiteltäväksi sos.-dem. naisten vaaliohjelman, jonka puitteissa tulemme vaalivalistustyömme käymään.

Varsinainen

vaalivalistustyö.

Varsinainen vaalivalistustyö jakaantuu pääasiassa kahteen osaan, n.s. julkiseen agitatioon, johon kuuluvat vaalipuheet, lentolehtiset, seinämainokset ja sanomalehtikirjoitukset. Nämä tulevat keskusjärjestöt, sos.-dem. puoluettoimikunta ja liittotoimikunta aikanaan järjestämään ja hankkimaan niitä varten aineistoa. Luonnollisesti on järjestöjen ja niiden jäsenten kaikkialla huolehdittava siitä, että vaalitulaisuudet onnistuvat ja että jaettava materiaali tulee tarkoituksenmukaisesti käytetyksi. Mutta yhtä tärkeän osan muodostaa vaalivalistustyössä se henkilökohtainen valistustyö, jota jokainen järjestön jäsen ja toimintaamme lähellä oleva henkilö suorittaa. Vain yksinomaan tämän työn avulla voidaan tavoittaa ne ihmiset, jotka eivät tule vaalitulaisuuksiin, eivätkä lue lentolehtisiä ja saattavat kulkea näkemättömin silmin julisteidenkin ohitse. Tämä työ on jokaisessa osastossa jo syyskauden alussa pantava käyntiin ja sitä järjestämään ja ohjaamaan valittava jokaiseen kyläkuntaan yksi tai useampia yhdyshenkilöitä. Tarkoitus ei suinkaan ole, että nämä yksinään huolehtisivat työstä, vaan heidän on pidettävä yhteyttä sekä keskuksessa olevan vaalitoimikunnan että eri puolilla toimivien järjestön jäsenten välillä, kutsuttava heitä silloin tällöin esim. vain jotain määrättyä pienempää aluetta koskevaan neuvotteluun, ja välitettävä se aineisto, jota esim. liiton tai puolueen taholta vaaleja varten lähetetään.

Tehtävämme vaaleissa voimme jaotella seuraaviin pääkohtiin:

Liittotoimikunnan tulee yhteistoiminnassa puoluettoimikunnan kanssa huolehtia siitä, että naisten keskuudessa suoritettavaa vaalivalistustyötä varten saadaan sopivaa aineistoa, lentolehtisiä, mainoksia ym.

Hyvissä ajoin ennen vaaleja järjestetään neuvottelukokous, johon kutsutaan kaikki listoille tulleet naisehdokkaat, ja sos.-dem. sanomalehtien naistoimittajat sekä liittoneuvoston jäsenet keskustelemaan vaalitoiminnasta ja sopimaan yhteisistä menettelytavoista.

Naisten piiritoimikuntien ja naisjaostojen on vuoden vaihteessa valmistettava vaalitoimintasuunnitelma, jossa huomioidaan piirissä vallitseva tilanne ja senmukaiset toimenpiteet.

Vuoden alussa kokoontuvassa piirin neuvottelukokouksessa osastojen edustajat sopivat yhteisestä menettelytavasta ehdokkaiden asettelun suhteen ynnä muista vaalitoimintaan liittyvistä seikoista.

Osastot työskentelevät kukin paikkakunnallaan vaalitoiminnan onnistumiseksi, huolehtien siitä, että jäsenet osallistuvat puolueäänestykseen ja että paikallinen vaalivalistustyö, vaalijuhlat, lentolehtisten jakaminen ja vaalimainosten kiinnittäminen tapahtuu keskusjärjestöjen antamien ohjeiden mukaisesti. Jokainen osasto toimii omalla alueellaan tehtävän kotivalistustyön keskuksena noudattaen liittotoimikunnan ja piirin keskusjärjestöjen antamia ohjeita.

Liittotoimikunta.

Kotitaloudellinen valistustyö.

Yhteiskunnalliset ongelmat ovat myös kotien ongelmia ja sen vuoksi kotien kysymykset ovat lähellä yhteiskunnallista ja poliittista valistustyötä.

Se parikymmenvuotinen toiminta, jota Sos.-dem. Naisliitto on harjoittanut kotitaloudellisella valistustyösaialla on antanut tarpeeksi vakuuttavan kuvan siitä, että työläiskotien henkistä ja aineellista tasoa voidaan huomattavasti parantaa perheenäitien ammattitaitoa kohottamalla ja että heidät saadaan innostumaan samalla niihin pyrkimykseen, jotka tarkoittavat yhteiskunnallisten uudistusten kautta parantaa naisen, perheen ja kodin asemaa.

Mutta ennenkuin kotitaloudellinen valistustyö on tarkoituksenmukaista ja saadaan ulotettua tarpeeksi laajalle työläis- ja pienviljelyänaisten keskuuteen, tarvitaan siinä kaikkien jäseniemme ja kannattajiemme aktiivista toimintaa. Liittomme palveluksessa olevien kotitalousneuvojien työ ei yksin siihen riitä.

Tarkoituksena on saada toteutettua suunnitelma, minkä mu-

kaisesti neuvojen työ tulisi alueelliseksi siten, että kullakin neuvojalla on oma määrätty piirinsä esim. vaalipiirin tai kahden sellaisen alueella, jossa hän yhteistyössä piirin naisjaoston kanssa suorittaa tehtäviensä, Tämä on sekä työn yhtenäisyyden ja tehokkuuden että neuvojan itsensä kannalta parhain ratkaisu, mikäli se voidaan laajemmin toteuttaa. Tähän mennessähän vasta kahden neuvojan kohdalla on suunnitelma käytännössä.

Liitto maksaa neuvojalle pohjapalkan, mutta naispiirijärjestön tulee suorittaa hänelle päiväraha- ja matkakulut. Senvuoksi on tärkeätä, että piirin alueella saadaan aikaan sellaista toimintaa., josta on myöskin tuloja piirille. Ja tässä työssä jäsenistöllä on tärkeä ja merkityksellinen osuutensa. Ilman perusjärjestöjen panosta, toimihenkilöiden aktiivista ja innostunutta mukana oloa suunnitelmien paikallisessa toteuttamisessa, kurssien järjestelyssä y.m. ei voida odottaa onnistuneita tuloksia.

Kotitaloustoiminnan rahoittamista suunniteltaessa olisi pyrittävä saamaan kunnat tukemaan tätä työtä määrärahoilla. Valtioneuvoston asettama huoltoapukomitea, joka m.m. pohti kotikasvatuksen tukemistyötä kunnallisten elinten kohdalla, esittää mietinnössään, että kuntien tulisi kaikin tavoin tukea sitä työtä, mitä kotitalousneuvonnan ja opetuksen hyväksi kunnan alueella tehdään. M.m. Marttayhdistykset saavat vakinaisesti eri kunnissa vuosittaista apurahaa anomustensa perusteella.

Suunnitelmat kurseista y.m. vastaavanlaisesta toiminnasta on tehtävä hyvissä ajoin, jotta ne ennen työkauden alkua on naispiirijärjestöllä, josta ne toimitetaan edelleen liittoon neuvojen työohjelman laatimista varten. Yksityisiä kurssitilauksia, jotka poikkeavat suunnitelmasta, ei liiton taholla voida huomioida, koska neuvojilla on kiinteät ohjelmansa.

KURSSEILLA SUORITETTAVA VALISTUSTYÖ.

Entistä enemmän olisi alleviivattava kotitaloudellisten kurssien aikana suoritettavan valistustyön tärkeyttä. Olosuhteitten vuoksi ei aina ole voitu järjestää esim. luentoja ja esitelmiä yhteiskunnallisista ja sd. naisliikettä koskevista kysymyksistä, koska matka- y.m. vaikeudet ovat olleet esteenä luennoitsijain lähettämiseksi. Kun kurseille osallistuu myöskin ulkopuolella puolueen ja sen naisliikkeen olevia perheenemäntiä olisi heille saatava selvitettyksi asiaamme. Neuvojalla on liian paljon tehtävää omassa ohjaustyössään, joten naispiiritoimikunnan tai paikallisten toimihenkilöiden olisi huolehdittava luento- ja esitelmätoiminnan aikaansaamisesta kurseilla esim. piirin alueella olevin voimin. Hei-

singistä asti luennoitsijoiden varaaminen joka paikkaan on käytännöllisesti mahdotonta ja epätarkoituksenmukaistakin, muuta kuin harvemmissa tapauksissa, milloin se on mahdollista.

TALVIPÄIVÄT.

Perheenemäntien talvipäivät, joita jo parina viime vuotena on naispiiritoimikuntien toimesta eri. vaalipiirien alueella järjestetty, ovat osoittautuneet erittäin onnistuneeksi toimintamuodoksi. Niiden avulla on naispiiritoimikuntien taloudellista asemaa voitu huomattavasti parantaa samalla kuin virkistys- ja valistustoiminnan kannalta niillä on ollut ensiarvoinen merkitys. Liiton puolesta on toimitettu päivien julisteet, käsiohjelman kansilehdet sekä yleismerkki, jotka on maksuttomasti annettu päivien järjestäjille. Samoin on liiton taholta hankittu näyttelymateriaalista n.s. perusosa, tarkoituksenmukainen keittiökalusto, pesukoneet, y.m.s.

Kun kaikki naispiiritoimikuntien toimihenkilöt eivät ole suhtautuneet viimeainittuun toimenpiteeseen myönteisesti, vaan on pidetty tarpeettomana liiton mukanaoloa näyttelymateriaalin järjestämisessä, olisi senvuoksi tarpeen saada asiassa yhtenäinen käytäntö aikaan, jota kaikkien päivien järjestäjien tulisi noudattaa.

Ilman muuta on selvää, että liiton mukanaolo päivien järjestelyssä on välttämätön keskusjärjestönä. Kustannusten peittämiseksi sekä liitonkin taloudellisen aseman tukemiseksi on n.s. yleisilmoitusten samaten kuin yleismateriaalinkin hankinta näyttelyihin ollut suotavaa. Lisäksi sopimukset teollisuuslaitosten ja suurliikkeiden kanssa on edullisimmin solmittavissa keskusjärjestön taholta kuin että eri puolilta maata pyritään samaan.

Talvipäivien puhdas tuotto on hyväksytyn suunnitelman mukaisesti luovutettava naispiirijärjestön valistusrahastoon. Ei ole tarkoituksenmukaista, että päivien aikana kerätään varoja muihin tarkoituksiin, esim. sosiaaliseen työhön, vaan kaikki toiminta on keskitettävä valistustyörahaston kartuttamiseksi.

NEUVOJIEN TYÖ PIIRIN ALUEELLA.

Mikäli voidaan toteuttaa suunnitelmaa, että naispiirijärjestöt saisivat ammattitaitoisen ja muuten työhönsä innostuneen ja sopeutuvan neuvojan alueelleen, on tarkoituksena, että työtä tullessaan tehostamaan sekä monipuolistamaan, ottaen käytäntöön myöskin uusimpia teknillisiä työvälineitä kuten kuvarainoja, ka-

peafilmejä, havaintotaulukolta j.n.e., mutta se edellyttää samalla myös suurempia käyttövaroja liitolle.

Naispiirijärjestöt, jotka saavat alueelleen oman neuvojan, valtuuttavat toimihenkilönsä neuvottelemaan hänen kanssaan vastaisista työsuunnitelmista ja laatimaan hänen kanssaan matkaohjelmat.

Edelläolevan perusteella ehdotetaan edustajakokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

1) Kodinhoidollista valistustyötä on koko jäsenistömme paikkakunnillaan edistettävä ja aktiivisesti tuettava. Kursisuunnitelmat järjestöissä on valmisteltava hyvissä ajoin ja lähetettävä ne ennen, työkauden alkamista naispiirijärjestölle, sieltä edelleen toimitettavaksi liiton toimistoon.

2) Mikäli joku tai jotkut naispiirijärjestöt ovat saaneet alueelleen oman neuvojan, on naispiirin virkailijoiden yhdessä neuvojan kanssa, laadittava hänelle työohjelma ja matkasuunnitelmat ja valvottava hänen työtänsä.

3) Kursseilla suoritettavassa valistustyössä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota naisten yhteiskunnallisen ajattelutavan kehittämiseen ja siinä mielessä pyrittävä hankkimaan luennoitsijoita eri alojen paikallisista asiantuntijoista kotitaloudellisten aineiden ohella.

4) Perheenmääntien talvipäiviä, jotka valistus- ja virkistystilaisuuksina, mutta myös taloudellisilta tuloksiltaan myönteisinä, ovat olleet erittäin onnistuneita, on pyrittävä edelleenkin kaikkien vaalipiirien alueella järjestämään.

Järjestelyissä on noudatettava liiton taholta annettuja ja liittotoimikunnan hyväksymiä toimintaohjeita.

Vanhusten asuntokysymys.

• Useissa alustuksissa sos.-dem. työläisnaisliiton liittokokouksissa on käsitelty vanhusten asemaan liittyviä kysymyksiä. Kansaneläkelaki, jota niinkään on aikoinaan vaadittu, on toteutunut. Siinä on vielä puutteita, mutta askel on otettu ja tie avattu, joten nyt on vain kysymys jatkamisesta sillä tiellä. Sensijaan on moni muu vanhusten kysymys vieläkin ratkaisematta ja yksi sellainen on vanhusten asuntokysymys. Se liittyy varsin läheisesti kansaneläkevakuutukseen, sillä asuntoedun varaaminen täydentää kansaneläkkeen vaikutusta.

Skandinavian maissa on vanhusten huoltoa järjestetty sekä eläkkeen että asuntoedun järjestämisen muodossa. Tanskassa on

kuntien toimesta avattu joko vuokravapaita tai halpavuokraisia asuntoja sekä kodinhoitaja-apua niille vanhuksille, jotka eivät tarvitse varsinaista hoitoa, vaan jotka mieluummin hoitavat itse itsensä, mutta tarvitsevat osittaista taloudellista tukea toimeentullakseen. Näin on osittain myöskin järjestetty Ruotsissa osittain niin, että kunnat antavat vuokra-apua rahassa.

Meillä Suomessa, missä kansaneläkevakuutus vasta sulkee piiriinsä suhteellisen pienen osan vanhuksista, olisi erikoisen tärkeätä avustaa vanhuksia myöskin muulla tavoin ja tällöin olisi nimenomaan vanhusten asuntokysymyksen järjestäminen tärkeätä.

Helsingin kaupunki on vanhusten asuntorakennustoimintaa varaten varannut 200 miljoonaa markkaa ja on näin valmistuvat asunnot tarkoitettu ensisijassa eläkkeellä oleville vanhuksille, olipa heidän eläkkeensä kansaneläkettä tai muuta eläkettä.

Eraät yksityiset järjestöt ovat niinikään jo kauan ylläpitäneet Helsingissä vanhainkoteja, joissa vanhukset joko enemmän tai vähemmän maksavina täysihoitolaisina ovat saaneet kodin, M.m. on sos.-dem. naisten toimesta syntynyt n.k. Annikoti, joka vuokrahuoneistossa toimien on antanut turvapaikan useille vanhuksille. Nyt on saman järjestön toimesta valmistumassa Helsingin Käpylään uusi suurempi ja ajanmukainen vanhusten koti, jossa tulee olemaan tilaa sekä naisille että miehille, täsihoidossa oleville ja itse itsestään huolehtiville asukkaille.

On kuitenkin samalla, kun annammekin turnustuksen näille yksityisille yhdistyksille heidän toiminnastaan, todettava se, että koko tätä laajaa kysymystä ei voida ratkaista yksityisen hyväntekeväisyyden avulla, vaan on se yhteiskunnan hoidettava.

Eduskunnassa käsiteltävänä oleva kunnallisen huoltoavun laki edellyttää, mikäli se hallituksen esityksen mukaisena hyväksytään, että kunnat rakentaisivat vanhusten koteja kunnalliskotien asemesta ja rinnalle. Tämä olisi erikoisesti niiden huomioitava, jotka joutuvat huolto- y.m. lautakunnissa, valtuustoissa jne. päättämään vanhusten huoltoa koskevista kysymyksistä.

Se ei kuitenkaan riitä, sillä monet vanhukset karttavat laitosta, olipa se sitten millainen tahansa ja erikoisesti, jos ajattelemme taajaväkisessä yhdyskunnassa, kauppalassa tai kaupungissa asuvia vanhuksia, olisi heille onnellista, että he saisivat säilyttää esim. entisen asuntonsa mutta tarvitsisivat vain kodinhoitajan apua siivouksessa y.m. sellaisessa, mutta muuten, mikäli asia taloudellisesti järjestyisi, voisivat asua yksinään entisessä asunnossaan, taikka muuttaa kunnan varaamaan yhden hengen asuntoon esim. lähelle entistä asuntoaan, jotta yhteydet naapureihin, tuttuihin kauppoihin, saunaan jne. eivät katkeaisi. Tukholman

kaupunki on varannut uudistaloissa asuntoja vanhuksia varten. Näistä asunnoista kunta maksaa vuokran, eikä kukaan talossa tiedä asuuko asianomainen asukki ilmaiseksi vai maksaako täyden vuokran taikka jotakin siltä väliltä. Näinollen hänen suhteensa taloon ei millään tavalla eroa talon muista vuokralaisista.

Maaseudulla voitaisiin myöskin järjestää kylittäin yksityisiä asuntoja vanhuksia varten, sillä maaseudulla asuvan on vaikea tottua ajatukseen, että hänet vanhana erotettaisiin totunnaisesta ympäristöstään ja jopa voitaisiin siirtää kokonaan toiseen kuntaankin, niinkuin nykyinen laki edellyttää. Kunnallisen kodinhoitajalain toteutuminen edistää tämänkin asian toteutumista.

Edelläesitettyyn viitaten, liittotoimikunta esittää liittokokouksen päätettäväksi,

että samalla kun liittokokous tunnustaa sen suurimerkityksellisen työn, jota yksityiset vanhainkodit harjoittavat, olisi liittotoimikunnan ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisten aloitteiden tekemiseksi kuntien valtuustoissa ja eduskunnassa, että vanhusten asuntokysymys saataisiin yhteiskunnan toimesta ratkaistuksi sivistysvaltion arvoa vastaavalla tavalla ja että tällöin huomioitaisiin vanhustenkin kohdalla yksilölliset tottumukset ja toivomukset, jotta mahdollisimman suuri viihtyisyys toteutuisi ja yksilöllinen vapaus säilyisi. Yksityisten vanhainkotien toistaiseksi välttämätöntä olemassaoloa on kuntien ja valtion taholta nykyistä tehokkaammin tuettava ja niiden perustamista edistettävä siellä missä vanhusten asuntokysymys ei muuten vielä ole järjestettävissä tyydyttävällä tavalla.

Liittotoimikunta.

Perheettömien asuntokysymys asutuskeskuksissa.

Viime vuosina on perheellisten asuntokysymykseen kiinnitetty yhteiskunnan taholta suurta huomiota niinkuin aivan oikein onkin, sillä onhan yhteiskunnan omankin edun kannalta hyvä, että perheillä on sellainen asunto, että terve perhe-elämä on niissä mahdollista ja että lapset voivat niissä kehittyä terveesti.

Tosin vielä on paljon perheitä, joille ei asuntoa ole ilmennyt, mutta hyväksytty pyrkimys yhteiskunnassa on kuitenkin edelläsanottu. Sensijaan on nuoriso ja yleensä perheettömät kokonaan jätetty tässä mielessä huomiota vaille. Kuitenkin on paljon sellaisia nuoria ihmisiä, joitten pitäisi saada oma vuokra-

asunto, joko **siksi**, että he työnsä vuoksi asuvat eri paikkakunnalla kuin kotiperhe, taikka että kotiperheen asunto syystä tai toisesta ei ole heille sopiva asuntopaikka.

Erikoisesti on asuntokysymys tärkeä yksinäisten naisten kannalta, sillä monet naisista jäävät yksinäisiksi koko elämänsä ajaksi ja heillä pitäisi olla mahdollisuus muodostaa itselleen asunnostaan koti aivan yhtä hyvin kuin perheellisetkin sen tekevät.

Monet tällaiset perheettömät naiset suorittavat arvokasta ja tärkeätä työtä (työpaikoilla), virastoissa, kouluissa, sairaaloissa jne. Työpäivän päätyttyä he suorittavat **kotolism** taikka kansalaisjärjestöissä vielä kaikenlaista yhteiskunnalle arvokasta työtä, joten heille olisi jo tämän yhteiskuntapanoksenkin vuoksi varattava asunto, jonka he voivat muodostaa kodiksi itselleen ja harrastuksilleen tyyssijaksi.

Tällä hetkellä kuitenkin vain vähäinen määrä työläisnaisia on siinä asemassa, että he voisivat kustantaa itse itselleen oman asunnon, jos sellainen olisi saatavissa, vaan asuvat alivuokralaisina joko erillisessä huoneessa tai yhteisessä huoneessa asunnon vuokraajan kanssa.

Tällaisessa asunnossa heillä ei tavallisesti ole muuta kuin velvollisuuksia, sillä he eivät saa kutsua vieraita, useimmiten eivät saa itsekään oleskella kotona muuta kuin yösydämen, he eivät voi valmistaa itse ruokaansa, eivät millään tavoin antaa omaa yksilöllistä leimaansa asuntoonsa vaan elää niinkuin vuokranantajan maku ja tahto vaatii.

On aivan luonnollista, että tällainen asiointi jatkuvana vuodesta vuoteen, vaikuttaa häiritsevästi asukin koko elämään. Se tuntuu hänen työssään, terveydessään, mielialassaan, koko hänen asenteessaan kanssaihmiisiinsä ja elämään yleensä.

Monet näistä n.s. yksinäisistä haluaisivat saada oman itsenäisen asunnon, vaikka pienemmänkin, kunhan siinä tuntisi saavansa elää omaa elämäänsä. Sosialidemokraattisten naisten keskuudessa onkin tämä asia ollut jo monasti keskustelun alaisena, joskaan käytännöllisiin tuloksiin ei vielä ole päästy.

Tukholmassa on ammattiyhdistysnaisten toimesta rakennettu jo useita taloja yksinäisille ammattitehtävien tekijöille naisille. Näissä taloissa on otettu huomioon heidän taloudelliset mahdollisuutensa ja samoin myöskin heidän elämäntyyliinsä. Kaupunki on antanut tontit ilmaiseksi ja eri säätiöt ovat avustaneet rahallisesti hankkeen toteutumista, joten maksut ovat halvemmat kuin muissa taloissa. Jokainen näissä asunnoissa asuva nainen on ilmituonut ilonsa ennen muuta siitä, että heillä on oma pieni keittiö jossa he saavat, milloin **niin** haluavat valmistaa mokkaa

itselleen ja ystävilleen oman makunsa mukaan. Edelleen heillä, on oma vapautensa olla kotona tai poissa ja kutsua vieraita tai olla yksinensä. Heidän elämänsä on tullut monipuolisemmaksi ja halvemmaksi.

Tukholman talot eivät ole kunnallisia eivätkä osakehuoneistoja, vaan ammattiyhdistysnaisten perustaman säätiön omia ja huoneistot vuokrataan tavallisessa järjestyksessä, kuitenkin sillä ehdolla, että mikäli asukas menee naimisiin tai saa lapsen hänen on muutettava pois asunnosta, koska talot ovat suunnitellut ei-perheellisille näteille. Perheellisten asuntokysymys hoidetaan, toisaalta.

Sen perusteella että Tukholmassa tämä toiminta on onnistunut ja tarve meilläkin on olemassa, on liittotoimikunta päättänyt esittää liittokokoukselle päätettäväksi,

että liittokokous velvoittaisi liittotoimikunnan työskentelemään sellaisten aloitteiden aikaansaamiseksi sekä eduskunnassa että kuntien valtuustoissa, että perheettömien naisten asuntokysymys saataisiin nykyisestäään paremman huomion kohteeksi ja että yhteiskunnan varoin tuettavassa asunnontuotannossa huomioitaisiin myöskin perheettömien ammateissa työskentelevien naisten asumistarpeet.

Samalla liittokokous velvoittaa liittotoimikunnan työskentelemään nuorison asuntokysymyksen ratkaisemiseksi niin, että sekä ammateissa työskenteleville että opiskeleville nuorille varattaisiin sellaiset asunnot, että heitä nykyisin usein puutteellisen asunnon vuoksi uhkaavat sekä terveydelliset, että siveelliset vaarat vältettäisiin.

Liittotoimikunta.

Eläkkeet yksinäisille ja leskiäideille.

Liittomme viimeisessä edustajakokouksessa vuonna 1947 käsiteltiin Tampereen sos.-dem. Naisyhdistyksen alustuksen pohjalla kysymystä huoltovelvollisuuden tehostamisesta. Alustukseen liittyvässä ponnassa, joka yksimielisesti hyväksyttiin, päätettiin »käännyä sekä sosiaaliministeriön että oikeusministeriön puoleen, jotta näiden viranomaisten taholta kiireellisesti ryhdyttäisiin toimenpiteisiin jotka johtavat elatusapujen perimiskysymyksen suotuisaan ratkaisuun.» Eduskunnassa oli jo vuoden 1947 valtiopäivien alkaessa sos.-dem. naisedustajien taholta tehty aloite, jossa niinkään lausuttiin toivomus, että valtio ja kunnat suorittaisivat elatusavun äideille ennakkona ja huolehtisivat sitten perimistoi-menpiteistä.

Tätä aloitetta ei vielä ehditty käsitellä, kun Eduskunnalle silloisen sosiaaliministeri Fagerholmin aloitteesta annettiin ehdotus laiksi lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa. Tämä laki hyväksyttiin elokuun 20 p:nä 1948 ja se tuli voimaan lokakuun 1 p:nä 1948.

Tämän lain mukaan voidaan elatusvelvollinen, joka on jättänyt hänen maksettavakseen määrätyn elatusavun suorittamatta vähintään kolmen kuukauden ajalta, passittaa työlaitokseen ja esim. hänen maastamuuttonsa voidaan estää. Päätöksen kummassakin tapauksessa antaa lääninhallitus, jonka päätöksestä voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Laista saadut kokemukset kahden vuoden ajalta osoittavat, että tämä sinänsä hyvä ja tarpeellinen laki, ei vielä turvaa lasten toimeentuloa sellaisessa tapauksessa, jolloin lasten isä syystä tai toisesta jättää perheensä huoltamatta ja on todettu, että lain toimeenpano esim. työlaitokseen lähettämisen kohdalla tuottaa vaikeuksia, koska työlaitospaikkoja ei ole riittävää määrää käytettävissä.

Virastokankeus ja lain vaatimat muodollisuudet vievät myöskin aikaa. Niinpä esim. Helsingissä on 18 kuukauden aikana, jonka laki on ollut voimassa, 840 työlaitosesityksestä tähän mennessä saatu päätös vain 359 tapauksessa, joista 262 on koskenut aviolerolapsia ja 97 aviottomia lasta. Yleensä on todettu, että avioliitossa olleet miehet jättävät elatusavunsa suorittamatta useammin kuin aviottomien lasten isät, mikä tietenkin johtuu siitä, että heidän kohdallaan, kun lapsia on useampia, summat ovat suurempia ja usein he myöskin eron saatuaan, solmivat uuden avioliiton saaden uuden perheen, jonka elättämisestä ovat vastuussa. Ilman tukea jäävät myöskin leskiäidit lapsineen, paitsi sotalleskiä, joilla on erikoislaila määrätty eläkkeet. Tosin perhelisälaki takaa perhelisän leskiäidille jo toisesta lapsesta alkaen ja samoin hän saa lapsilisälain mukaan lapsilisää, ja ammattiopintolain mukaan työhuoltoa sekä itselleen että lapsilleen. Nämä avustukset ovat kuitenkin niin pieniä, etteivät ne riitä lasten toimeentulon turvaamiseen.

Tästä epäkohdasta joutuvat ennenkaikkea lapset kärsimään. Paitsi sitä, että he joutuessaan olemaan vailla isän auttavaa tukea kokevat eräitä sielullisia estoja ja vaikeuksia, joiden seuraukset voivat vaikuttaa sangen haitallisesti heidän kehitykseen, he myöskin elävät alituisen taloudellisen puutteen alaisina. Yksinään perhettään elättävä äiti ei parhaalla tahdollaankaan, varsinkin jos lapsia on useampia, pysty huolehtimaan heistä siten,

että heidän lapsuutensa olisi valoisa ja onnellinen, niinkuin jokaisella lapsella yhteiskunnassamme pitäisi olla oikeus odottaa.

Yhteiskunnan tulisi tässä kohdin tulla äitien avuksi. Samalla kun yhä edelleenkin olisi tehostettava lasten isän huoltovelvollisuutta ja siinä suhteessa ns. isyyspinnarilakia sovellettava kaikessa ankaruudessaan, olisi yhteiskunnan annettava taloudellista tukea äideille, jotka joko lain hitaan soveltamisen tai elatusvelvollisen pakoilemisen takia, eivät saa heille tulevia elatusapuja. Naapurimaassamme Ruotsissa tämä asia on järjestetty siten, että eronneet ja yksinäiset äidit, samoin kuin leskiäiditkin saavat valtion ja kunnan yhteisistä varoista eläkkeen, ja yhteiskunta puolestaan pitää huolta siitä, että se saa perityksi asianomaisilta elatusvelvollisilta erääntyvät saatavansa. Varmaan tämä seikka olisi omiaan lisäämäänkin perimisten tehokkuutta, sillä kuten tunnettua, kansalaisilla esim. on hyvin vähän mahdollisuuksia pakoilla valtion ja kuntien verokarhuja, jotka sangen tarkkaan koaavat pienimmätkin saatavat.

Ehdotamme siis edustajakokouksen päätettäväksi että edustajakokous velvoittaa liittotoimikuntaa ja naisedustajia eduskunnassa tekemään aloitteen sellaisen lain aikaansaamiseksi, joka takaisi riittävän eläkkeen eronneiden ja yksinäisten äitien samoin kuin leskienkin lasten toimeentulon varmistamiseksi.

..... „ „ „ „
Liittotoimikunta.

Liiton sääntöjen muuttaminen.

Heinäkuun 4 p:nä pidetyssä liiton perustavassa kokouksessa hyväksyttiin liiton nimeksi Työläisnaisien liitto. Tätä nimeä käytettiin vuoteen 1906, jolloin Viipurissa pidetyssä edustajakokouksessa lokakuun 8, 9 ja 10 p:nä liiton nimeksi uusien sääntöjen mukaan tuli Suomen sos.-dem. Naisliitto. Tällä nimellä liitto uuden yhdistyslain voimaan tultua v. 1919 rekisteröitiin. Kun kommunistit valtasivat liiton v. 1920 jäi tämä entinen nimi heidän käyttöönsä, kunnes he joulukuussa 1921 päättivät lopettaa Sos.-dem. naisliiton. Tätä ennen kuitenkin olivat sos.-dem. naisjärjestöjen edustajat kokouksessaan kesäkuun 26 p:nä 1921 päättäneet jatkaa edelleen sos.-dem. naisliiton toimintaa ja eroitukseksi kommunistien haltuun jääneestä nimityksestä, ottivat liiton nimeksi Suomen Sos.-dem. Työläisnaisliitto. Tämä nimi merkittiin silloin yhdistysrekisteriin. Sittenkin lyhennettiin nimeä v. 1941 pidetyssä edustajakokouksessa sääntöjen muutoksen yhteydessä ja se on nyt rekisteriin merkittynä Sosiaalidemokraattinen Työläisnaisliitto.

Nykyaikaisessa käytännössä joudutaan kuitenkin esim. merkeissä yms. sellaisissa lyhentämään liiton nimeä niin että käytetään vain alkukirjaimia. Tällöin on kuitenkin synnyttänyt sekaannusta, jos esim. on käytetty lyhennysmerkintää: SdTL. Alkukirjaimet ovat kaikki liiton nimeen kuuluvia, mutta lyhennys saattaa erehdyttää niitä, jotka eivät tarkemmin asioita tunne. Kun nimi muutenkin on liian pitkä ja sellaisenaan myöskin ikäänkuin rajoittaa jäsenistön liikkuma-alaa, sillä esim. maaseudun pienviljelijämännät eivät oikein katso lukeutuvansa varsinaisiin työläisiin, olisi jälleen harkittava nimen muuttamista alkuperäiseen asuunsa ja ryhdyttävä käyttämään nimeä, joka lyhennettynä olisi vain Sos.-dem. Naisliitto. Lyhennyksenä voitaisiin rekisteröidä SDN, jota tietääksemme ei muilla liitoilla eikä järjestöillä ole käytännössä. Mainitsemme, että mm. Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto, joka samoista syistä ja samoin perustein kuin meidänkin liittomme, aikoinaan joutui omaksumaan nimensä on viimeisessä edustajakokouksessaan jälleen ottanut entisen nimensä.

Kun myös liiton sääntöjen 17. pykälä, jossa määritellään liiton varojenhankintamuodot, on omiaan rajoittamaan varojen hankinnan tässä pykälässä mainittuihin mahdollisuuksiin, ehdottaa liittotoimikunta, että sääntöjen 17. § tehtäisiin sitä koskeva lisäys.

Ehdotamme siis, että liiton edustajakokous muuttaisi liiton sääntöjä seuraavasti:

1 §.

Nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimi on Sos.-dem. Naisliitto (SDN). Liiton kotipaikka on Helsingin kaupunki ja sen toimialue käsittää koko Suomenmaan.

Varojen hankinta.

17. §.

Liitto voi myös harjoittaa liiketoimintaa sekä kustannus- ja elokuvatoimintaa. Lisäksi voi liitto toimi» kotien taloudenhoitoa ja viihtyisyyttä edistävien esineiden ja tarvikkeiden kaupallisena välittäjänä.

Liittotoimikunta.

Perheenäitien kesävirkestystoiminta.

Viime aikoina on yhä laajemmissa piireissä alettu kiinnittää huomiota perheenäitien kesäloman järjestämiseen. Varmaankin tähän on vaikuttanut se suurisuuntainen propaganda, jota esim.

Lomaliitto on tämän asian hyväksi tehnyt, vaikka toisena yhtä suurena tekijänä varmaan on ollut naisten oma toiminta ja valvutunut antautuminen tämän asian selvittämiseen.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton järjestöt ovat jo yli neljäkymmentä vuotta omatoimisesti harrastaneet tätä asiaa ja aivan viime aikoinakin ovat useat yhdistyksemme ja jaostomme hankkineet tai rakentaneet kesäkodin, jossa tätä virkistystoimintaa on menestyksellisesti voitu ylläpitää. Vuosittain on myöskin järjestetty lyhempiä ns. virkistyskursseja, joilla väsyneet äidit ovat saaneet 10 ä 14 päivää jatkuneen levon. Monet järjestöjemme jäsenet ovat voimiaan säästämättä ja palkatonta työtä tehden toimineet naisten virkistyskurssien kaikinpuolisen onnistumisen hyväksi.

Perheenäitien lomatoimintaa varten on vähitellen saatu myöskin valtion avustusta. Valtion talousarvioon otettiin v. 1938 ensi kerran sos.-dem. naisedustajien aloitteesta 50.000 markan määräraha vähävaraisten perheenäitien kesävirikistuksen järjestämiseksi ja tätä määrärahaa on vuosittain vähitellen saatu lisätyksi niin että sitä tänä vuonna oli 5.211.000 mk. Kun kuitenkin myöskin niiden järjestöjen lukumäärä, jotka anovat avustuksia tästä määrarahasta, on jatkuvasti lisääntynyt, jäävät kunkin järjestön saamat apurahat suhteellisen pieniksi ja supistuvat pääasiassa niihin eriin, jotka maksetaan äitien ja lasten hoitomaksuihin. Kuluvana vuonna laskettiin päivähoitomaksu 240 mk mukaan äitiä ja 120 mk lasta kohti, jolloin kuitenkin lasten on oltava alle 2-vuotiaita. Kun avustusta valtion varoista myönnetään vain kahdelle kolmasosalle kesävirikistykseen osallistuvien äitien lukumäärästä ja kun avustus kohdistuu vain päivämaksuihin, mutta ns. perushankinnat järjestöjen on kokonaan itse rahoitettava, on tästä seurauksena, että järjestöt, jotka pitävät yllä kesäkoteja samoin kuin nekin jotka toimeenpanevat virkistyskursseja, joutuvat suuriin vaikeuksiin varojen hankinnassa kaluston hankinnan ja kiinteistön korjausten aiheuttaviin menoihin. Tosin saatiin eduskunnassa vuoden 1949 talousarviokäsittelyssä perusteluihin lausuma, jonka mukaan avustuksia voidaan myöntää myöskin perushankintoihin, mutta toistaiseksi ei siihen ole ollut mahdollisuutta, koska hakijoita on ollut paljon enemmän kuin jaettavia varoja.

Kun määräraha on osoittautunut näin riittämättömäksi, on sosiaaliministeriö myöskin kiristänyt sen käyttömahdollisuuksia ja tänä vuonna mm. ilmoitti, että valtionvaroilla kustannetaan kesävirikistystä ainoastaan sellaisille vähävaraisille äideille, joilla on huollettavanaan vähintään 3 alle 16-vuotiasta lasta. Näin jää-

vät kaikki vanhat äidit, jotka ovat saattaneet kasvattaa ehkä 10—12 päisen lapsiparven, mutta joiden lapset jo ovat tulleet aikuisiksi, kokonaan tämän avustuksen ulkopuolelle. Sanottu määräys vaikeuttaa muutenkin kesävirikistyksen järjestämistä, sillä nuorilla äideillä on usein H¹ vaikea järjestää itselleen lomaa, kun kodissa olevat lapset kaipaavat heidän läsnäoloaan ja jos taas he saavat E miä, ansa useampia lapsia, häiriintyy heidän omansa että myöskin äitien äitien loma.

Näistä vaikeuksista huolimatta olisi äitien kesävirikistystoimintaa kuitenkin ylläpidettävä. Lomaliiton suurisuuntaisen lomatöiminnan ohella eivH esim. Äidän järjestöjemme kesäkodit ja virikistyskurssit merkitsevät vähäpätöistä osaa perheenäitien virikistystöiminnassa. Muistakaamme vain, että esim. v. 1949 meidän liittomme alaiset järjestöt järjestivät vapaita lomia perheenäideille fl B.063 hoitopäivää ja lapsille 8.107 hoitopäivää. Tähän ei vielä ole laskettu niitä hoitopäiviä, jotka järjestettiin maksullisesti, mutta voinee sanoa, että niitä oli ainakin saman verran. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Lomaliitto ilmoitti v. 1949H estaneensä perheenäitien vapaita lomia kaikkiaan n. 14.000 hoitopäivää.

Toiminnan jatkuvajjisuuden kannalta on kuitenkin tärkeätä, että varojen tukemiseksi. Kesäkotien korjauksin, •tinkuin virikistyskurssien kaluston hankintaan, vuokriin ym. oncaatava erillinen määräraha, josta on mahdollisuus saada vuosittain avustuksia. Entistä enemmän on pyrittävä saamaan myös kuntien varoja tätä työtä varten. Nyt jo useat kunnat ovat sos.-dem. naisten aloitteesta ottaneet määrärahoja tätä varteiA Vousarvioihinsa, mutta tässä suhteessa on yhä edelleenkin Hi tehtävää. Niinikään voivat paikalliset järjestöt kääntyä teollisuuslaitosten ja yksityisten liikelaitosten ja osuusliikkeiden puoleen avustuksia sadakseen. Myöskin on huomioitava, että Raha-automaattiyhdistys r.y:n voittovaroista voidaan saada varoja äitien kesävirikistyksen järjestämiseen.

Kesävirikistystöimintamme on näihin asti jatkunut vuodesta toiseen, ilman erikoista yhtenäistä suunnitelmaa. Näin on luonnollisesti tapahtunut senkin takia, että vaikka työllämme tässä suhteessa onkin takanaan jo vuosikymmenien perinteet, ovat taloudelliset ym. mahdollisuudet olleet sangen rajoitetut. Nyt, kuten edelläolevasta havaitsemme, on mahdollisuuksia niitä kehittää, mutta tarvitaan, kuten sanottu, määrätietoista suunnittelua sekä varojen hankinnan että muun toiminnan järjestämisessä. Nyt on ensiksikin huomioitava, että Sosiaaliministeriö jatkuvasti vaatii,

että liiton on jaettava kesävirikistysmäärärahat, joten anomukset on toimitettava liiton toimistoon. Myöskin Raha-automaattiyhdistyksen taholta on lausuttu toivomus, että anomukset tulisivat siten että liitto anois jotain määrättyä summaa ja jakaisi sen sitten järjestöille. Tämä olisi järjestöjen vastaisia anomuksia laatiessaan huomioitava.

Kun sos.-dem. naisyhdistykset ovat anoneet esim. kuntien avustuksia kesäkodeilleen, on eräissä valtuustoissa vastustettu näitä anomuksia silläkin tekosyillä, että näin myönnettyt varat tultaisiin käyttämään poliittiseen valistustoimintaan. Tätä käsityskantaa on tiukasti vastustettava, mutta samalla on harkittava, eikö voitaisi kesäkotitoimintaamme järjestää kokonaan taloudelliselle pohjalle, kannatusyhdistysten varaan kuten esim. Helsingin. Tampereen ja Vallilan lomakotiyhdistykset jo ovat tehneet. Kesäkodin kannatusyhdistyksellä on omat säännöt ja se on rekisteröity, itsenäinen yhdistys. Tietenkin meidän on huolehdittava siitä, ettei sos.-dem. naisten vaivalla koottu omaisuus tätä tietä luisu vieraisiin käsiin.

Kun kuitenkin nämä suunnitelmat vielä kaipaavat lähempää valmistelua, ehdotamme edustajakokouksen päätettäväksi

että liittotoimikunnalle annetaan tehtäväksi laatia yhteinen suunnitelma perheenäitien kesävirikistyskurssien ja kesäkotien toiminnan järjestelystä ja varojen hankinnasta.

Liittotoimikunta.

Työväen Akatemian Stipendirahasto.

Vuonna 1926 pidetty liiton edustajakokous päätti perustaa Työväen Akatemian Stipendirahaston, johon jäsenet vuosittain suorittavat määrätyn veron. Rahastosta on jaettu vuosittain apurahoja Työväen Akatemiassa opiskeleville naisopiskelijoille. Alkuaikoina vaikka liiton jäsenmäärä oli alhainen ja Akatemiavero vain 1 mk. jäseneltä vuodessa, voitiin kuitenkin vuosittain myöntää parikin apurahaa ja täten hyvin tehokkaasti tukea opiskelevia naisia. Nyt on vero ollut 2 mk. vuodessa jäseneltä, mutta kun inflaation takia opiskelukustannukset ovat moninkertaistuneet, ei rahastosta enää ole voitu myöntää kuin yksi apuraha, sekin usein riittämätön opiskelijan toimeentulon turvaamiseksi. Samanaikaisesti on myöskin tullut muita Työväen Akatemiaan verrattavia opintolaitoksia, kuten Voionmaan opisto, Raittiusliiton opisto ym., ja on avautunut myöskin mahdollisuuksia osallistua esim. Poh-

joismaiden vastaavien opistojen kursseihin. Vähävaraiset järjestöjemme suosittelemat henkilöt eivät kuitenkaan voi useinkaan varojen puutteessa menestyksellisesti opintojaan suorittaa. Kun meidän toimintamme jatkuvasti laajentuessa on saatava yhä määrätietoisemmin koulutetuksi uutta toimintavoimaa, on meidän pyrittävä käyttämään kaikkia koulutusmahdollisuuksia hyödyksi. Meidän olisi saatava laajempi opintorahasto, josta erilaisia opintoavustuksia voitaisiin myöntää. Tämän rahaston muodostamiseen olisi kaikkien jäsentemme osallistuttava. Kun vuonna 1926 pidettiin silloisen rahanarvon mukaan kohtuullisena 1 mk. veroa jäsentä kohti vuodessa, olisi nykyään tällaisen veron oltava vähintään 10 mk. ennenkuin se vastaisi edes osapuulleenkaan samaa arvoa.

Ehdotammekin senvuoksi edustajakokouksen päätettäväksi, että kokous päättäisi vuoden 1951 alusta kantaa kaikilta jäseniltä 10 mk. suuruisen veron Opintorahastoon, josta myönnettäisiin apurahoja niin koti- kuin ulkomaisissakin opistoissa opiskeleville sos.-dem. naisliikkeessä toimiville henkilöille, että Työväen Akatemian Stipendirahasto yhdistetään tähän ja rahaston nimi tästä lähtien on: Sos.-dem. Naisliiton opintorahasto.

Liittotoimikunta.

Järjestönainen.

Osastojemme toimihenkilöiden tiedonanto- ja ohjelehti Järjestönainen on jo ilmestynyt vuodesta 1942 lähtien. Aluksi lehti monistettiin mutta myöhemmin, levikin laajentuessa on jaettu painettuna. Varojen säästämiseksi se on julkaistu vain 3—4 kertaa vuodessa. Lehti on vuoden 1949 loppuun lähetetty vapaasti kaikille naisyhdistysten ja jaostojen johtokuntien jäsenille, mutta vuoden 1950 alusta päätettiin lähettää lehti ilmaiseksi vain neljälle toimihenkilölle ja osasto saa harkintansa mukaan tilata lehden muille. Järjestöjen osoiteilmoitukset siirrettiin Järjestönaiseen, koska katsottiin, että lähinnä juuri järjestöjen toimihenkilöt niitä tarvitsevat ja ovat niistä kiinnostuneita.

Järjestönaisen julkaisemista olisi edelleen jatkettava. Kun liittomme jäsenvero on niin pieni, vain 1 mk. jäseneltä kuukaudessa ja kun sitä käytännöllisistä syistä ei ehdoteta korotettavaksi, olisi Järjestönaisen lähettämisessä edelleen seurattava nyt käytäntönotettua järjestelmää. Ei olisi kuitenkaan tehtävä lehden lä-

hettämistä kokonaan tilauksesta riippuvaksi, koska se tällöin eräiltä osastoilta, varsinkin tietysti uusilta, jäisi kokonaan nui-
mioimatta, vaan hinta olisi perittävä vain osasta tilauksia, kui-
tenkin niin, että sitä kohonneiden posti- ja painatuskustannusten
vuoksi korotettaisiin.

Ehdotammekin edustajakokouksen päätettäväksi,

että Järjestönainen julkaistaan edelleen, kuten tähänkin
asti n. 4 numerona vuodessa ja että lehti lähetetään vapaas-
ti neljälle osaston toimihenkilölle, ja että osastot saavat ti-
lata lehden toimikuntiansa jäsenille ym. henkilöille liitto-
toimikunnan kohtuulliseksi katsomasta hinnasta.

että osastojen osoiteilmoitukset julkaistaan Järjestönai-
sessa liittotoimikunnan kohtuulliseksi katsomasta ilmoitus-
maksusta.

Liittotoimikunta.

Hoitolaitoksia vajaamielisille lapsille.

Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistys esittää naisliittomme liit-
tokokoukselle seuraavaa:

Vaikka maassamme nykyään kiinnitetäänkin huomiota sosiaali-
seen huoltotyöhön, on työkenttä siksi laaja, että joka seikka ei
ehditä yhdellä kertaa korjata. Meillä Suomessa on paljon n.s.
vajaakkyisiä lapsia, (tilaston mukaan n. 40.000 henk.) jotka joko
henkisen tai ruumiillisen vajavaisuuden takia eivät voi ottaa osaa
koulutyöhön normaalisti kehittyneiden'lasten rinnalla. Näin ol-
len jäävät tällaiset lapset heille tarpeellisten hoito- ja opetus-
laitosten puutteen takia aivan vanhempiensa hoidon ja kasva-
tuksen varaan. Maassammehan on tällä kertaa vain 6 vaja-
mielisten lasten hoitolaitosta, niistä 2 valtion, 1 kuntayhtymän
ja 3 yksityisten järjestöjen omistamaa. Kunnalliset ja yksityi-
set hoitolaitokset saavat lakimääräistä valtionapua perustamis-
kustannuksiinsa korkeintaan puolet ja toimintamenoihinsa 30—
70 % asetuksella tarkemmin määritellyistä vuosimenoista. So-
siaaliministeriön julkaisussa: »Sosiaalinen lainsäädäntö ja toi-
minta Suomessa», sanotaan, että parhaillaan työskentelee valtion-
komitea, jonka tehtävänä on laatia suunnitelma maan vajaamie-
lishuollon järjestämiseksi. Edelleen sanotaan samassa julkaisus-
sa, että tällaisten vajaakkyisten määrätietoinen erikoishuolto
heidän olojensa ja työkontonsa kohottamiseksi on vielä suureksi
osaksi suunnitteluasteella. Jos siis edelleenkin vain suunnitel-
laan eikä mitään valmista saada, olisi näitä asianomaisia komi-

teoita kiirehdittävä, niin että valmistakin tulisi. Kun joutuu katselemaan tällaisen vajaakykyisen lapsen ja hänen vanhempiansa vaikeaa asemaa, tulee pakostakin ajatus, että yhteiskunnan ori ojennettava auttava kätensä kiireesti ja kitsastelematta, niin että jokainen vajaakykyinen voidaan sijoittaa asianmukaiseen erikoishoitolaitokseen.

Jokainen äiti ainakin ymmärtää tällaisen kohtalon raskauden, millaista on hoitaa ja kasvattaa vajaakykyistä lasta, josta ei näytä tuloksia tulevan parhaasta tahdostakaan huolimatta, kun vertaa terveeseen, elämänhaluiseen lapseen, joka joka päivä kasvaa, kehittyy ja oppii, ollen pelkkänä ilona vanhemmilleen.

Niinpä toivommeikin,

että erittäinkin naisedustajamme eduskunnassa ottaisivat tämän asian omakseen, ajaen asiaa siihen suuntaan, että saisimme vajaakykyisille hoitolaitoksia ja kaikki erikoishoitoa tarvitsevat näihin laitoksiin.

Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.
p:sta

Elli Aronen.
(puh.joht.)

Sanni Oksanen.
(sihteeri)

Liittotoimikunta yhtyy edelläolevaan, pitäen tässä esitettyä kysymystä erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena. Eduskunnan sos.-dem. naisedustajat ovat tämän asian edistämiseksi tehneet useita aloitteita, mutta toistaiseksi ne eivät ole johtaneet muuhun tulokseen, kuin tuon alustuksessa mainitun komitean asettamiseen. Epäkohdat ovat kuitenkin niin suuret ja moninaiset, että on aivan ensi tilassa saatava aikaan toimenpiteitä, jotka tuovat helpotusta vajaamielisten lasten ja heidän vanhempiansa vaikeuksiin.

Liittotoimikunta.

Muutoksia perhelisälakiin ja verolakeihin.

Joutsenon Haukilahden T.y:n Naisjaosto esittää liiton edustajakokoukselle seuraavaa:

1) Yhdistys ehdottaa, että nykyisin voimassa oleva perhelisälaki muutettaisiin lain siltä kohdalta, jossa kielletään antamasta perhelisää sellaiselle suuriperheiselle, jossa joku perheen jäsen sairastaa mielisairautta, kaatumatautia, tuberkuloosia y.m. tarttuvaa tautia, ja että tätä lainmuutosta Sos.-dem. naiskansanedustajat veisivät eduskunnassa eteenpäin.

2) Nykyisin voimassa oleviin valtion ja kunnan verolakeihin tehtäisiin sellainen muutos, että henkilöt, jotka ovat täyttäneet 65 vuotta ja ovat vielä työkykyisiä, mutta ovat pienipalkkaisia ja aivan varattomia, kokonaan vapautettaisiin veroista.

Joutsenossa 2 päivänä elokuuta 1950.

<i>Haukilahden</i>	<i>Työväenyhdistys</i>	<i>r.y.</i>
	<i>Naisjaosto.</i>	
<i>Irja Niemi.</i>		<i>Tyyne Lehto.</i>
(sihteeri.)		(puheenj.)

Edelläolevan alustuksen johdosta liittotoimikunta huomauttaa, että se osaksi perustuu virheelliseen tulkintaan. Huhtikuun 30 p:nä 1943 annetun perhelisälain 3 §:n 3:ssa momentissa sanotaan: »Jos katsotaan, että joku tai jotkut perheenjäsenistä terveydellisistä tai niihin verrattavista syistä on muulla tavalla huollettava tai jos perheen tukemista perhelisän avulla mainitunlaisista syistä yhteiskunnan kannalta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, voidaan perhelisä niinkään evätä». Saattaa olla, että jotkut huoltolautakunnat ovat tämän kohdan tulkinneet siten, että jos perheessä on esim. tuberkuloosia, perhelisää ei myönnetä. Asetus perhelisälain toimeenpanosta, 30/12 —44 ei käsityksemme mukaan kuitenkaan tätä edellytä, vaikka sen 3 §:n kolmannessa momentissa perhelisähakemusta määriteltäessä sanotaankin: »Perhelisää haettaessa on hakemuksessa myös ilmoitettava, sairastaako joku perheenjäsenistä periytyviä tauteja, kuten periytyvää mielitautia tai kaatumatautia, tahi pitkäaikaisia tauteja, kuten keuhkotuberkuloosia, sukupuolitauteja tai niihin verrattavia tauteja», Tuberkuloosi ei ole *periytyvä* tauti, mutta luonnollisesti on yhteiskunnan pidettävä huolta siitä, että sairas eristetään terveistä perheenjäsenistä taudin ollessa tarttuvalla asteella ja tällöin ehkä tämä on juuri »muulla tavalla huollettava». Mitä tulee tarttuviin mielitauteihin ja kaatumatautiin, oin käsityksemme mukaan on aivan oikein, että yhteiskunta ei edistä syntyvääsyttä tällaisissa perheissä eikä siis suorita perhelisää, joka on täysin väestöpoliittinen avustus.

Verotusolomme kaipaavat kokonaisuudessa korjausta, mutta mielestämme ei sellainen lainmuutos, jolla 65 vuotta täyttäneet henkilöt vapautetaan veroa suorittamasta, ole onnistunut. Jos henkilöt ovat aivan varattomia ja pienipalkkaisia, on ilman muuta selvää, että heidän pitäisi vapautua veroista, olivat he minkäikäisiä tahansa.

Liittotoimikunta.

Liiton toimihenkilöt.

Kymintehtaan sos.-dem. Naisyhdistys r.y. esittää Työläisnaisliiton XIX edustajakokoukselle käsiteltäväksi seuraavanlaisen kyselyluontoisen alustuksen:

Millä perusteilla sos.-dem. Työläisnaisliitto valitsee toimitsijat erilaisiin luottamustehtäviin?

Vaaditaanko riittävä takuu toimihenkilön luotettavuudesta?

Vaaditaanko rahaston- ja taloudenhoitajalta takuu siitä, että hän kykenee asianmukaisesti hoitamaan hänelle uskotut liiton varat?

Ellei näin ole, niin ehdottaisimme, että sos.-dem. Työläisnaisliiton rahaston- ja taloudenhoitajaa valittaessa olisi vaadittava kahden tai useamman luotettavan henkilön takuu riittävän suuresta summasta. Koska on kysymys niinkin isojen rahavarojen hoidosta kuin sos.-dem. Työläisnaisliiton rahaston- ja taloudenhoitaja joutuu käsittelemään. Silloin jäsenetkin voisivat luottamuksella tuoda kortensa yhteiseen kekoon.

Koska on luultavaa, että esityksemme kiinnostaa muitakin sos.-dem. naisjärjestöjä, olisi toivottavaa, että esityksemme otetaan edustajakokouksessa esille.

Kymintehtaan sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Liittotoimikunta yhtyy alustuksen esittäjiin siinä, että esim. liiton talouden- ja kassanhoitajalta olisi saatava takaus niiden varojen vakuudeksi, jotka uskotaan hänen haltuunsa.

Liittotoimikunta.